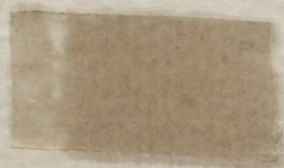
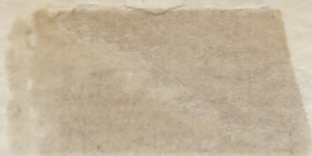

L ²/₂₁₀₀

JĀNIS
ŠIRMANIS

KRIKŠIS
MEŽMĀJĀ

Uzvarētājam
Upsālas skolai
katriesū skoln sacenībā
6. kēru svētkos
12. jūnijā 1955. g.
Stokholmā

22
1881

George
L. ...

...

...

...

...

ZIEMEĻ
DLAZMA

PIKŠIS
MĀJĀ

ZIEMEĻ
DLAZMA

R, 6/7

THE
AMERICAN
LIBRARY

L $\frac{J}{2100}$

olubl.
47
810p

JĀNIS ŠIRMANIS

K R I K S I S
M E Ž M Ā J Ā

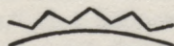
KRIKŠA PIEDZIVOJUMU VIRKNES II GRAMATA

Ernesta Ābeles ilustrācijas

Upsalas latviešu

BIBLIOTEKA

No 255.

ZIEMEĻBLAZMA

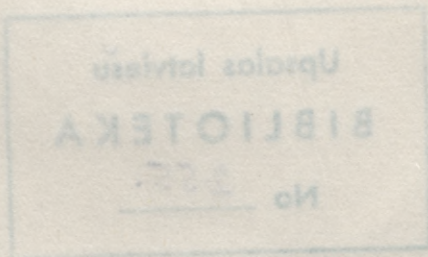
JANIS ABUČS

1954

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA

~~90~~ 33.890

0309037000

Printed in Sweden
Västerås 1954
Västmanlands Folkblads Tryckeri

JAUNAIS SAIMNIEKS

Pirmais sniegs kā negaidot uznācis, tā negaidot arī nokūst. Vakarā pagalms vēl balts, rīta gaismā ne sniega kripatas vairs nav manāmas.

Kriksis izstaigā dārzu, aizskrien līdz pļavmalai un tad apsežas. „Projām gan! Kas to būtu domājis, ka tik drīz...” viņš brīnās.

Žagata Klača ziņkārīgi klausās Krikša vārdos.

„Kas tev pazudis?” viņa prasa.

„Ziema!”

„Ko nu runā...”

„Protams, runāšana nekā nelīdz. Ja nokūst sniegs, tad nāk pavasaris. Tā man māte mācīja. Rīt vai parīt būs atkal jāiet ganos. Žēl! Nedabūju ne krietni sniegā izskraidīties, ne sila medības sagaidīt.”

„Neskumsti, draudziņ!” Klača smejas. „Šī nebija īstā ziema. Īstā vēl nāks.”

„Vēl nāks? Otrreiz vai atpakaļ? To es nesaprotu...”

„Ko varu darīt, — tu vēl esi jauns. Vēlāk dabūsi saprašanu, dabūsi arī sniegu. Gaidi!”

Kriksis gaida vienu dienu, divas. Sniega nav. Saule diezgan jauki silda. Varētu iet ganos, bet ganu Pičiņš staigā dārzā. Svilpo un meklē pēdējos ābolus. Tur suņam darba nav, tāpēc viņš dodas uz mežu pie draugiem paciemoties.

Gatves galā suņuks ierauga svešu pajūgu. Viņš to sagaida un pavada līdz zirgu slītai ar skaļu au-vau-vau.

No ratiem izkāpj vīrs zaļā uzvalkā un sauc:

„Hallo, Kriksi! Ko tu rāties!?”

Ciemiņa ierašanās Kriksim sagādā prieku.

„Vīrs zaļā uzvalkā! Hm... hm... Tas varētu būt mežsargs ne Mežmājām! Saimniece reiz teica, ka mežsargs braukšot man pakaļ. Jāiet sasveicināties!” suņuks steidzas pie ciemiņa un sniedz tam ķepu.

Mežsargs skatās un priecājas:

„Brašs suns, brašs suns! Kriksi, tu man šodien sagādāji patīkamu pārsteigumu,” viņš paburzni suņa ausi. Tad izņem no kabatas desas gabalu un svež gaisā.

„Še — ciema kukulis!”

Kriksim gardais desas gabals pazūd starp zobiem tik ātri, ka pašam jābrīnās, kur tas palicis.

Mežsargs to saprot.

„Nekas — pacieties vien drusku,” viņš smaida. „Kad brauksim mājā, dabūsi vēl.”

Kriksis nevar prieku valdīt. Samet asti gredzenā un skrien pie runča Lūra.

„Runcīt, nupat atbrauca mežsargs! Patīkams vīrs. Atveda man desu. Vai tas nav brīnums?”

„Var jau būt,” Lūris noņurd, „bet es neinteresējos par svešiem vīriem. Manā zināšanā klēts un pagrabs. Ar to pietiek...”

„Mežsargs nav nekāds svešais. Viņš būs mans jaunais saimnieks. Klača stāstīja, ka mazā ziema vien pagājusi, vēl nākšot otra — lielā. Tāpēc man vaļas diezgan. Šodien braukšu mežsargam līdz uz Mežmāju, uz sila medībām...”

„Nav — nav — nav — man nekādas patikas braukt. Es tepat!” Lūris lēnām virzās uz pagraba lodziņa pusi, „bet ja tev gribas, brauc vien. Nedomā, ka es pūlēšos tevi atturēt. Brauc!” viņš izslien asti un, atpakaļ nepaskatījies, ielien pagrabā.

„Labi, ka tu negribi, ko nevari,” Kriksis uzsauc runcim un skrien atvadīties no vistām.

Gailis Gāgāns ilgi staipa kaklu un purina seksti, lai varētu saprast Krikša priecīgo stāstījumu.

„K-k-ko tu saki? Pavisam projām? Mežsargs projām! Labi, labi. Kā nu ne. Būs miers pie slitas. Varēšu paknābāt...”

„Es braukšu p-r-o-j-ā-m! Es!” Kriksis uzsver katru vārdu.

Gāgāns nu izstiepj kaklu, cik gaŗu vien gailis to spēj.

„Ko, ko? Ko tu saki? Kāpēc tu? Vai tepat nav labi?”

„Labi gan. Te man daudz draugu. Kad pienāks īstais pavasaris, būšu atkal atpakaļ.”

„Vai īstais pavasaris vēl ilgi jāgaida?”

„To es nezinu,” Kriksis pakasa ausi. „Vēl uznāks sniegš, un tad viņš nokusīs, un tad būs jāiet ganos, un tad es nākšu atpakaļ. Manam solījumam tu vari ticēt.”

Gailis domīgi mirkšķina acis.

„Ticu. Vīriem vīru noruna. Bet drošāk būs, ja tu to teiksi arī katrai vistai.”

„Katrai?” Kriksis ausās. „Nesaprotu, kas tā par drošību...”

„Kā — kā nu ne. Ja vairāk reižu atkārtosi solījumu, tad tik drīzi to neaizmirsīsi. Atkārtošana esot ļoti laba lieta. Tā gaiļu skolā māca.”

„Labi. Es darišu tā,” Kriksis apsola. Viņš steidzas tālāk.

Atvadās no vistām, pīlēm. Arī aunu Ragaini tas neaizmirst. Vēl gan būtu jāsameklē vecā pūce Tūta, bet pietrūkst laika.

„Kriksi, Kriksi!” saimnieks sauc. „Nāc nu, Kriksīt! Mēs tevi gaidām.”

Kriksis steidzas. Pēc pāris mirkliem viņš jau atrodas blakus mežsarga pajūgam.

„Gribu redzēt, vai dos man apsolīto desu . . .” viņš cieši skatās svešā vīra acīs. Pirmīt vajadzēja prasīt, lai mežsargs atkārtu savu solījumu vismaz kādas divdesmit piecas reizes, kā gaiļu skolā to māca. Žēl, ka to agrāk nezināju.”

Suņa bažas šoreiz veltas. Mežsargs nav aizmirsis arī vienreiz teikto. Viņš paglauda Kriksa galvu, pasmaida un tad pasniedz solīto gardumu.

Bet nepaspēj Kriksis pat lūpas aplaizīt, pēkšņi viss kļūst tumšs.

„Ai, au!” tas iesmilkstas, „kas man uzkrita virsū un apkārt?”

Kā no liela tāluma viņš dzird saimnieces balsi:

„Nevajadzēja Kriksīti bāzt maisā. Viņš pats labprāt kāptu ratos.”

„Varbūt tev taisnība,” mežsargs atbild saimniecei, „bet man sava zināšana. Negribu ļaut Kriksim skatīt ceļu. Ja suns pazīst ceļu, tad viņš bēg atpakaļ uz veco dzīves vietu.”

Kriksis klusē. Viņš jūtas tik apkaunots, tik pārsteigts, ka nevar un nevar attapties.

„Kas to būtu domājis, ka cilvēki tik ļauni un viltīgi. Piemāna ar smaidu un desas gabalu. Tiem vajaga muļķīti, kas nezina, kur pats atrodas,” viņš nopūšas un, kamolā saritinājies, bez pretestības guļ ratu priekšgalā.

Rati ripo ilgi. Tie aizved Kriksi tālā svešumā.

IEPAZIŠANĀS AR KĀRAVA KUNGU

Mājās pārbraucis, mežsargs gan izlaiž Kriksi no maisa, bet tūlī piesien smagā ķēdē.

Nelaipnām acīm Kriksis apskata mežsargu.

„Lai nu jaunais saimnieks dara, kā saprot. Ja gribēšu, aizbēgšu tā kā tā. Vai nu visu mūžu mani turēs piesietu,” tas, īgnumu un dusmas gaiņādams, klusi prāto. Bet sirds sāp. Dusmas nerimst. Īgnumu aizdzīt neizdodas. Kad mežsargs atnes launagu, Kriksis pat nepaskatās uz garšīgo sviestmaizi.

„Mežsarg, es neesmu par tevi labās domās,” viņš ņurd. „Nevarēsi man vairs pielabināties... Neēdīšu!”

Un Kriksis neēd, jo nelāgā brauciena laikā tas zaudējis prieku, jautrību un arī ēstgribu.

Bet līdz ko mežsargs aizgājis, no virtuves izskrien liels raibs suns. Ne vārda neteicis, tas pakampj un aprij Krikša launagu.

Kriksis skatās un groza galvu:

„Ekur dulburis,” viņš nodomā. „Maizi parauj, bet sasveicināšanos aizmirst. Kur tāds stubenis audzis, kur gadījies?”

Pabeidzis launagu, svešais pagriežas pret Kriksi.

„Nu! Ko mirkšķini acis?”

„Es brīnos...”

„A-ū! Suni neesi redzējis?”

„Tādu... kā tu... es... vēl nebiju sastapis.”

Svešais lepnī izslīen asti.

„Man par to nav brīnums. Esmu īsts putnu suns, nevis kāds ganu kveksis. Kārtīgs putnu suns ir liels retums...”

„Varbūt gan, bet sasveicināties tu neproti,” Kriksis iesmejas.

„Ak — nieki! Prātīgs suns nenodarbojas ar sīkumiem. Tāpēc mežsargs atveda tevi, lai būtu kāds, kas dara tos darbus, kuŗi man nepatīk. Tu varēsi mani sveicināt un trenkāt zaķus. Protams, tev naktīs vajadzēs uzmanīt mūsu sētu, jo es tumsā necelšos no siltas gulvietas.”

Kriksis apsēžas. Viņš apskata svešā suņa galvu, kājas, asti.

„Izskatās kā suns, bet runā kā mūsu vecais gailis Gāgāns. Ja šis pagadīsies vilka ceļā, tad mežsargs atkal varēs meklēt jaunu suni...” tas pasmaida.

„Ner-er-er...” svešais ierūcas. „Tu laikam smeļies par mani?”

„Jā,” Kriksis vaļsirdīgi atzīstas.

„Bezkauna!”

„Nav tiesa,” Kriksis saslienā, „mani sauc par Kriksi, nevis par bezkaunu. Varbūt arī tu man pateiksi savu vārdu. Tev vajadzētu zināt, ka tā ļoti grūti sarunāties, ja nevar otru saukt vārdā.”

„Esmu Kāravs! Un ja tu gribi ar mani dzīvot draudzīgi, tad sauc par Kārava kungu.”

Kriksis vēlreiz apsēžas.

„Kārav,” viņš saka, „vai tu tiešām esi muļķis vai tikai izliecies? Kā nu suns var runāt tik ausīgus vārdus!”

Kāravs saskaišas.

„Muti ciet! Ja kāds grib par mani nīrgāties, tad es tam cērtu — hau!” viņš ierēcas un metas Kriksim virsū.

Ja Kriksis būtu brīvs, tas droši stātos uzbrucējam pretī, bet nu ķēde to traucē. Viņš gan izvairās, gan pretojas, kamēr sapinas ķēdē un pakrīt. Kāravs uzgāžas tam virsū, un viņa asie zobi cērtas te Krikša plecā, te apkaklē.

Arī Kriksis nežēlo uzbrucēju. Drīz vien abi cīkstoņi veļas kā kamols.

„Hau . . .”

„Hau — vau!”

„Au — vau!”

„Ja tu man, tad es tev . . .”

„Un es tev divreiz! Hau — au!”

„Vau-au! Ņer-r-r . . .” tie plūcas stenēdami.

Troksni izdzirdusi, pagalmā izskrien saimniece.

„Suņi, mierā! Kārav!” viņa dusmīgi sauc, „kā tev nav kauna plēsties ar ciemiņu? Prom! Tūliņ projām!”

Kāravs redz, ka saimniece sētmalē meklē stibu.

Viņš nu labprāt pamestu Kriksi un aizbēgtu, bet nevar.

„Kriksi, laid vajā!” viņš kauc.

„Tu laikam esi saprašānu pazaudējis,” Kriksis atcērt. „Pats pieķēries maniem pleciem, bet prasa, lai laižu vajā.”

„Es tevi neturu!”

„Es arī ne!”

„Tu spied manus sānus!”

„Tu lauz manu kāju un knieb plecā . . .”

„Ai! Mana auss, mana auss!” Kāravs sāk kunkstēt. „Laid! Tūliņ saimniece būs klāt ar vicu un . . .”

Nav vēl Kāravš pabeidzis teikumu, saimniece klāt gan. Žviukt, žviukt! — zibsnī stiba. Pērienu dabū Kāravš, dabū arī Kriksis, bet viņš par to daudz nebēdā. Ar visu spēku tas pūlas atbrīvoties no pretinieka.

„Nesaprotu,” viņš brīnās, „kā Kāravš var būt tik tiepīgs? Kauc un spārdās, kad saimniece met ar koku, bet vaļā mani nelaiž.”

Kad saimniecei liekas, ka diezgan pērts, tā nomet stibu, parauj ķēdi un atritina suņu kamolu. Nu Kriksis un Kāravš beidzot saprot, ka viens otru nav ne gribējuši turēt, ne turējuši. Ķēde bijusi vainīga!

Mazu brītiņu abi cīkstoņi stāv klusi un drusciņ nokaunējušies. Kriksis pat domā par draudzīgu miera noslēgšanu, bet Kāravš palaiž muti:

„Šoreiz man neizdevās tevi kārtīgi pārmācīt. Ķēde neļāva. Vēlāk es tevi tā samīstīšu, ka tu vairs neaizmirsīsi mani saukt par Kārava kungu . . .”

„Labi. Cīnīsimies vēlreiz, Kārav!”

„Esmu Kārava kungs! Pēdējo reiz tev atgādinu,” Kāravš rūc un sprauslā.

Kriksis neliekas to dzirdam.

„Kārav,” viņš strupi nosaka, „mēs spēkosimies tad, kad nebūšu vairs piesiets. Tagad pazūdi!”

„Rrrr . . .” Kāravš lielīgi sarauj degunu. „Domā, ka man liela vajadzība te stāvēt. Ne, ne! Esmu brīvs. Varu iet, kad gribu un nākt, kad patīk. Tu esi piesiets, tu te tupēsi, tev jātup. Hau — au!” viņš palēcas un aizskrien.

BRIVĪBA

Trīs dienas Kriksis guļ savā mājiņā. Nepieskaņas ēdienam, nevēlas pat ūdenī mēli iemērk.

„Kad es atkal tikšu brīvībā?” viņš jautā un jautā. Bet nav neviena, kas tam atbildētu. Arī Kāravš nenāk tuvumā. Dažreiz tik pabāž degunu gar mājas paksi, drusku paņirgājas, palielās un tad nozūd.

Ceturtajā dienā saimniece saka mežsargam:

„Klausies, Mārtiņ, Kriksim vajadzētu atņemt ķēdi. Kucēns tik nobēdājies, tik nelaimīgs, ka žēl skatīties. Ēst neēd, dzert nedzer. Nu jau ceturtdā diena. Cik ilgi tā var dzīvot?”

Mežsargs apskata Kriksi.

„Jocīgs suns. Dusmīgu seju vien rāda. Ja es to palaidīšu brīvībā, viņš aizbēgs mežā.”

„Ja bēg, lai bēg,” saimniece uzstāj. „Kāds mums labums, ja viņš nobeigsies te.”

„Tev taisnība. Laidīšu Kriksi vaļā. Redzēsīm, kas notiks.”

Ticis brīvībā, Kriksis tūdaļ pagriež asti uz saimnieka pusi, lai tā parādītu tam savu nicināšanu. Tad viņš izstaipa kājas, garī nožāvājas, aizskrien līdz vārtiem, apsēžas un sāk prātot:

„Ko nu tagad darīt? Vajadzētu tūliņ doties atpakaļ uz Strautniekiem, bet nezinu ceļu. Nebūtu man bijis maiss virs acīm, tad... Au — mežsargs nav nekāds lāga vīrs. Tagad viņš grib redzēt, kas notiks. Gaida laikam, lai sniedzu šim ķepu. Nekā nebūs! Man tik jāsameklē ceļš. Gan kaut kā aizkulšos. Pa ceļam var gadīties laipni palīgi.”

Kriksis pāriet šķērsām pagalmam, paskatās uz vienu pusi, paskatās uz otru un tad rikšo tieši no sētas uz lielceļu. Gabaliņu skrējis, Kriksis pēkšņi apstājas.

„Nevaru aiziet,” viņš nopūšas. „Esmu solījies ar Kāravu spēkoties. Kas norunāts, tas norunāts. Kā es to varēju piemirst?”

Bēdīgu prātu suņuks soļo atpakaļ. Viņš apsēžas pie ābeļdārza sētas un sakārto kažociņu.

„Cikstēties? Tagad nav ne spēka, ne patikas. Četras dienas neesmu ēdis. Vajadzēs laikam aiziet pie saimnieces...”

Domāts — darīts. Kriksis aiziet līdz virtuves durvīm. Skatās — saimniece māj:

„Nāc nu, Kriksīt, nāc! Te bļodiņā piena putra. Būsi krietni izsalcis.”

Ka izsalkums liels, to Kriksim grūti noliegt. Tā gribas ēst, ka nevar siekalas valdīt. Viņš ātri iztukšo putras trauciņu un prasa vēl. Apēd krietnu maizes ņuku un tad steidzas pagalmā.

„Ā — nu varētu spēkoties,” viņš palaiž acis apkārt.

Kārava nemana.

„Nepatikami,” suņuks rausta degunu, „man nav prieka kavēties šai sētā. Hm . . . Muļķīgi . . . Kādu brīdi būs vēl jāpaliek. Noruna paliek noruna.”

Velti Kriksis izgaidās Kāravu. Tas pārnāk mājā vēlā vakarā. Nezin kur apkārt klaiņojis, sabridies, samircis, steigšus paēd vakariņas un paliek turpat virtuves kaktā guļot.

Vai Kriksis lai ietu virtuvē? Nē. To viņš nedara.

„Spēkoties var tikai pagalmā, klajā laukā. Gaidīšu rītu,” viņš nodomā un ielien savā mājiņā. Brītiņu snaudis, viņš pieceļas, lai, pa vecam paradumam, apstaigātu ēkas, sētu, dārzu.

Uz celiņa Kriksis sastop ezi.

„Labvakar!”

„. . . b . . . akar . . .” ezis saraujas un steidzīgi izslien gaisā savas kažoka adatas. „Tu mani sabiedēji. Pamatīgi nobijos . . .”

„Tas nebija vajadzīgs,” Kriksis smejas.

„Tev viegli teikt, man grūti darīt. Kā lai iepriekš zinu, vai man jābaidās vai nav?”

„Vispirms labi apskaties. Un tad, ja vajaga, var sākt arī baidīties.”

„Kur tu dabūji tik prātīgus vārdus?” ezis brīnās. „Kas tu tāds esi?”

„Esmu Kriksis.”

„Kriksis? Ko es dzirdu, ko es redzu! Labvakar, Kriksi! Labu vakariņu!” ezis priecājas.

Nu pienākusi Kriksim kārta sākt brīnīšanos:

„Tu mani pazīsti? Kā tas var būt?”

„Var, var! Žagata Klača stāstīja . . .”

„Tu saki — Klača!” Kriksis salecās tik strauji, ka ezim atkal jāsaraujas kamolā. „Kur viņa ir? Klača man varētu palīdzēt labāk par visiem. Tā parādīs vistaisnāko ceļu uz māju. Saki, draudziņ, kur es varu Klaču sastapt?”

„Nezinu,” ezis lēnām paceļ degunu.

„Aizlaidusies?”

„Nezinu.”

„Bet tu nupat teici, ka viņa kaut ko stāstījusi . . .”

„Jā, viņa kādreiz te bijusi. Runājusi ar manu tēva brāļa dēla draugu. Draugs pateica draugam un tas atkal draudzenei, un draudzene trim maziem ezišiem, un tie man par tevi stāstīja visādas brīnišķīgas lietas. Bet pati Klača — diezin kur tā palikusi. Žagatas stipri vējīgas. Par tām grūti ko noteiktu zināt. Ja gribi, uzmini pats. Es neprotu zīlēt.”

„Žēl,” Kriksis nopūšas.

„Nav ko žēlot. Gan kādreiz tu viņu sastapsi. Varēsi runāties trīs dienas, ja vien tev neapniks klausīties. Tagad teic man, kā tev gadījās te atnākt?”

Kriksis brīdi klusē. Var manīt, ka tam nav nekādas vēlēšanās runāt par nepatīkamo ceļojumu.

„Es nenācu, bet... atbraucu,” viņš beidzot nosaka. „Ja gribu runāt patiesību, tad jāsaka, ka mežsargs mani atveda. Neglīti atveda... Iebāza maisā... Tāpēc man šeit nepatīk. Bēgšu atpakaļ uz Strautniekiem. Varbūt tu būsi tik laipns un parādīsi īsto ceļu?”

„Nē,” ezis atbild, „nevarēšu tev palīdzēt. Tālos ceļus nepazīstu. Es tepat gar dārzu, gar aploku. Dažreiz aizeju līdz mežmalai. Tālāk nē. Nav man nekādas vajadzības tālos ceļus mērot. Un tev arī nevajadzētu skriet.”

„Vajaga, ļoti vajaga! Paliku šonakt te tikai tādēļ, lai no rīta varētu spēkoties ar Kāravu. Pēc tam pro-jām!” Kriksis cilā ķepas. „Ja tu gribētu mani kādu gabalu pavadīt, es par to ļoti priecātos.”

„Negribu!”

„Kādēļ ne?”

„Nevaru solīt, ko nevaru izdarīt. Esmu nevaļīgs. Jātaisās uz ziemas guļu.”

„Ziemas guļu?” Kriksis paceļ vienu ausi. „Kas tā tāda?”

„Nu — lielā gulēšana!”

„Cik ilgi?”

„Visu ziemu. Iznāk gandrīz pusgads bez pamošanās.”

„Tu laikam mānīsi? Kā nu var tik ilgi gulēt. Atspiež sānus. Un ēst arī gribas!”

„Kāda man vajadzība tevi mānīt! Es guļu un guļu. Tā vieglāk pārļaut ziemas aukstumu, tā vieglāk iztikt bez uztura. Kur es sniegā varu ēdienu sameklēt? Tu aizskrej uz virtuvi pie saimnieces, man tādas virtuves nav. Es tik guļu. Un pavasarī ceļos augšā. Kad būšu pamodies, tad parunāsim par Klaču un tālajiem ceļiem. Man tagad jāsteidzas, jāsakārto māja.”

Ezis nozūd rijas palieveni.

Kriksis brītiņu domīgi sēž uz celiņa.

„Nē,” viņš saka, „nepalikšu vis. Rītu, man liekas, ap pusdienas laiku varēšu doties ceļā.”

„Kāpēc nu tāda steiga?” no vecā ozola puses atskan dobja balss. „Aiziet varēsi parīt, aizparīt. Tagad pastāsti, kā klājas manai draudzenei pūcei Tūtai?”

Kriksis skatās gaisā.

„Vai te kaut kur būtu pūce?”

„Jā! Esmu pūce Auva. Nāc tuvāk. Parunāsimies. Man prieks, ka tu beidzot sadomāji mūs apciemot.”

„Tā gadījās...” Kriksis noņurd. „Tagad gribu, lai man gadītos atkal tikt projām. Ceru, ka tu neatteiksies man pastāstīt isāko ceļu uz Strautniekiem. Vismaz uz to pusi.”

„Labprāt. Ej vien taisni uz priekšu. Ceļu pasaulē daudz. Tik neej pa visiem. Ej pa vienu. Sameklē īsto un neklīsti nost no tā. Saproti?”

„Nevaru teikt.”

„Nu, nu — ū!” Auva pūš. „Es tev tik skaidri teicu. Vai atkārtot?”

„Nē, atkārtošana nelīdzēs,” Kriksis paskaidro. „Ja tu man pateiktu, kur atrodas īstais ceļš, ar to pietiktu.”

„Īstais ceļš? U — u — ā!” Auva mirkšķina savas apaļās acis. „Esmu lidotāja. Ar zemi saskaņos reti. Īstais ceļš tev pašam jāatrod. To vienmēr der iegaumēt.”

„Es mēģināšu,” Kriksis nopūšas.

„Jā, jā. Tā būs labi. Tik nesteidzies. Ja ātri gribi tikt uz priekšu, nevajaga steigties, jo tā patērē daudz laika. Arī to iegaumē. Un tagad pastāsti par Tūtu. Ilgi neesam tikušās. Viņai sava nevaļa, man sava.”

Kriksis stāsta. Viņš runā nevien par pūci, bet par visiem saviem draugiem un paziņām, kamēr sāk rādīties rīta blzma.

„Cik ātri pagāja nakts!” Kriksis priecājas. „Nu man jāiet drusku nosnausties, atpūsties. Nākamā diena nebūs viegla.”

„Vai es varu tev kaut kā palīdzēt?” pūce laipni piedāvājas.

Kriksis pasmaida:

„Pateicos, nē! Man jākāрто veci rēķini ar Kāravu. Un tādās lietās katram pašam jātiek galā. Ar labu rītu!”

„Labu, labu-ū-ū!” Auva paklanās un nozūd ozola dobumā.

GARĀIS MIEGS

Agrā rīta stundā Kriksis nosēžas pie virtuves durvīm. Sēž un gaida Kāravu. Bet Kāravš nerādās. Guļ virtuves kaktā vakarēju gūlumu. Kriksis nemierīgi cilā te vienu ķepu, te otru.

Iet iekšā?

Neiet?

„Nē, neiešu vis,” viņš klusi prāto. „Var iznākt saraušanās. Un tādā reizē labi, ja apkārt nav pannas un ķipīši. . . Pagaidīšu.”

Gaida, gaida. Apnīk. Pacietība dilst arvien mazāka un mazāka. Kad tā pavisam izsikusi, viņš sauc:

„Kārav!”

Nekādas atbildes. Nu Kriksis paceļ skaļāku balsi:

„Kārav, nāc ārā spēkus mērot. Nāc tūlīn, man nav laika kavēties.”

Kāravš slinki paceļ galvu, nožāvājas:

„Atstāj mani mierā . . . Man tagad netīk. Atnāc vēlāk!”

„Kad?” Kriksis neatlaižas.

„Tad — kad man patīks.”

„Bet kā es to varu zināt?”

Kāravš mierīgi saritinās kamolā.

„Nav mana darišana,” viņš ņurd, „un šorīt vairāk netraucē mani. Pirms brokastīm vēl drusku jānosnaužas.”

Kriksim šāda runa nepatīk.

„Klausies, Kārav, nāc laukā, kamēr neesmu galīgi noskaities!”

„Ej patrenkā zvirbuļus vai vārnas, tad dusmas nozudīs. Pa to laiku būšu labi izgulējies un paēdis brokastis. Dzirdēji?”

Protams, Kriksis dzird. Un dusmas tam aug arvien lielākas. Viņš paceļ ķepu, lai ietu virtuvē, bet tad pēkšņi apdomājas:

„Nav vērts plosīties. Tāpat kā ezis — likšos ziemas guļā. Kāravš tad mani varēs gaidīt līdz pavasarim. Lai viņš gaida!”

Raitiem soļiem Kriksis steidzas uz gubeni. Pats priecīgs par labo gulēšanas iedomu:

„Ja visu ziemu gulēšu, tad nākamajā vasarā nebūs ar miegu jākaujas. Bez tam — gaŗā miega laikā aizmirsīsies visas nepatīkšanas. Pavasarī, kad modīšos, došos uz Strautniekiem.”

Gubeņa kaktā Kriksis atrod labu vietu. Salmu čupas galā tas izkašņā ērtu alu, iegūlas tajā tik dziļi, ka deguna gals vien paliek laukā, aizver acis un saka sev:

„Patikamu dusu līdz pavasarim, Kriksīt! Labus sapņus un priecīgu atmošanos. Labāk gan būtu, ja kāds cits to sacītu, bet tā kā neviena cita nav, jāztiiek ar paša vēlējumiem.”

Ilgu laiku Kriksša acis paliek aizvērtas, tomēr miegs kā nenāk, tā nenāk. Beidzot viņš atceras senās dienas:

„Kad biju maziņš, māte iemidzināja. Stāstīja pasakas. Ātri iemigu. Nu pašam jāmiegs, pašam jāstāsta pasakas . . .”

Brīdi padomājis, suņuks sāk pasaku virkni. Viņš stāsta par vilku un trim meža zosīm, par velna Kranci, desu vezumu un siekalu upi. Tālāk viņš netiek. Iemiegs.

Guļ, guļ. Pagriežas uz otriem sāniem un guļ tālāk. Kad tie nospiesti, griežas atpakaļ. Dažreiz viņš pamostas, bet acis never vaļā, jo baidās, ka tad nevarēs iemigt.

„Ja gaŗā gulēšana, tad gaŗā!”

Paiet viens brīdis, otrs, trešs. Suns guļ, sapņo, pamostas un guļ atkal, kamēr beidzot sāni tā atspaidīti, ka gribas celties un drusku paskraidīties.

Kriksis paver acis. Krēsla. Nekā saprast, kas par laiku. Nekā nojaust, cik ilgi snausts, cik gulēts.

Uz gubeņa sliekšņa tup pele un rūpīgi izlasa graudus no kviešu vārpas.

„Klausies, mazā!” Kriksis pamāj. „Teic, vai tagad ir pavasaris?”

Negaidīto vārdu iztraucēta, pele salecas.

„Ak tu, vilka brāli! Ko baidi mani! Pē, fi, fi . . .” tā nospļaujas trīs reizes. „Gandrīz aizrijos. Pi, tu, fi!”

Kriksis mazliet paraušas laukā no guļvietas un laipnā balsī mierina peli:

„Neņem ļaunā. Tīšām nebaidīju. Gribu parunāties.”

„Vai tu esi Kriksis?” pele ziņkārīgi izstiep degunu.

„Noteikti!”

„Ā—tad esmu runājama,” tā mierīgi paceļ nokritušo vārpu. „Ko tu man gribēji teikt?”

„Man vajadzētu zināt, kas tagad par laiku?”

„Rīts. Tu redzi, ēdu brokastis.”

„Vai pavasara rīts?” Kriksis priecīgi izslien ausis. „Tad man tūliņ jāceļas augšā.”

Pelei otrreiz izkriņ vārpa no ķepiņām.

„Tu laikam esi jucis. Kā var būt pavasara rīts, ja ziema vēl nav bijusi?”

„Nemaz nav manīta?”

„Gandrīz nemaz.”

„Savādi. Man likās, ka es te esmu ļoti ilgi. Daudzus gaŗus mēneŗus. Varbūt vairāk.”

„Mēneŗus?” peļe aizdomīgi skatās. „Ko tad tu te dari?”

„Guļu.”

„Tu tieŗām esi jucis! Kā nu skaidrā prātā var gulēt vairākus mēneŗus?”

„Var! Var gan! Es sadomāju gaŗo gulēŗanu. Nebrīnies. Neesmu pirmais. Ezis arī tā dara. Ātrāk pāiet ziema. Nevajaga ēst, ne sniegā saldēties.”

Nu peļei pasprūk smieki:

„Bet suns nav ezis!”

„Kas par to?”

„Nu, ja nav nekas, tad guli, kamēr patīk. Kad vairs nepatīk, guli vēl un vēl, jo pavasaris ir tik tālu, ka es to nemāku pateikt.”

Kriksis drusku apmulst.

„Es gribu darīt taisni tā, kā nupat teici, bet miegs nenāk.”

„Tad lien laukā no migas. Es jau teicu — suns nav ezis.”

„Varbūt tev taisnība. Tomēr gribu vēlreiz pārļiecināties,”

Kriksis novieto asti uz ķepu galiem, aizver acis un gaida miegu.

Miegs tomēr nerādās ne lūdzams. Domas arvien vairāk tinas ap pasaku par velna Kranci un desu vezumu. Vēļ pāiet kāds brīdis, un tad Kriksim uzaust skaidrība:

„Nevār gulēt, ja gribas ēst. Un ja gribas ēst, tad jāceļas augŗā.”

Bez kavēŗanās viņŗ to arī dara. Skrien taisnā ceļā uz virtuvi, lai jo drīzāk tiktu vaļā no izsalkuma.

Kārava virtuvē nava. Kriksis arī nepūlas to meklēt. Vispirms viņŗ krietni paēd un padzeŗas. Tad apsēŗas pārdomāt, ko darīt, ko nedarīt.

„Iet atpakaļ gulēt? Meklēt Kāravu? Hmm... r... Ko nu lai saprot? Hm... Kā liekas, nekāds īsts gaŗā miega gulētājs nebūŗu. Gribas ēst, gribas dzert, un sānus atspieŗ pat mikstu salmu gulta. Prātīgāk būŗ, ja meklēŗu Kāravu.”

Ne pagalmā, ne dārzā Kāravs nav atrodams.

„Būŗ jāapmet kāds tālāks līkums, jāapskatās,” Kriksis nodomā un lēnām soļo pāri pagalmam.

NEGAIDĪTAS MEDĪBAS

Ceriņu krūma zarā šūpojas zvirbulis Čurkstiņš.

„Cik labs rīts, cik labs rīts! Labs tev, labs man!” tas sveicina Kriksi. „Tu jau kājās?”

„Protams! Esmu pat mazliet par vēlu piecēlies. Kāravs sen paspējis nozust. Varbūt tu zini, kur viņš aizklīdis?”

„Ak tas plencis?” Čurkstiņš īgni nosaka. „Vienmēr skrien pakaļ putniem. Šorīt strautā bija pīļu bars. Kā Kāravs padzirdēja, tūlīn aizdrāzās.”

„Žēl,” Kriksis nemierīgi kulsta asti, „man viņu vajadzēja sastapt. Reiz dusmu brīdī norunājām spēkoties.”

„Ko? Tu gribi dūsmās teikto tagad ievērot?” zvirbulis brīnās.

„Gribu. Noruna paliek noruna. Pastāsti, kur atrodas strauts ar pīlēm un Kāravu.”

„Aiz ābeļdārza.”

„Tālu?”

„Ak nē! Man viens spurkšis, tev — maza atsperšanās un vēl daži lēcieni.”

Kriksis soļo norādītā virzienā. Aiz ābeļdārza pļaviņa, aiz tās strauts un mežmala. Pāri strautam tiltiņš. Visur klusums. Pīļu nav ne strautā, ne patiltē. Arī Kārava pēdas nav manāmas.

Kamēr Kriksis apskata pamales, atskrien zvirbulis Čurkstiņš.

„Vai tu jau redzēji?” viņš prasa.

„Strautu, tiltiņu un dažas sīkas zivtiņas. Vairāk nekā.”

„Tad tūlīn nāc man līdz! Dabūsi noskatīties kumēdiņus. Es smējos, kamēr man apnika. Mežcūka Ramša plucina Kāravu.”

„Ko tu saki — mežcūka? Tā man jāredz!” Kriksis steidzīgi jož pakaļ zvirbulim.

Kartupeļu laukā liela kņada. Kāravs rej, cūka rukšļ, sivēni kviec.

„Skaties!” Čurkstiņš sauc. „Cūkas sari, suņa spalvas put pa gaisu...”

„Nediena! Ja Kāravs bēgs, cūka metīsies stilbos, bet ilgi pretim turēties tas nevarēs. Būs jāiet palīgā,” Kriksis apsver iespējas.

Zvirbulis uzlaižas paegļa galotnē, iekārtojas, lai labāk varētu redzēt un tad sauc Kriksim:

„Kāda tev muļķīga iedoma! Palīdzēšot! Kāpēc maisīties, kur citi plūcas? Daudz patīkamāk ir noskatīties un pasmieties.”

„Nē, Čurkstiņ, tas būtu aplam, ja es mierīgi ļautu mežcūkai saplosīt Kārava kažoku. Kaut arī Kāravs nav mans draugs, es tomēr eju,” Kriksis steidzīgi skrien uz cīņas vietu. Viņš neuzbrūk mežcūkai, jo saprot, ka nespēs to pieveikt.

Kriksis izmēģina citu plānu. Viņš pakampj vienu no sivēniem un jož uz mājas pusi. Sivēns spiedz, cik skaļi vien spēj:

„U-i-i-ī, u-i-i-ī.”

To dzird Ramša. Tā atstāj Kāravu un drāžas pakaļ Kriksim.

Kriksis nevar visai ātri tikt uz priekšu, jo nesamais smags. Kad viņš dzird Ramšas elsas tuvu saviem papēžiem, tas sauc Kāravam:

„Ķer nu tu otru sivēnu un skrej uz mājas pusi. Es savējo laidīšu vaļā. V-ai-rāk ne-va-ru . . .”

Par laimi Kāravs ātri saprot Krikša plānu. Viņš paķer otru sivēnu un stiepj to uz Mežmāju.

Nu Ramša dodas palīgā otram sivēnam. Bet pa to laiku Kriksis sagūsta trešo, pēc tam Kāravs saķer ceturto.

Ramša drāžas no viena pie otra. Steigā un niknumā viņa pat nepamana, ka pienākusi pavisam tuvu Mežmājai.

Neparasto troksni izdzirdis, no mājas izskrien mežsargs ar bisi rokā.

Bauks! Bauks! Atskan divi šāvieni. Suņi pārsteigumā apstājas, bet lielā mežcūka apmet kūleni un paliek guļot. Izbie-dētie sivēni mūk uz visām pusēm.

„Kriksi! Neļauj sivēniem aizbēgt! Kārav, mudīgi!” sauc mežsargs.

Suņi skrien bez elpas, kamēr palaimējas sivēnu bariņu sadzīt laidarā. Un tad Kāravs bez kavēšanās sniedz Kriksim ķepu:

„Pateicos, draudziņ! Tu izglābi mani no lielām nepatīkšānām.”

„Ko nu es . . . Nekā liela . . .” Kriksis kautrīgi nosaka un vedina sarunu uz citu pusi: „Labāk pastāsti, kā tev gadījās cīņa ar tik lielu mežcūku?”

„Aiz pārpratuma,” Kāravs atzīstas. „Ieraudzīju kartupeļu laukā dažus pelēkus sušņus. Nevarēju saprast, kas tie tādi. Gāju paskatīties. Nezināju, ka sivēnu tuvumā ir arī niknā Ramša, kas pat medniekam negriež ceļa.”

„Tiešām?” Kriksis klausās ar vislielāko uzmanību.

„Jā! Pagājušā rudenī saplosīja Zirniša Gustam abus gurnus. Ja tu negadītos te tuvumā, tad man . . .”

„Au, nav vērts pieminēt. Darīju, kas jādara. Sākums...”
„Nav vis sākums. Gribu tev ko labu teikt: nesauc mani par Kārava kungu!”

„Tā-ā?” Kriksis brīnās. „Kad mēs pēdējo reizi tikāmies, tu domāji citādi.”

„Ē... Tas bija toreiz... Negribas vairs atcerēties... Šodien...” Kāravs neveikli miņājas, „šodien tu esi mans darugs. Apsoli par kungu vairs nerunāt.”

„Man viegli solīties,” Kriksis pasmaida. „Sen esmu nolēmis tevi saukt tikai par Kāravu. Arī tad, ja tev tas nepatīktu.”

„Patīk, patīk!” Kāravs luncina asti.

Kriksis draudzīgi paskatās Kārava acīs.

„Bet kad mēs spēkosimies?”

„Spēkoties? Kādēļ?” Kāravs pārsteigts.

„Reiz tā norunājām. Atceries vien. Tas bija tad, kad tu pavēlēji sevi saukt par Kārava kungu.”

Kāravs brīdi domā.

„Jā,” viņš saka „noruna bija pamatīga. Bet tagad mēs varētu spēkoties tā... pa jokam.”

„Esmu ar mieru,” Kriksis piekrīt. „Ja labs prāts, varam izmēģināt spēkus pat reizes trijas. Bet tagad posies gulēt. Tu esi nevien piekusis, bet arī ievainots. Nu jārauga ārstēties.”

BROKASTIS

Otrā rītā Kriksis pieceļas neparasti agri.

„Nesaprotu,” viņš brīnās, „kur man jāskrien? Tiešām neatminu. Bet tā vien liekas, ka vajadzētu ko darīt.”

Ļabu brīdi suņuks sēž pie šķūņa pakša, skatās gaisā, skatās zemē, kasa pakausi.

„Uzminēju,” viņš beidzot iesaucas, „šodien man jābēg uz Strautniekiem. Kā tad! Ar cūku traci biju to pavisam piemirsis. Nupat rādās laba diena — silta, saulaina. Būs patikams ceļojums.”

Bet Kriksis nesteidzas. Vēl brītiņu pasēdējis, sāk atkal pats ar sevi sarunāties:

„Nu — ko? Iet tūliņ? Drusku pagaidīt?”

Pēc maza brīža:

„Kāda man steiga? Varu drusku pakavēties. Vismaz no Kārava vajadzētu atvadīties.”

Kā Kriksis sāk domāt par atvadīšanos, tā sirdij pielīp tāds kā žēlums, tāda kā negribēšana sākt tālo ceļu. Un atkal viņš sēž un domā, domā, domā.

No virtuves puses skrien kaķene Rūsīte.

„Kriksi, nāc!” tā steidzīgi māj. „Kā tu vari tik mierīgi sēdēt? Saki, kā tu to vari?”

„Es nezīnu, kā varu. Es tik sēžu.”

„Vai tavš deguns nekut?”

Kriksis paošņā gaisu.

„Nē. Arī iesnu man nav.”

„Muļķi!” Rūsīte saskaišas. „Saimniece virtuvē cep mežcūkas gaļu.”

„Varbūt gan. Bet smarža laikam vēl nav līdz šķūnim atnākusi.”

Rūsīte nostājas Kriksim priekšā, skatās tam acīs un šņāc:

„Tu laikam esi īsts stulbenis! Cūku nomedīt proti, gaļu ēst neproti. Nāc man līdž! Gaļa klāt nenāks, ja pats nemeklēsi.”

„Vai saimniece lika mani saukt?”

„Ko nu par saukšanu! Saimniece nevaļīga. Iztrieca mani laukā...”

„Ja tā, tad es neiešu. Ko es tur darīšu? Pagaidīšu, kamēr mani sauks.”

„Tu nekā nesaproti,” Rūsīte saviebjas. „Saimniece man gaļu nedod. Tu esi mednieks, tev dos. Tik paprasi. Sauc labi skaļi: au-vau-vau, tad saimniece neliēgs. Un ... es arī dabūšu ...”

Kriksis labprāt pagaršotu svaigo cepeti, tomēr savaldās.

„Man netik uzplīties,” viņš piebilst. „Brokastis saimniece pati piedāvās.”

„Brokastis! Gaidi nu brokastu laiku!” Rūsītes sārtā mēlīte jau nezina, kur reizi aplaiza lūpas.

Kriksša miers šoreiz nav satricināms. Viņš vienaldzīgi no-raugās satrauktajā Rūsītē.

„Vai Kāravš ir jau virtuvē?” viņš prasa.

„Nav, nav, nav,” Rūsīte žēlojas. „Ja Kāravš būtu kājās, tad man nevajadzētu lūgties un luncināties ap tevi. Bet Kāravš vēl nav cēlies. Slims. Guļ ratnīcas kaktā.”

„Stipri slimš?”

„Nezinu. Nav mana darīšana. Gribu gaļu, ceptu mežcūkas gaļu! Kā tu to nesaproti!?”

„Saprotu gan, bet tā nav mana darīšana. Jāiet pajautāt kā Kāravš jūtas šodien. Vakar teica, — sāpot visi kauli.”

„Muļķis,” kaķene uzmet kūkumu un tek atpakaļ uz virtuves pusi. „Ja kautkur kautko var dabūt, tad nevajaga ne gaidīt, ne kavēties.”

Kāravš guļ ratnīcas kaktā uz raibās zirgu seģenes. Kažociņu tas sakārtojis un nogludinājis, daži robi tomēr vēl redzami.

„Vai tu guli īstu miegu, vai slimība neļauj celties?” Kriksis modina gulētāju.

Kāravš paveŗ acis un nopūšas:

„Es vēl labi nezinu. Apdomāšos. Tad pateikšu.”

Kriksim gribas slimnieku drusku uzmundrināt, drusku iepriecināt.

„Saimniece virtuvē cep mežcūkas gaļu. Būšot labas brokastis,” viņš pastāsta Rūsītes lielo satraukumu.

Kāravš gan paceļ galvu, bet tūlīņ to noliek atpakaļ uz seģenes.

„Kamēr gaļa cepas, es vēl drusku pasnaudīšu ...”

„Guli mierīgi. Kad būs īstais laiks, es pasaukšu.”

Kriksis iziet pagalmā, sēž un domā:

„Kā lai tagad atvados? Tas nebūtu glīti. Varbūt Kāravš slimš, varbūt miegains. Man liekas, būs miegs un slimība kopā. Jāpagaida.”

Brokastu laikā saimniece māj Kriksim:

„Nāc nu, lielais medniek, nāc!” Vairāk ne vārda.

Protams, Kriksis saprot arī bez vārdiem. Viņš steidzas pie slimnieka:

„Brokastis gatavas! Celies!”

Kāravs papurina galvu:

„Es zinu, ka cepta cūkgaļa garžo brīnišķīgi, bet . . . negribas kustēties. Mugura stīva, ievainojumi sūrst, galva džingst . . .”

„Saprotu, tu esi slimš,” Kriksis paglauda drauga muguru, „bet par to tev nevajaga daudz domāt. Ja sāk domāt, tad sāp vēl stiprāk. Paliec mierīgi uz seģenītes. Gaļu es tev atnesīšu.”

„Suns nesīs sunim gaļu?” Kāravs mirkšķina acis. „Ja nesāpētu stilbs, es smietos līdz pusdienai. Kam tu to vari iestāstīt?”

„Tev!”

„Nepūlies. Pats esmu suns, pats zinu suņa dabu.”

„Maza tava zināšana . . . Pagaidi drusku!”

Kaut gan Kriksis tik tikko spēj siekalas valdīt, pirmo cepeša gabalu tas atnes Kāravam.

Saimniece šoreiz neskopojas, un mežsargs to vēl mudina:

„Dod, dod krietnus gabalus! Lai mednieki šodien ēd, cik vien tīk.”

Apmierināti nu jūtas visi, vienīgi Rūsīte šķībi skatās uz Kriksi un ņurd:

„Šis lempis dabūja gan cepeti. Var redzēt, — arī muļķiem dažreiz laimējas. Bet tā, man liekas, ir vienkārša sagadišanās.”

EKSKURSIJA

Pēc kādas nedēļas Kāravš jūtas diezgan mundrs. Kažociņā tam gan vēl redzami robi, viena kāja kliba, bet pašam liekas, ka vajadzētu sākt tālāku pastaigu.

„Šodien aiziesim līdz mežmalai,” viņš vedina Kriksi.

„Vai tas nebūs par tālu?”

„Nē! Nu es varu kustēties. Un ja to varu, ko tad vēl gaidīt? Ejam meklēt jaunus piedzīvojumus! Apskatīsim sienu šķūnīti. Tur dzīvo sesks Glūniķis. Liels nelietis. Es viņam ļāvu vaļu. Tu zini, labāk turos pie putniem. Bet ilgu vaļu ļaut nevarēs. Saimniece ceļ traci. Glūniķis maitājot vistas.”

Kriksis klausās, klausās.

„Vai zini, man jāatzīstas, es seska vēl neesmu redzējis.”

„Ej, ej!”

„Ko tu brīnies. Esmu jauns. Strautnieku saimniece dažreiz mani sauca par kucēnu. Un kucēns nevar visu zināt. Bet es pūlos. Man patīk zināt. Būšu priecīgs, ja tu man tūliņ šo to pastāstīsi. Vai Glūniķis liels zvērs?”

„Ne visai.”

„Kā mežcūkas sivēns?”

„Kur nu! Krietni mazāks.”

„Kā kaķis?”

„Arī nē. Viņš ir . . . tāds . . . sīks knīpa, bet slaiks gan.”

„Tad man maza bēda,” Kriksis pasmaida.

„Nu, nu, nesmejies vis. Glūniķis ir liels gudrinieks un savādnieks arī. Nakti ielien kūtī un nogalē vistas. Būtu pats ēdis, tad es saprastu. Bet nē. Nokož vistai galvu un tad pamet. Kož atkal otrai.”

Kriksis paātrina soļus.

„Man gribas ar šo kodēju iepazīties!”

„Būs grūti. Glūniķis ļoti manīgs un uzmanīgs. Skaties!”

Kāravš norāda uz šķūņa paveļu. „Vai tu redzi mazu deguntiņu? Tur viņš glūn.”

Kriksis paosta gaisu un tad spēcīgi nošķaudās:

„Te, kaut kas . . . Tā nelāga . . . ož!”

„Sesks vainīgs. Viņam tāda nelaba mode . . .”

Kriksis vēlreiz nošķaudās, tad pakāpjas uz ciņa gala un pūlas saskatīt nevien Glūniķa degunu, bet arī pašu zvēriņu. Tā kā šķūņa paveļa tumša un Glūniķa ala šaura, Kriksis nekā vairāk saskatīt nevar. Tāpēc viņš māj ar ķepu un sauc:

„Au — Glūniķi, nāc šurpu! Man gribas ar tevi sasveicināties. Atnāc, parunāsimies.”

Glūniķis uz brīdi pazūd. Tad pabāž galvu gar otru šķūņa stūri un atbildes vietā jautā:

„Vai tu pats esi muļķis, vai mani par tādu turi?”

„Protams — es! Kā gan citādi!” Kriksis smejas.

Glūniķis atkal pazūd. Pēc brīža parādās citā vietā un sauc:

„Man ar tevi nav ko runāt. Nav un nebūs!”

„Bet man ir un būs! Gribu zināt, kālab tu vistai nokod galvu, bet pašu vistu pamet?”

„Neteikšu!” Glūniķis vizdegunīgi atcērt.

Kriksim nagi niezēt niez, lai pārmācītu Glūniķi, viņš tomēr savaldās, jo saprot, ka nav vērts velti sacelt traci. Glūniķi rokā dabūt tam šoreiz nav nekādu izredžu. Šķūnītis tālu, paveļa zema. Atliek gaidīt citu tikšanos. Pirms aiziešanas viņš tomēr Glūniķi drusku pakaitina:

„Tu, svešais kaimiņ, esi pasācis lepošanos. Tas nav glīti. Pašam vēlāk būs nepatīkami, ja reiz saskriesimies krūtīs.”

„Ko?” sesks izstiepj kaklu. „Tu man uzbruksi?”

„Nebrīnies,” Kriksis samet asti gredzenā un sāk soļot uz meža pusi, „visādi var gadīties. Un tev derētu iegaumēt, ka man labāk patīk draugi nekā ienaidnieki. Uz redzēšanos!”

Kāravam šāds iznākums nav pa prātam.

„Kāpēc tu tik ātri atstāji sesku mierā? Man labāk patīktu, ja iznāktu tracis,” viņš pukojas.

„Kam nepalīdzēji kādu joku izdomāt? Nu jāpagaida. Ja vēlāk gadīsies labs ķēriens, tad varbūt būs arī tracis.”

„Pareizi! Kā es to biju piemirsis!” Kāravs iesit sev ar ķepu pa pieri. „Mežsargs vienmēr saka, ka ar sesku varēšot kaut ko darīt, kad uznākšot sniegs.”

„Vai pēdu dēļ sniegs jāgaida?”

„Nezinu. Mežsargs laikam runāja par seska kažoku. Bet es to esmu piemirsis,” Kāravs atkal iesit sev pa pieri.

Šāda izdarība Kriksim liekas jocīga.

„Ko tu ērmojies?”

„Es ērmojos?”

„Tā izskatās. Nevaru saprast, kāpēc tu dauzi savu galvu.” Kāravs mazliet apjūk.

„Arī es to skaidri nezinu. No cilvēkiem noskatījos.”

„Kādēļ?”

„Man liekas, ka tā cilvēki rāda citiem savu gudrību. Drusku piedauza, lai gudrība nāk laukā.”

Kad Kriksis to dzird, tas tūdaļ kļūst nopietns.

„Kārav, iesim atpakaļ uz māju” viņš griežas apkārt. „Tev vēl laikam slimība kaulos, citādi nerunātu aplamības. Esmu dzirdējis, ka slimnieki dažreiz murgojot. Pie tam — tu vēl dauzi galvu. Nāc!”

„Ja tu domā, ka tā nerāda gudrību, tad es tā nedarišu, bet uz māju negribu iet. Esmu vesels. Skaties!” Kāravš pārlec paegļu krūmam. „Uz priekšu, draudziņ! Parādišu tev mūsu lielo mežu. Jo vairāk skrienu, jo labāk jūtos. Manu klibošānu vari neievērot. Tas man laikam būs paradums no slimošanas laika.”

Kriksis lēnām seko.

„Ja Kāravš spēj lēkt, tad man nav ko raizēties. Un pastaiga mežā man arvien ir sagādājusi prieku. Paklaidīsimies, apskatīsimies,” viņš priecājas.

Suņi met likumu pēc likuma gan noriņās, gan krūmu brikšņos. Kriksis soļo mierīgi, bet Kāravš nespēj valdīties, ja vārna to ķircina, vai žagata zobojas par cauro kažoku. Viņš skrien un smejas, un draud žagatai, un pukojas par lēnīgo Kriksi.

„Nesaprotu, kā tu vari tik mierīgi staigāt! Esam mežā, nevis saimes istabā vai virtuvē, kur saimniece rājas, ja sacel traci. Laid nu balsij un kājām vaļu.”

„Esmu šeit pirmo reizi. Svešā vietā vienmēr der labi apskatīties,” Kriksis aizbildinās.

„Ko tu gribi redzēt?”

„Vai es to zinu? Ceļa sākumā nevar paredzēt, kas gadīsies ceļa beigās, un kur ceļš aizvedīs.”

Īsu brītiņu suņi saskatās. Tad Kāravš vieglprātīgi ierejas:

„Kur šis var aizvest! Skaties, ja iesim pa labi, nonāksim Lapsu kalnā. Ja iesim pa kreisi, priekšā būs ezeriņš. Uz kuŗu pusi tu gribi?”

„Iesim taisni,” Kriksis izvēlas.

Iet, iet. Ne putnus, ne zvērus tuvumā sastapt neizdodas, jo Kāravš ar savu skaļumu visus aizbaida. Pēc laba skrējiena suņi nonāk upmalā.

„Vai šis mūsu strauts?” Kriksis interesējās.

„Nē, tas pavisam cits ūdens. Lielāks, platāks. Un viņā pusē sākas Lāču sils.”

To dzirdot Kriksis kļūst uzmanīgs.

„Vai tu skaidri zini, ka šis ir Lāču sils?”

„Zinu!”

„Kāds lācis arī tur ir?”

„Vai nu bez lāciem... Kā kumeļi!”

„A — ū! Vai tas var būt?”

„Ko brīnies? Lāci neesi redzējis?”

„Nav gadījies. Un tu?”

„Es-ē...” Kāravs stomās, „man arī nav gadījies... Tik saklausījos, ko cilvēki runā.”

„Nu tad iesim paši apskatīt!” Kriksis vedina draugu.

„Iesim! Sen to gribēju, bet nebija, kas nāk līdz. Šodien istā reize!”

Suņi skatās: varētu iet, ja ceļā nebūtu upe. Meklē tiltu. Tilta nav. Nav pat nieka laipas.

„Vai peldēsim pāri?” Kāravs apjautājas.

„Es to varētu, bet tev šodien no ūdens jāvairās.”

„Man? Ko tu gan domā? Vienmēr esmu varējis, varu šodien. Ja patik, nāc sacensties! Protu labāk nekā tu!”

„Tava prašana šoreiz nelīdz. Tev kažociņš caurumains, stilbā rēta. Tādi peldētāji ātri grimst. Ja negrimst, tad sasaldējas. Es pat vēl nezinu, kādas slimības suņi ar sasaldēšanos var dabūt. Atliksim Lāču sila skatīšanu uz citu reizi,” Kriksis pūlas Kāravu atrunāt.

Īgnu seju Kāravs noklausās Krikša noliegumā. Var redzēt, ka tam ļoti gribas izstaigāt Lāču silu. Ausis liecas uz upes pusi, kakls stiepjas pāri krastmalai.

„Tur būtu jauka pastaiga. Drusku bīstama, drusku droša. Taisni tā man patīk. Ja tu nebaidies, esmu drošs gājējs.”

Kriksis smīn:

„Tu nu gan gribētu, lai es rādu savu drosmi. Būs jāpagaida! Nebaidos par sevi, bet par tevi. Šodien tev jāklausa manam padomam.”

„Man nevajaga padoma, man gribas lāci redzēt. Ja tu neļauj pāri peldēt, kāpšu gaisā! Hop!” tas iesaucas un uzrāpjas stutmalkas kaudzes galā. „Te varēs tālu redzēt. Es... au, ai!” Kāravs pēkšņi iekliedzas.

Kā apsvilis Kriksis palecas stāvus gaisā.

„Kas tev notika?”

„Baļķis vēlās! Iespieda kaā-ju,” Kāravs šļupst.

„Slimo?”

„Nē, veselo. Saprotams, tā nu arī būs slima. Posts un negals! Ja divas kājas slimas, kā tad var klibot? Nāc, draudziņ, palīgā. Esmu spīlēs . . .”

Kriksis uzmanīgi rāpjas kaudzē. Joku tur nav. Kārava kāja starp diviem kokiem. Pamatīgas lamatas.

„Pats nezinu, kā tas notika,” Kāravs sūrojas. „Kā kāpu, tā lielais koks vēlās. Ai, ai, aī-i! Stilbs nu sāp ka nemāku izteikt. Vai tu man palīdzēsi?”

„Protams. Kā gan citādi. Tūliņ! Gribu tik izpētīt, kā visvieglāk . . .”

„Bet es nevaru gaidīt! Au, au, ai!” Kāravs vaid. „Domā par mani, ne par savu vieglumu.”

Pēc šāda rājiena Kriksis nekavējas. Steigā pakampj baļķēna galu, piepūš vaigus un ceļ.

„Kriksi, ko tu dulburējies,” Kāravs sauc. „Tas nav īstais koks! Ņem kādu citu, bet pasteidzies!”

Kamēr Kāravs errojas par palīga gausumu, Kriksis nu uzmanīgāk meklē īsto koku. Vainīgais izrādās resns un smags. Lai spētu to pakustināt, Kriksim stipri jāatspeļas.

„Nu-opā!” viņš sten. Koks drusku sakustas. Kāravs izrauļ ķepu, noripo no kaudzes un pazūd aiz skujām.

Kriksis steidzas pakaļ.

„Kārav, ja tu esi vēl dzīvs, tad atsaucies!”

„Man liekas, ka esmu dzīvs . . .”

„Nu tad labi!”

Šo vārdu dēļ Kāravs nikni pamet acis uz Krikša pusi.

„Nav vis labi! Mana kāja, mana kāja! Vai tu to esi aizmirsis?”

„Nē, draudziņ, tu pārprati manus vārdus.”

Kāravs sabožas vēl vairāk:

„Ko tu vienmēr skandini savu saprašānu, nesaprašānu un pārprašānu? Nevajaga! Gribu uz māju! Man jāguļ ratnīcā uz seģenes. Tur pazūd sāpes, tur ātri kļūst vesels. Au, ai, ai. . .”

„Mēģināsim iet. Es tev palīdzēšu,” Kriksis laipni piedāvājas, kaut gan tai brīdī pašam nav ne jausmas, kā varēs palīdzēt.

Saspiesto kāju no pieskārieniem vairīdams, Kāravs lēnām pieceļas. Iet, iet. Apsēžas. Iet atkal, sēž atkal. Kā lai tiek uz priekšu, ja nevar pat klibot?

„Palikšu tepat mežā,” Kāravs vēro ciņus. „Sūnas mīkstas. Varbūt tās būs labākas par ratnīcas raibo seģeni. Jāizmēģina. Tu skrej uz māju. Atnes man kādu maizes gabalu.”

Kriksis gan nogulda slimnieku mīkstā sūnu gultā, bet pats projām neiet. Sēž blakus un stāsta:

„Tevi vienu šeit neatstāšu. Mežs nav slima suņa mājvieta. Vilki saģērēs tavu ādu, ka ne skrandas pāri nepaliks. Strautnieku mežā lapsa pat veselu slimnīcu aprija... To es pats piedzīvoju. Drusku atpūties, drusku paārstējies. Pēc tam lūkosim tikt uz mājas pusi.”

Kāravam sāp kāja, Kāravam bail no vilku zobiem. Ja sāk par vilkiem domāt, bailes kļūst lielākas par sāpēm.

„Iesim!” viņš pieceļas. „Sakodišu zobus un mācišos klibot.”

Pēc dažiem soļiem Kāravš apsēžas un bēdīgi nokaļ galvu.

„Ko nevar, to nevar. Nemāku klibot, ja sāp priekšējā ķepa un pakaļējā kāja. Kaut arī vilks mani apēd, tālāk netieku.”

„Vēl nebēdā,” Kriksis drošina. „Ja kāds domā, ka vairs nevar, tad tomēr vēl drusku var. Izmēģini!”

Kāravš mēģina, mēģina un tā lēnām aizkuļas līdz ratnīcai.

„Piedzīvojumus gribēji, piedzīvojumus dabūji. Ko tu par to saki?” Kriksis apjautājas.

„Nesmejies! Šis bija nelabs piedzīvojums, bet to iepriekš nevarēja zināt. Nu būs atkal jāguļ. Bet tas nekas. Uz raibās sēģenes ātri nāk veselība. Tu redzēsi!”

„Es skatišos!” Kriksis nogulda draugu, pēc tam klaiņo pagalmā un klusi dudina: „Kā rādās, tik drīz uz Strutniekiem neaiziešu. Te gadas visādas aizķeršanās. Nesaprotu gan, kāpēc man šādas aizķeršanās sāk tā kā patikt...”

ZVIRBULIS ČURKSTIŅŠ MEKLĒ PALIGU

Kriksis apciemo slimnieku.

„Kā jūties, Kārav?” viņš jautri uzsauc.

„Nezinu. Kamēr esmu slīpi, sāpes nav lielas.”

„Nu tad celies! Izmēģini veselību!”

Kāravš žāvājas, kulsta asti, bet paliek guļot.

„Labāk nemēģināšu. Kāds man labums, ja zināšu, ka kājas vēl klibas?”

Kriksis rūpīgi apskata slimnieku, grib ko teikt, bet nepaspēj, jo ratnīcas durvīs parādās zvirbulis Čurkstiņš.

„Palīgā, palīgā!” viņš uztraukti kliedz, „Kriksi, nāc ātri. Nupat notika briesmīgas šausmas. Pa-stei-dzies!”

Suņuks saceļ ausis un izdrāžas pagalmā. Zvirbuļa vairs nav.

„Kautkur kaut kas notiek,” viņš skatās apkārt. „Žēl, ka Čurkstiņš nepateica vietu.”

Sētas staba galā sēž kaķene Rūsīte.

„Vai tu zini, kāpēc Čurkstiņš šorīt uztraucas un sauc palīgus?” Kriksis apjautājas.

„Neteikšu.”

„Kāpēc?”

„Man negribas atzīties, ka es nezinu.”

„Au! Tu tiešām esi gudra!” Kriksis pasmaida un dodas tālāk. Tam pretim tek ezis Tupuks.

„Tagad es saprotu, kāpēc Čurkstiņš nevar tevi sastapt,” Tupuks nostājas Krikša ceļā. „Tu skrej, viņš skrien. Vienam vajadzētu stāvēt uz vietas. Tad neizmainītos.”

Kriksis apsēžas.

„Tev taisnība. Nav vērts skriet, ja pats nezini, kur jāskrien. Vai tu ievēroji, uz kuŗu pusi Čurkstiņš aizlaidās?”

„Neievēroju. Tu zini, esmu nevaļīgs. Tūliņ sākšu ziemas miegu. Tik padzerties vēl izskrēju. Zvirbuli pa acu galam vien redzēju. Šaudījās uz visām pusēm kā apdedzis.”

Pēdējo vārdu sadzirdējusi, žagata Žaukste uzlaižas ābeles galotnē un sāk skandināt:

„Apdedzis, sadedzis. Čau-ū! Deg, deg!”

„Kur deg? Kas deg?” vārna uztraucas.

„Vai es zinu!” žagata nevaļīgi pagriež vārnai muguru. „Ezis Tupuks stāstīja. Ar to pietiek. Ja deg, tad nav vaļas pētīt, kas deg. Tad tik jāceļ trauksme! Čau! Deg!”

Vārna nekavējas un nekā nepēta. Tā pārlido dārzu, pagalmu un sauc:

„Kar, kar, kar-sti deg!”

Kad jaunā ziņa nonāk pie Kriksša, tas ošņā gaisu un brīnās:

„Kas šodien putniem noticis? Nekā aizdomīga neredzu un nejutu.”

Kriksim prāts nemierīgs. Viņš nevar ilgāk nosēdēt. Skraida no ēkas uz ēku. Ne dūmu, ne uguns. Arī meža pusē nekas nerādās.

„Ko tagad iesākt?” tas velti pūlas uzminēt. „Arī es mēģinātu drusku uztraukties, ja zinātu, par ko jāuztraucas. Nekā darīt! Būs vien jāgaida, kamēr nāk skaidrība.”

Ilgi Kriksis nedabū gaidīt. Atskrien Čurkstiņš. Nosēžas ceriņu krūma pazarē un dusmīgi skatās uz Kriksi.

„Ierauj, ierauj elpu un tad pastāsti, kur deg,” Kriksis uzsāk sarunu.

„Es pats degu!” Čurkstiņš vēdina spārnus. „Svilstu aiz dusmām.”

„Par ko? Nekā ļauna neredzu.”

„Nav vairs ko redzēt. Pagalam... Sesks Glūniķis apēda.”

„Atkal vistu?”

„Vistu? Pē! Par to es neuztrauktos. Vistu pasaulē daudz. Šoreiz Glūniķis noķēra manu jaunāko meitu! Tu zini — to pelēko ar brūni raibo kamzolīti. Čir! Tu esi vainīgs!”

„Tas nevar būt!” Kriksis salecas.

„Netaisnojies! Kam nenāci laikus palīgā?”

„Tu man nepateici, kur jāiet.”

„Čir... Gudrs saprot pats, muļķim nevar iestāstīt. Tagad klausies, varbūt sapratīsi: nāc līdz! Man gribas Glūniķim uzlaist krietnu vētru.”

„Laid vien,” Kriksis paliek mierīgi sēžot.

Čurkstiņš pārsteigumā izstiepj gaŗāku kaklu nekā tas zvirbulim piestāv.

„Sir, čir-r-r! Es? Ko tad es? Tev tas jādara. Tāpēc visu rītu tevi meklēju. Nāc!”

Kriksis sēž kā sēdējis.

„Nu? Ko tu vēl gaidi?” Čurkstiņš brīnās.

„Es domāju...”

„Kā pārmācīt Glūniķi?”

„Ak nē! Pūlos atcerēties to labo padomu, ko tu pats man reiz devi. Man liekas, tu mācīji nemaisīties starpā, kur citi plūcas. Tas bija diezgan ievērojams padoms.”

Zvirbulis mīnājas. Netīk skatīties uz Krikša pusi.

„Vai tiešām es kaut ko tādu būtu muldējis?”

„Tā ir. Atceries vien Kārava cīņu ar mežcūku. Tu mani prātīgi pamācīji: patīkamāk esot noskatīties nekā palīdzēt. Un to es laikam būšu iegaumējis.”

„Čirī — toreiz bija cita darīšana. Tad mēs nerunājām par manu jaunāko meitu. Glūniķi vajaga sist, kost un daudzīt. Viņš ir liels nelietis. To tu laikam zini.”

„Esmu šo to dzirdējis,” Kriksis pamāj. „Varbūt vēlāk man ar viņu iznāks darīšana. Tagad līdzēt nevaru, jo tava meita laikam jau galīgi pagalam, un Glūniķis, droši vien, guļ zem šķūņa. Tur tam klāt netieku.”

„Tā var būt,” zvirbulis nopūšas. „Būs jāpagaida. Tik neaizmirsti manu darīšanu pielikt klāt, kad tu ar Glūniķi kārtosi savējo.”

„Grūti solīties. Varbūt kāds man atkal iemācīs vairīties no citu nepatikšanām,” Kriksis lēnām pieceļas un dodas uz virtuvi meklēt brokastis.

Čurkstiņš skrien pakaļ.

„Klausies, Kriksi, es ceru, tu nebūsi tik vieglprātīgs, ka sāksi klausīt katra muļķa pamācības. Ievēro, ko es tev saku: sadod Glūniķim tā, lai spalvas put! Sadod! Labāk, ja tu to dari nekā es. Visi zvirbuļi skatīsies un priecāsies... čir-r-r!”

APBURTA DORA

Brūnā vista Dora ilgi skatās savā lizdā. Brīnās, kamēr apņik brīnīties un tad taisnā ceļā dodas pie gaiļa Kristapa.

„Nāc, man ar tevi jārūnā tā . . . paklusām.”

Kristaps seko Dorai.

„Tev laikam kāds noslēpums?”

„Jā! Dikti liels noslēpums. Briesmīgs un nesaprotams. Vai tu atceries, kad es sāku dēt?”

Gailis Kristaps nepūlas slēpt savu vilšanos:

„Ak-ē par dē-ē-šanu,” viņš pagriežas, lai dotos atpakaļ pie gruzu kaudzes. „To tev pašai vajadzētu zināt vislabāk.”

Dora neatkāpjas ne soli, ne pussolīti. Turas gailim blakus un saka savu sakāmo:

„Ja zinātu, tad neprasītu tev!”

„Bet ko-ko tad es?”

„Tu esi pats varenākais gailis, mūsu sargs un padomnieks.”

Kristaps lepnī izslīen krūtīs, dauza spārnus, nodzied gaŗu gaŗo dziesmu un tad griežas pie Doras:

„Labi, ka zini, kas es esmu un ko varu. Varu daudz, ļoti daudz! Gribi zināt, kur tagad, vēlā rudenī, var dabūt sliekas? Te, te! Ņeku-te!”

Dora sāk slieku medības bez īsta prieka. Paknābā, paknābā un kluks:

„Nu pietiek! Parunāsim par dēšanu.”

„Ko? Atkal par dēšanu!” Kristaps īgnī iesaucas. Bet atradis vēl pāris labu slieku, kļūst laipnāks:

„Ja, ja. Vistas šogad dēja labi. Man liekas, tev lizda būs pilna ar kaudzi.”

Dora bēdīgi papurina seksti:

„Nav, draudziņ, nav!”

„Ko? Kā tu saki? Nav? Lizda pilnīgi tukša?”

„Viena vienīga oliņa,” Dora kaunīgi atzīstas.

„To es nesaprotu,” Kristaps bargi paskatās uz Doru. „Tu laikam sāki dēt pavasarī. Tagd rudens. Kas tur dienu, kas tur olu!”

„Vajadzētu būt, bet nav. Ar olām notiek kaut kas, ko es nesaprotu.”

„Varbūt lizda caura?”

„Nesmu manījusi. Nāc pats pārlicinies.”

Kristaps apskata lizdu ar vērīgu aci.

„Ko te teikt,” viņš skaļi domā, „lizda izskatās pavisam nelāgi.”

Dora sabīstas.

„Kas vainas?”

„Tukša!”

„To zinu pati. Bet kāpēc tukša? Ko? To pasaki tu! Olas nekrājas un nekrājas, kaut gan es ļoti cenšos. Tev, kā vīra galvai, vajadzētu šo neražu noskaidrot.”

Kristaps izliekas nevaļīgs. Ar steigu knābā akmentiņus un virzās uz skaidu čupas pusi.

„Kāpēc tu klusē?” Dora kļūst nepacietīga.

„K-o, k-o, ko lai saku? Vistām pašām jārūpējas par olām. Man tik tā pārraudzība.”

Nu Dora saskaišas.

„Tu runā kā cālēns. Būtu vismaz godīgi atzinies, ka pašam nepietiek padoma, kur nu vēl otram dot,” tā pagriež Kristapam muguru un sāk sarunu ar raibo vīstu Pērli:

„Kaimiņien, vai tev lizdā daudz olu?”

„Nevienas.”

„Tad tu esi nelaimīgāka par mani!”

„Nē! Sajūta man pavisam laba. Lieliska! Pavasarī lizdā bija piecas olas. Izperēju cāļus. Skaties, vesels bariņš. Gailēni jau sen dzied, ķīvējas un reizēm plucina viens otram seksti. Varenī gailēni! Un vistinā arī nav peļamas.”

Dora nesaprašanā skatās te uz Pērli, te uz cāļiem.

„Vai šie visi tavi cāļi?”

„Bez šaubām!”

„Kas to būtu domājis, ka no pieci olām var izšķīlties tik daudz cāļu! Mūsu mājā notiek nesaprotamas lietas. Man zūd olas, tev cāļu vairāk nekā olu,” Dora brīnās.

Pērle nicīgi pašķielē uz Doru.

„Dumjā vista! Tev gan vajadzēja zināt, ka veikli skaitu tikai līdz pieci. Ja vairāk, tad ir daudz. Tad ņemos perēt.”

„Saprotu,” Dora kaunīgi piebilst, „es arī gribētu tā skaitīt un darīt.”

„Nu tad nerunā! Dari!”

„Nevaru. Lizdā man vienmēr ir viena vienīga oliņa. Vai tas nav ļoti dīvains notikums? Pati nesaprotu. Kristaps arī nekā.”

Pērle brītiņu stāv uz labās kājas, brītiņu uz kreisās. Labi apdomājusies, tā noslēpumaini čukst:

„Tu esi apburta . . . Tas nu man pilnīgi skaidrs. Māte reiz stāstīja, ka burvis varot tā apburt, ka netiekot vairs no vietas.”

„Tā nu gan nav. Es varu staigāt un, ja patīk, arī skriet. Skaties!” Dora palaiž mazu riņķīti, cilā spārnus, staipa kaklu un veikli grozās.

Jaunie gailēni ziņkārīgi vēro Doras vingrošanu, bet Pērle sāk kladzināt:

„Nepraša! Ko, ko-o tu te ausājies! Nevis ar lēkāšanu, bet ar dēšanu tu netiec ne tālāk, ne uz priekšu. Visu gaŗo vasaru pa olai, pa olai! Ja saskaitītu kopā, vajadzētu sanākt . . . nu — vismaz ļoti daudz olām. Cik liela kaudze, par to nerunāsim. Rēķināšana man nepatīk!”

Brūnā vista Dora nu redz, ka Pērle gan prot baidīt, bet krietna padoma arī tai nav.

„Iešu pie Kriksa. Tam esot gudra galva,” viņa sakārto spalvas, noslauka knābi un sāk meklēt Kriksi.

Kriksis savā mājēlē guļ dienvidu. Atnāk Dora. Piesit ar knābi pie stenderes:

„Vai es varu tevi traucēt?”

Suņuks papurina ausis:

„To es nezīnu! Pamēģini.”

„Gribu ar tevi runāt.”

„Runā. Es dzirdēšu. Esmu jau uzmodies.”

Dora pienāk solīti tuvāk.

„Kriksi, vai es izskatos apburta?”

Kriksis paceļ galvu.

„Nevaru manīt.”

„Apskati vēlreiz! Ja ar skatīšanos vien nepietiek, tu drīksti mani arī apostīt. Neuztraukšos un nebēgšu, jo man jānoskaidro, vai esmu apburta.”

Rūpīgi un uzmanīgi Kriksis apskata vistu. Ar lielu interesi pūlas ieraudzīt burvestību. Velti. Nekā nevar redzēt.

„Pat aizdomu nav,” viņš drošina. „Sekste vesela, spalvas gludas, kājas — kā jau vistas kājas.”

„Bet ar dēšanu man neveicas. Dēju katru dienu, lizda tomēr tukša. Vienmēr viena ola. Vairāk nekrājas. Pavasarī tā nepamanīju, tagad zīnu, bet ko tas līdz, — olu nav! Pērle domā, ka ēsmu apburta. Vai tu tīci burvībām?”

„Nē! Man nav gadījies viņas sastapt. Varbūt vēlāk redzēšu. Atnāc kādreiz. Tad es tev varēšu ko pateikt.”

„Nav laika gaidīt,” Dora bēdājas. „Drīz būs ziema. Ne tad lāga dēšanas, ne perēšanas. Saki tagad, ko lai daru? Man tūliņ jādabū skaidrība, kā pasargāt olas no burvības.”

„Par burvībām es nekā nezinu, bet skaidrību tu dabūsi.”

„No kā?”

„Es pateikšu. Kāds slepus paņēmu tavas olas.”

„Nevar būt!” Dora pārsteigumā iesaucas. „Mana lizda tik labi noslēpta, ka vienīgi es to zinu.”

Nu Kriksim pasprūk smieklī:

„Nebūtu domājis, ka tu esi tik vientiesīga. Pēc dēšanas tu lielies un kladzini bez mēra. Esmu Mežmājā tikai dažas nedēļas, tomēr jau zinu, ka tava lizda atrodas pelavniekā aiz lielā sieta.”

Vista kaunīgi noliec galvu.

„Tev taisnība,” viņa atzīstas, „esmu biusi muļķe. Nevajadzēja pārāk lielīties. Tas dažreiz nāk par ļaunu. Turpmāk uzmanīšos. Un tu varētu man drusku palīdzēt.”

„Uzmanīties?”

„To nu ne! Bet būtu labi, ja tu novērotu, kas iztukšo manu lizdu.”

„Nevaru solīt. Drīz es atstāšu Mežmāju.”

„Ko? Ko? Projām?” Dora bēdājas. „Jau šodien?”

Kriksis tūliņ neatbild. Beidzot atzīstas:

„Pirmajās dienās, kad mani atveda, gribēju bēgt tūliņ. Tagad steiga vairs nav tik liela. Nogaidīšu, kamēr Kāravs atve-seļojas. Pēc tam gan laikam būs jāšķīras.”

„Žēl,” Dora bēdājas, „visi saka, tu esot lāga suns ar gudru galvu. Ja tu aiziesi, es nedabūšu skaidrību par olām.”

„Gan zināsi patiesību. Ar laiku viss noskaidrojas. Man pat liekas, ka es jau tagad pratīšu uzminēt. Tā varētu būt mūsu saimniece. Dažreiz virtuvē esmu manījis olu čaumalas.”

„T-t-tā,” vistai aizraujas elpa. „Vai tās bija manējās?”

„Nezinu.”

„Esi nu labiņš sunītis un noskaidro,” Dora lūdzas mīļi un sirsnīgi. „Tu to vari, tu to proti. Saki ja! Saki, saki!”

„Nesolišos, jo baidos, ka nevarēšu sava solījuma turēt. Varbūt rīt vai parīt jau došos ceļā. Prasi gailim Kristapam, lai tas gādā par olām.”

Tiklīdz suns sāk runāt par Kristapu, vista kļūst pikta:

„Ko? Tu sūti pie Kristapa? Pie lielībnieka un sliņķa? Ne, ne! Tad es pati. Ko varēšu, to darišu. Ko, ko, ko...” tā sērīgi kladzinādama virzās uz gubeņa pusi.

Nepaiet pusstunda, pie Krikša atnāk Kārvs.

„Au! Vai tu jau vesels?” Kriksis priecīgi steidzas tam pretī.

Kārvs pacilā slimo kāju.

„Nevarēju rīmties. Man ar tevi jārunā. Vai tiesa, ko Dora stāsta?”

„Pa pusei. Ka viss vasaras dējums tai pagalam, tur nav nekādu šaubu. Bet apburta viņa nav. Vismaz man tā liekas.”

Kārvs apsēžas un aicina Kriksi sev blakus.

„Draudziņ, es nerunāju par Doras olām, bet par t-e-v-i,” viņš uzsver. „Tu gribot iet atpakaļ uz veco māju. Saki, ka Dora melo! Saki! Vistu kladzināšanā nekad neesmu nopietni klausījies. Saki, lai to nedaru arī šoreiz!”

„Neteikšu vis. Esmu jau sagatavojies tālajam ceļam. Tā nolēmu tai dienā, kad tiku laukā no maisa. Tik tava slimošana mani aizkavēja,” Kriksis vaļširdīgi atzīstas.

„Tu vēl dusmojies par manu dumjo uzvešanos?”

Labu brīdi Kriksis domā un tad pasmaida:

„Nē, to esmu aizmirsis.”

„Tad gan tu mierīgi vari palikt šeit,” Kārvs kļūst mundrāks. „Es baidījos, ka tu manis dēļ... Bet ja neesmu vainīgs, tad būs labi!”

„Nebūs vis labi. Man nepatīk mežsargs. Nelāga saimnieks. Tāpēc gribas nozūgt.”

„Nesteidzies!” Kārvs nostājas Krikša ceļā. „Es tev pastāstīšu to, ko gribu stāstīt. Nu esmu gandrīz vesels. Drīz iesim medībās, dzīvosim pa Lāču silu. Tu redzēsi, cik tas būs skaisti!” Kārvs priecīgi lēkā. Viņš tikmēr runā, neliekas mierā, kamēr Kriksis apsola kādu laiku palikt Mežmājā.

STRAUTNIEKU SILA SKOLA

Tūliņ pēc Kriksa aizbraukšanas uz Mežmāju, zaķis Kūkums izbeidz savu ierasto pusdienu snaudu. Klusi sēž savas mājas pagalmā zem kupla paegļa un skatās uz sūnām tā, it kā tās redzētu pirmo reizi.

„Ko tu tur dari?” Kūkumiene prasa vienreiz, prasa otrreiz, trešu reizi.

Kūkums neatbild. Tik skatās uz sūnām. Pat ausis nekust. Zaķu māti šāda klusēšana uztrauc. Tā saskaišas. Piecērt kāju:

„Vai mēmums piesities? Runā! Katram taču gribas tikt pie skaidrības.”

Nu Kūkums lēnām paceļ galvu.

„Atstāj mani mierā,” viņš gaiņājas. „Pati redzi, es domāju. Un ja zaķis domā, tad viņš nevar pļāpāt un lēkāt. Man lielas lietas prātā. Gribu iekārtot skolu.”

Jaunie zaķi, sadzirdējuši skolas vārdu, tūliņ nozūd krūmos. Beku kalna draugi tiem sen jau stāstījuši savas skolas likstas. Skolā esot jāsēž pavisam mierīgi. Sēdēšana un klausīšanās būtu paciešama, bet mācīšanās — nebeidzamas mocības. Beku kalna skolas skolotājiem esot nelāga paradums — prasīt tieši to, ko skolēns nezina. No šī paraduma tie neesot atradināmi. Arī pērienu varot nopelnīt ātrāk nekā gribētu.

Kūkuma dēli labi pazīst sava tēva stingro ķepu. Nekā priecīga tie nesagaida. Krūmu brīvība nu liekas vienīgais glābiņš, tāpēc tie pūlas laikus nozust. Neizdodas. Vecais piktā balsī sauc:

„Atpakaļ! Skriešus atpakaļ!”

Zaķēni atnāk kaunīgām acīm. Gaida, ko vecais teiks. Kūkums nostājas zaķēnu bariņa priekšā. Runā skarbus vārdus:

„Pietiek skraidīt un spēlēt slēpšanos! Nu jāsāk skolā mācīties. Nav vairs veci laiki, kad varēja Kriksim padomu paprasīt. Nu pašiem jāzina viss tas, ko nezina. Skaidrs?”

„Skaidrs!” zaķēni korī atbild.

„Jāmācās, kamēr ausis kļūst karstas. Skaidrs?”

„Skaidrs!” daži zaķēni atsaucas, bet mazais Cilponis pūlas aizturēt smieklus. Mazu brīdi tas viņam izdodas. Tad smieklī sprūk vaļā.

„Nesmejies!” Kūkums uzsauc. „Pārplīsīs otra lūpa.”

Ko līdz uzklieģšana, ko rāšanās. Cilponim smiekli pasprukuši, nevar vairs saturēt.

„Tas izskatīsies jocīgi,” viņš sajūsmā stāsta, „ja zaķim svils ausis. Dūmi velsies, dzirksteles lēkās... Dažam nosvils aste, citam apkakle. To bribu redzēt! Man patīk īsta uguns skola!”

Brāļi slepus vīsta ķepas:

„Rimsties, mazais!” tie raida zīmes. „Kas tev skolā jokus rādīs! Pērienu dabūsi!”

Nekā. Cilponi iebaidīt nevar. Mazais lēkā un priecājas:

„Lai ar' pēriens, ja tik dabū raibus jokus! Tētiņ, kad mēs sāksim?”

„Vajadzēs drusku pagaidīt. Sūtīšu ziņu cauri silam, lai pulcējas skolēni. Skola bez krietna skolēnu bara, nav īsta skola.”

Un Kūkums nu veikli cilpo gan tālus ceļus, gan apciemo tuvus kaimiņus. Pēc tam viņš noguris sēž uz ciņa starp trim kupliem paegļiem un gaida skolēnus.

Skolēni nāk. Sākumā pa vienam, pa divi, vēlāk veselos pulciņos. Nāk zaķi, vāveres, putni, stirnas. Pat vecais briedis Žuburs steidzas, lai nenokavētos.

Kūkums laipni sagaida nācējus.

„Mazākie priekšā, lielākie aizmugurē!” viņš veikli norāda vietas. Putniem tas atļauj sēdēt koku zaros, vāverēm ieteic sēdēšanu izvēlēties pēc sava prāta. Ja patīk kokā — labi. Ja kādam gribas tupēt uz ciņa, — arī labi.

Žagata Klača nepacietīgi šaudās Kūkumam apkārt. Sākumā klusi, vēlāk ļauj balsij vaļū:

„Beidz nu beidz sēdināšanu. Diezgan esi niekojies. Sāc istu skološanas darbu!”

„Netraucē mani!” Kūkums bargā balsī atbild. „Es neniekojos, bet mācu kārtību. Kas tā būs par skolu bez labas kārtības!”

Kūkumam liekas, ka žagatai pietiks ar viņa stiprajiem vārdiem. Nekā. Klača runā vēl un vēl:

„Kas man daļas par tavu kārtību. Par to es neinteresējos. Nācu uz skolu lielās gudrības mācīties, nevis kādu tur kārtību. Nevajaga! Gribu lielas lietas. Es gan esmu ļoti gudra, bet gribu kļūt vēl gudrāka. Man dikti patīks, ja visi teiks: re, re — pārgudrā žagata Klača! Tāpēc māci man vislielākās pasaules gudrības!”

„Paliec mierā! Tūliņ sākšu!” Kūkums pabīda žagatu sānis. Skolēni nemierīgi sakustas.

„Ā! Fi-ū!”

„Brīnišķīgi!”

„Nupat ies vaļā!” tie klusi pačukst viens otram.

Skolotājam ausis labas. Arī klusie vārdi tam nepaskrien garām.

„Ja, ja,” viņš piebalso, „tūliņ ies vaļā. Šodien gribu jums mācīt pagatavot tālruni.”

„Ko?”

„Tālruni?”

„Tā nu gan ir pasaules gudrība!” atskan dažas pārsteigtas balsis.

„Ja gan!” Kūkums smaida. „Tā būs vismaz ļoti liela gudrība. Niekam mums neatliek laika. Taisīsim tālruni. Bez tā vairs nevar iztikt. Teiksim — mežā ienāk vilks... Tad mums vajaga tālrūņa. Būtu ļoti bēdīgi, ja nevarētu draugus un labos kaimiņus brīdināt, lai nozūd, kur katram jānozūd. Ja mums būs tālrunis, tad tik paskandināsim, padosim ziņu. Tūliņ visi prom — spudūc! Vilks varēs iet gulēt ar tukšu vēderu. Vai mums par to bēda? Nē! Mēs — spudūc! Bez kavēšanās!”

Kā Kūkums mudina bēgt bez kavēšanās, tā visi skolēni mūk kur kurais.

Aiz pārsteiguma Kūkums saķer galvu. Tad pielēc kājās un sauc tā, lai mežs skan:

„Hal-lī hallo! Atpakaļ! Vilka nav! Es tikai tēloju... At-pa-kaļ!” Pēc brītiņa skolēni atkal sapulcējas pie trim kuplajiem paegļiem.

„Vai mēs drusku par ātru nozudām?” stirniņa apjautājas.

„Nevis drusku, bet pilnīgi nelaikā!” Kūkuma balsī jūtams piktums.

„Tu pats skaidri teici, lai mēs nozudām — spudūc!” vāvere taisnojas. Runā arī citi. Pāriet labs brīdis, kamēr Kūkumam izdodas visus aplusināt. Bet kad viņš sāk atkal stāstīt par tālruni, žagata Klača izjauc klusumu:

„Diezgan, pietiek! Par tālruni tu mums jau mācīji. Sadomā ko citu. Nevajaga par vienu lietu gaŗi runāt, jo tad aizmirstas sākums.”

Kūkums nikni paskatās uz žagatas pusi. Klusi skaita līdz pieci. Pagaida, kamēr pārskrien dusmas un tad mierīgi saka:

„Apsēdies. Diezgan runāts. Tagad sāksim darīšanu. Nu — visi pie darba!”

Vārnām viņš liek apsēsties gaŗāko koku galotnēs, ŷagatām pazarēs, rubeņiem bērzos, irbēm smilgainos ciņos. Sīkie putniņi cits ŷur, cits tur. Kad visi skolēni nostājuŗies savās vietās, Kūkums sāk iedarbināt jauno tālruni:

„Vilks nāk!” viņŗ iekliedzas. „Uzmanīties un slēpties, slēpties un uzmanīties! Padod ziņu tālāk!”

Tālrunis darbojas labi. Zaķis padod ziņu stirnai, stirna vāverei, vāvere zilītei, zilīte rubenim, rubenis ŷagatai, ŷagata vārnai. Un vārnas nu raida ziņojumu no viena koka galotnes uz otru. Īsā laikā tālrunis aizvada briesmu vēsti pāri lielajam silam. Tā skrien liču loču, krustām un ŷķērsām uz stūrjiem, kaktiem un izcirstiem kļajumiem. Nepaspēj Kūkums launagu paēst, pavisam tuvu sāk skanēt jaunais tālrunis:

„Klib-klap-knak!” dzenis piesit priedes sausam zaram. „Vilks nāk! Uzmanīties un slēpties! Slēpties un uzmanīties! Klib-knak-knak!”

Kūkumiene steidzīgi sien mantas paunā. ŷēpas dreb, ausis kust, un acis meklē veco Kūkumu.

„ŗe nesamais,” viņa uzsauc, „un rādi ceļu uz labu paslēptuvi!”

Paunu daudz. Kūkums paķeŗ vienu, pamet to. ŷeŗ otru.

• „Uh — lai paliek pekeles,” viņŗ pamet visu. „Kur bērni? Sauc puikas! Ātri krūmos! Zīle, irbe, ātri pie tālruņa! Sūtait ziņu Kriksim, lai nāk palīgā!”

Kaut gan Kūkums ļoti nemierīgi lēkā apkārt kupļajiem paegļiem, zilīte nesteidzas ar ziņu.

„Ko tu vēl g-ai-di?” Kūkumam sāk drebēt lūpa.

„Es gribu tev ko teikt . . .”

„Runā, bet ātri! Pati dzirdēji — vilks nāk. Nestunda klāt!”

„Nebūs vis. Tu vienkārŗi esi aizmirsis apturēt tālruni. Un tas nu runā un runā. Paklausies, tie ir tie paŗi vārdi, kuŗus tu ierunāji.”

Zaķis pacilā gaŗās ausis.

„Vadzi, tā var gan būt! Mani vārdi nu izstigājuŗi meŗu un atnākuŗi atpakaļ. Kā es to varēju piemirst! Tagad drusku nomierināŗos un pēc tam . . . Ko es pēc tam dariŗu?”

„Tev vajadzēs apturēt tālruni,” zilīte pamāca.

„Ja vaadzēs, vajadzēs . . .” Kūkums murmina. „Kaut zinātu kā to izdarīt?”

„Sūti jaunu ziņu: vilka nav!”

Zaķis aiz prieka pasniedz zilītei veselu kāposta serdi.

„Še! Labākais, ko varu piedāvāt par tavu gudro padomu. Ir gan vērts atvērt skolu! Redzi, cik vienkārši dažreiz var atrisināt pavisam sarežģītas lietas!”

Visu vakaru Kūkums skandina tālruni:

„Mierā, mierā! Vilka nav! Izbeigt uztraukšanos!”

Otrā rītā skolēni ierodas agrāk nekā vajadzīgs.

„Kur jūs steidzaties?” Kūkums brīnās.

Skolēni skatās cits uz citu. Beidzot briedis Žuburs, lielākais un drošākais no visiem, sāk runāt:

„Mēs atnācām tevi pierunāt, lai tu šodien nesāc tālsarunas.”

Vecais zaķis steidzīgi slauka brilles.

„Nē,” viņš saka, „tā nedarišu. Tagad zinu, ka tālrunis darbojas ātri un labi. Šodien mācīsimies ko citu. Mēs varētu...”

„Pagaidi, es teikšu!” vārna pārtrauc. „Man gribas iemācīties visskaistāko dziedāšanu. Tūliņ sāksu!”

Kamēr Kūkums domā, kā vārnu rāt, tā jau nostājusies pagalma vidū un dzied:

„Kr-r-rā, kr-r-rā, krik-a-rā! Vai nav skaisti?” vārna priecājas un lepni cilā knābi. „Ja vēl drusku paskološos, pārspēšu lakstīgalu. To pavasarī visi dabūs dzirdēt.”

Kūkums nav dziedātājs. Ne meldijas noturēt, ne citu pamācīt, bet to viņš saprot, ka vārna sākusi lielīties.

„Baidos, ka tev lakstīgalu pārspēt neizdosies. Lakstīgalai sava dziesma, tev sava. Nekļūsti aušīga,” viņš pamāca dziedātāju. „Labāk mācīsimies pēdas slēpt.”

„Ko runā niekus! Putnam gaisā pēdu nepaliek. Putnam vajaga dziedāt. Es ņemšu pirmo balsi, žagata otru, zīlīte trešo, zvirbulis ceturto, rubenis piekto. Stirnas un zaķi lai velk pārējās. Redzēsi, cik jauki mūsu koris tricīnās mežu! Sāc diriģēt!” vārna lepni nostājas citiem putniem priekšā un gaida diriģentu.

Kūkums kavējas. Cilā vienu ķepu, cilā otru.

„Būs vien jāatzīstas, ka to neprotu,” viņš domā. „Ari skolotājs nespēj visu.”

Bet vārna neatlaižas:

„Ja tu to nevari, es stāšos tavā vietā. Es varu!”

„Tā būs ākstīšanās.”

„Ko? Vai es esmu muļķe?” vārna sadusmojas. „Atbildi!”

Kūkumam liekas, ka skolotājam neklājas klasē sākt ķīviņu. „Vajadzētu kaut kā izvairīties,” viņš steigšus pamet acis apkārt. Ieraudzījis mazo Cilponi, uzsauc tam:

„Klau, puika, pavingrini kājas! Vārna prasa atbildi, bet man nav. Atbilde pazudusi. Skrej pameklē! Mēs drusku pagaidīsim.”

Cilponis aizdrāžas, ka ļīpa vien nozib. Apmet trīs lokus skolai, otru trīs pakalnei, izskrien cauri biežajiem briksņiem un tad aizelsies atgriežas pie Kūkuma.

„Nedabūju. Nevarēju ieraudzīt. Vai skriet vēlreiz?”

„Skrej gan. Meklēsim visi!” Kūkums pamāj skolēniem.

Tip-rip, žīg-žvāg, spurks — nozūd skolēni. Skrien, lido, rāpjas un kustas šurpu un turpu. Ap launaga laiku visi atkal sapulcējas skolas pagalmā.

„Nedabūju!”

„Neredzēju!”

„Neatradu!”

„Es labi nezināju, kas bija jāmeklē!”

„Es arī nē. Mēs stundā sarunājāmies.”

Kūkums smaida:

„Jā, jā . . . Klausīšanās un uzmanība arī būs jāmacās. Tas mums ļoti svarīgi. To kādā citā stundā.”

„Kad būs cita stunda? Gribu to iegaumēt, lai nenokavēju,” žagata pagriež ausi pret Kūkumu.

Kūkums drusku padomā un tad, kā tas labam skolotājam pienākas, īsi un skaidri paziņo:

„Nākamo sapulcēšanās brīdi ziņošu pa tālruni. Ar labu nakti!”

ZAKĪS PELĒCIS

Katru darba dienu Kūkums savā skolā māca visādas gudrības. Svētdienā viņš atpūšas un pastaigājas. Pa ceļam sastop zaķi Pelēci. Tas sāk stāstīt tik raibus piedzīvojumus, ka Kūkumam vienam žēl klausīties.

„Tavi brīnumi jādzird visiem zaķiem! Pasaukšu! Tā tik būs izsmiešanās,” viņš priecājas un pa tālruni sūta ziņu zaķu tēviem, zaķu mātēm un mazažiem gaŗausīšiem:

„Upmalas celmos šovakar būs zaķu sapulce. Pelēcis kautko runās. Kam patīk klausīties un brīnīties, lai nāk uz upmalas celmiem.”

Tālrunis atkal darbojas labi. Nav vēl saule vakarā, zaķu ausis jau slaistās starp celmiem un viršiem.

Pelēcis ierodas pirmais. Viņš sēž uz celma un gaida ciemiņus. Atnāk divi, atnāk pieci. Pelēcis vēl noslēpumaini klusē.

„Ko kavējies?” Cilponis piebiksta Pelēcim, „man ausis niezēt niez uz klausīšanos. Vai tev mēle neniez uz runāšanu?”

Pelēcis pat neatbild.

„Lai nu paciešas,” viņš domā. „Pāris zaķēnu dēļ netērēšu vārdus. Lai sanāk visi sila zaķi!”

Un zaķi nāk, jo katram gribas ko jaunu dzirdēt.

„Ko tu mums teiksi?” tie sauc viens pēc otra.

Pelēcis smaida vien, smaida vien:

„Ko es stāstīšu? Raibas dēkas! Dažs savā mūžā tādas nebūs dzirdējis, kādas esmu redzējis.”

„Ehu! Ko? Ai, ai!” skan pārsteigto zaķu balsis.

Nu Pelēcis jūt: nupat laiks sākt.

„Jā, jā!” viņš berzē ķepas. „Būs jums ko pabrīnīties. Es tikko atgriezos no sava tālā ceļojuma. Katrs prasa: kur tu biji? Ko tu redzēji? Vai varu katram atbildēt? Ne un ne! Mēle nodiltu! Tāpēc Kūkums aicināja visus kopā. Lai brīnās visi reizē. Tā iznāk vieglāk. Var cits citam palīdzēt...”

„To es darišu!” Cilponis iesaucas. „Tik sāk!”

Lēnām, cienīgi Pelēcis paglauda ausis, paskatās apkārt. Labā sajūta tam augtin aug. Viņš vienīgais sēž uz augstā celma, visi ciemiņi satupuši apkārt un skatās uz Pelēci, kā uz zaķu ķēniņu. Prieks kutina sirdi, vārdi grib skriet. Un Pelēcis to ļauj:

„Pasaule ir ļoti liela,” viņš iesāk. „Aiz mūsu meža atrodas tīrums, aiz tīruma mežs un atkal tīrums, un mājas, un suņi, un cilvēki, un liela pilsēta.”

„Un kas atrodas aiz pilsētas?” Cilponis apjautājas.

„Aiz pilsētas laikam nekā prātīga vairs nav. Tāpēc es tālāk negāju. Steidzos atpakaļ, lai neaizmirstas redzētais, lai varu jums pastāstīt. Ai, ai, ai! Ko esmu redzējis, to nevar īsos vārdos pateikt.”

„Stāsti gaŗi, ja nevari īsi,” Kūkums ar labpatiku paberzē ausis. „Es ļoti mīlu klausīties.”

„Jā, tev viegli klausīties. To var katrs. Bet ja tev būtu drusciņ vairāk drosmes, ja tu drikstētu iziet laukā no meža kakta, tu nevien dzirdētu, bet daudz ko arī redzētu.”

„Vai tev tiešām bailu nemaz nebija?” Cilponis nespēj valdīt ziņkārību.

„Man? Ko tu iedomājies?” Pelēcis stalti izslīen krūtīs. „Esmu labākais lēcējs, veiklākais skrējējs! Kas man ko baidīties? U — hū! Kad pirmoreiz atstāju mežu, gadījās priekšā gluds ceļš. Prieks skatīties! Un es tik prom pa ceļu, prom pa ceļu. Tā cilpoju savā nodabā. Laikus nepamanīju, ka pretim brauc pajūgs. Divi vīri ratos. Es neko. Apsēdos ceļmalā. Sak', viņiem sava braukšana, man sava sēdēšana. Biju pavisam mierīgs. Bet zirgs, kas to būtu domājis, lielais zirgs skatījās uz mani, sprauslāja un negribēja iet gaŗām. Skaidri redzēju, ka zirgs nobijies. Es vēl neko. Gribējās zināt, ko šis īsti darīs? Braucējs paraustīja grožus.

„Kas tad nu, Sirmīt?” viņš teica un tad, pamanījis mani, piebikstīja blakus sēdētājam ar elkoni: „Skaties, zaķis, pagāns, tīšām baida zirgu. Būtu nu šaujamaiss pie rokas...”

Man uznāca dusmas.

„Kāda aplama runāšana!” es teicu. „Ne mana vaina, ja jūsu zirgi bailīgi!”

Tad es pagriezu viņiem muguru un devos tālāk. Kas tur notika, neredzēju. Vienkārši neinteresējos. Man pret zirgiem un cilvēkiem vairs nav nekādas cienības.”

„Palūk, kas par varenu zaķi!” kaimiņš bijīgi saka Kūkumam.

„S-s-st!” Kūkums māj. „Kas pelēcis par vīru, to mēs redzam visi. Un brīnīties būs vēlāk vaļas diezgan. S-s-st! Pelēcis stāstīs vēl!”

Protams, Pelēcis stāsta. Viņš tik drusku iekampj elpu un turpina:

„Sajūta man bija laba, jo nu zināju, ka vairīties no pasaules apskatīšanas būtu liela muļķība. Laidu tik prom pa ceļu, tālāk, tālāk. Tad pavisam negaidot no ābeļdārza izskrēja suns...”

„Vai tu atkal apsēdies?” Cilponis iesaucas.

„Kālab es tur sēdētu?” Pelēcis nikni paskatās uz zaķēnu.
„Es lēcu! Tas bija viens no maniem skaistākiem lēcieniem! Pāri grāvim, pāri sētai, ābeļdārzā iekšā. Vārna man vēlāk stāstīja, ka suns ilgi skatījies gaisā un gaidījis, kad es nākšu zemē. Es tiešām esot stāvus gaisā uzlēcis. — Tā, mīlīši, vajaga apmuļķot suni. Tagad man suņi . . . hm . . . bijuši nebijuši . . .”

Klausītāji saskatās:

„U — ū!”

„Ahā!”

„Katrš tā vis nevar . . .” tie groza galvas.

Pelēcis aiz lepnības paceļ degunu vēl drusku augstāk.

„Tas vēl nav viss! Ne tikai sunim vien,” viņš turpina, „arī medniekam reiz sagādāju pārsteigumu. Skatos — man priekšā vīrs ar bisi rokā. Nekur vairs sprukt! Ja skriešu pa labi, dabūšu skrotis labajos sānos, skriešu pa kreisi — svils kreisā puse. Ja bēgšu — būs skrotis mugurā. Apdomājos, pagudroju. Tad skrēju vīram taisni pretī. Tā notika, kā paredzēju. Vīrs parāvās sānis, un skrotis aizskrēja man garām, bet es pats ielaidos āboliņa atālā ieturēt launagu. Pēc tam apskatīju tālos mežus, mājas un pat pilsētā iemetu acis. Protams, tā — garām skrienot . . . Viss izdevās lieliski. Vajaga tik vienmēr prast izlīdzēties, tad ne pašā vilka nav jābaidās. Reiz pārnakšņoju ar vilku vienā paegļu cerā . . .”

„E-ē . . . hm . . .” Kūkums ieklepojas. „Vai tas nav par traku?”

Pelēcis vienaldzīgi parausta plecus:

„Kas tur traks? Pavisam ne! Es gulēju vienā pusē, vilks otrā. Viņš nezināja, ka es tur esmu, un arī es vilka nemanīju. No rīta pamodos pirmais, vilks palika pēdējais. Kad tas beidza miegu, es jau biju tālā gabalā. Tā vienmēr vajaga prast izlīdzēties . . .”

Zaķi ar lielu cienību apbrīno Pelēci. Kā vecie tēvi, tā jaunie zaķēni saprot, ka Pelēcis tiešām pārāks par visiem citiem zaķiem.

Kūkums panāk pāris soļu uz priekšu, pateicas Pelēcim par jauko stāstīšanu un beigās saka:

„Klausies, Pelēci! Ja nu tu pasauli esi riņķu riņķiem apstāģājis, tad izlaid vēl vienu likumu. Aizej pie mana vecā drauga Krikša. Izstāsti arī tam savus piedzīvojumus. Tu tik jauki proti stāstīt! Kriksis būs ļoti priecīgs, kad dabūs zināt, ka mūsu mežā beidzot atrodas viens īsti kārtīgs zaķis. Zaķis Pelēcis! Tu taču

aiziesi! Es gan ceļu nezinu, bet nešaubos, ka tu Kriksi atradīsi arī bez ceļa, jo tu pazīsti pasauli.”

Pelēcis pacilā ausis.

„Negribas,” viņš gurdi saka. „Vajadzētu krietni atpūsties. Tu pats labi zini, ka tikko nāku no tālā ceļojuma. Tā nebja nieka pastaiga. Bez tam — pie Krikša man nevajadzētu iet. Kriksis domās, ka es lielos. Un lielīšanās, to saprot katrs zaķēns, nav nekāda goda lieta.”

„Jā,” Kūkums kasa pakausi, „tu runā diezgan prātīgus vārdus. Gan Kriksis dabūs zināt. Pastāstīs žagata Klača. Bet tu varētu mums tepat pakalpot.”

„Kas tad nu?” Pelēcis aizdomīgi paskatās apkārt.

„Ak — sīkums!” Kūkums mierina, „sīkums vien. Stopēnu dārzā esot neredzēti kāposti. Galviņas tumši, tumši zilas, sulīgas, saldas. Tā visi saka, tā visi runā, bet nogaršot vēl neviens nav dabūjis. Tev vajadzētu aiziet un pasist kādu padusē. Tad mēs dabūtu zināt, kā patīk zilie kāposti. Uz rīta pusi atkal te atnāksim. Gaidīsim tevi. Nu? Ko tu saki?”

„Jāpadomā . . .”

„Ko tur daudz domāt! Pirmais sniegs nokusis, atrast varēsi viegli. Drošam zaķim nav daudz galva jālauza. Ja gadas pa ķērienam, ņem divas, ja nelaimējas, — iztiksim ar vienu galviņu. Laid tik projām!”

Pelēča labā oma pagaisusi.

„Es-ē? Kādēļ tieši es lai eju?” viņš rausta degunu.

„Citiem nav drosmes. Stopēnos dzīvo nikns suns. Mājas atrodas plikā kalnā. Ne krūmu, ne koku, kur briesmu gadījumā paslēpties. Vienīgi tu tur vari ko darīt. To nu mēs zinām visi.”

Pelēcis nokāpj no celma, drusku pastaigājas, kāpj atpakaļ un lepni saka:

„Protams, aiziešu, paskatīšos.”

Mājās pārnācis, Pelēcis neliekas ne zinis par Stopēnu zilajiem kāpostiem. Mierīgu prātu pošas uz gulēšanu.

„Rītu pateikšu Kūkumam, ka nevarēju sameklēt. Tumsa melna, kāposti zili. Nav nekāds brīnums, ja nevar atrast. Kas netic, lai aiziet pārliecināties.”

Bet māte neļauj dēlam iemigt.

„Pelēci, tu šodien esot palaidis muti,” tā sapurina gulētāju.

„Nekā liela . . .”

„Neliedzies! Žagata teica, tu esot stāstījis savus brīnišķīgos piedzīvojumus.”

„Tā . . . drusku. Tu zini, man ļoti patīk runāt. Šodien gadījās vesels bars zaķu, kam gribējās klausīties. Kā lai nestāstu?”

„Bet tev nekādu piedzīvojumu nav!”

„Tu mani nesaproti . . . Ja šodien nav, rītu varbūt jau būs.”

Zaķu māte bēdīgi groza galvu:

„Pelēci, Pelēci,” viņa nopūšas, „nu tu būsi nevien melis, bet arī blēdis. Es zinu — tu nedrīksti Stopēnu kāpostu dārzam ne tuvumā rādīties.”

„Jā . . . Tā nu būs, kā būs . . .” Pelēcis atzīstas.

„Tev jāiet!” māte uzstāj. „Kas solīts, tas jādara.”

„Suņi novilks manu kažociņu,” Pelēcis pūlas iežēlināt mātes sirdi.

„To tev vajadzēja padomāt pirms solījies.”

„Varbūt līdz kāpostu laukam netikšu . . . Tumsā briesmu daudz . . . Vilki, lapsas, suņi, ļauni cilvēki . . . Ai, ai, kāda nu man nestunda . . .” Pelēcis raujas kamolā. Paslepus vēro māti. Varbūt tā apdomāsies?

Nekā.

Māte gan zina, ka dēlam jāiet bīstams ceļš, bet līdzēt nevar.

„Kūkumam lielā skola, man mazā. Mācišu tev uzvešanos! Celies! Ja nciesi ar labu, ņemšu žagaru palīgā, kaut arī tu esi liels puisis.”

Pelēcis pieceļas. Pavisam noskumis, tas sīkiem soliņiem nozūd piekalnes paēgļos. Ceļā tam laimējas sastapt kurmi Samtaini.

„Saki, draudziņ, vai tu proti zīmēt?” viņš prasa kurmim.

„Mazliet.”

„Lūdzu pakalpo man! Uzzīmē smiltīs suni. Labi lielu suni. Būšu priecīgs, ja suns izskatīsies briesmīgi nikns.”

Samtainis drusku brīnās par Pelēča dīvaino vēlēšanos. Bet zaķis izskatās tik īgns un sabozies, ka Samtainim netiek to izprašnāt. Ar lāpstas galu tas ievēl smiltīs prāvu suni.

„Vai pazīt var?” viņš prasa Pelēcim.

„Var. Suns, kas suns.”

„Un kā ar niknumu?”

„Pateicos,” Pelēcis čukst, „tagad ej labi ātri projām.”

Palicis viens, Pelēcis apsēžas un skatās sunim acīs.

„Es nebaidos, nebaidos, nebaidos,” viņš skaita, cik ātri vien iespējams. „Man pavisam nav baiļu. Vakar bija, šodien vairs nav. Nemaz! Esmu drošs! Būšu drošs. Ne kājas tirpst, ne lūpa

dreb, kad skatos tev acīs. Tūliņ es . . ." zaķim uz brīdi aizraujas elpa, jo lielajai eglei nokrīt ciekurs — čabaks!

Pelēcis pat nedomā pētīt trokšņa cēloni. Aizdrāž caur krūmiem, atpakaļ nepaskatīties.

Pēc pusnakts Pelēcis, kā par brīnumu, tuvojas Stopēnu kāpostu dārzam. Divi soļi uz priekšu, viens atpakaļ. Acis platas, ausis izslietas. Kur suņi? Kur kāposti?

Ap to pašu laiku citi zaķi meža izcirtumā, lokā ap celmu sasēduši, nepacietīgi gaida zilos kāpostus.

„Nebūs,” saka viens. „Cik vairs tālu rīta gaisma.”

„Ka tik nav gadījusies kāda kļūme,” bažīgi ierunājas otrs. „Kaut arī Pelēcis ir visdrošākais zaķis, tomēr, tomēr . . . Uh! Nevajadzēja sūtīt. Viss kas var gadīties. Ko nu mēs darīsim?”

Šos vārdus dzird arī Pelēcis, jo viņš tai brīdī ierodas pie gaidītājiem ar zilo kāpostu galviņu padusē.

„Šoreiz nekas nebūs jādara,” viņš atbild, „bet daudz gan netrūka, ka nekāda darīšana vairs nelīdzētu. Grūti man gāja! Baismīgi grūti . . . Veiklās kājas tik paglāba . . .”

Zaķi steidzīgi dala zilos kāpostus un ēd briks-braks, šņiks-šņaks. Dažs dabū lapu, dažs serdi, cits dabū tikai paskatīties.

Tie, kuri palikuši tukšā, skrien pie Pelēča.

„Pat paostīt nedabūjām,” viņi žēlojas. „Esi nu pakalpīgs — atnes vēl. Mēs gan dzirdējām, ka tev grūti gājis, bet tas nekas. Būs tev ko stāstīt!”

Drīz vien arī citi zaķi pabeiguši zilo kāpostu garšošanu. Saklūp apkārt Pelēcim:

„Kas par kāpostiem!”

„Atnes vēl!”

„Šādu gardumu dēļ ir vērts kāpt Stopēnu kalnā.”

„Ej tūliņ! Mēs gaidīsim! Kaut vai trīs dienas sēdēsim, ātrāk projām neiesim, kamēr tu būsi atpakaļ!”

Jo zaķi vairāk uzplijas, ja Pelēcis vairāk raujas kamolā. Ja varētu, viņš labprāt sarautos tik maziņš, lai neviens to nespētu saskatīt.

„Aizej, aizej, aizej,” balsis mudina.

Nelaimīgais Pelēcis norij rūgtas siekalas, ierauj galvu plecos un čukst:

„Neiešu . . . Man bail . . .”

„Ko tu teici?” Svilums piegrūž ausi Pelēča degunam. „Es laikam pārklāusījos. Rudens vējā dzirdēšana nav nekāda labā...”

Nu Pelēcis mana jaunas nepatikšanas. Ko vairs liegties, ko izlikties. Jārunā īsti vārdi:

„Dzirdēšana tev bijusi pareiza. Man b-b-bail . . .”

Svilums apsēžas. Pieceļas, apsēžas un ceļas atkal. Nemāk brīnīšanos ne sākt, ne beigt. „Nevajaga mānīties . . . Vakar teicies ne vilka nebaidoties!”

„Vakar es niekojos, šodien . . . brr . . .”

Kūkums draudzīgi uzliek ķepu Pelēča plecam.

„Drusku pagaidi. Bailes arvien norimst. Vēlāk pat aizmirstas. Man tā daudzreiz gadījies. Pēc tam var dzīvot mierīgi, kamēr nāk jaunas.”

„Man nav jāgaida, kamēr atnāk jaunas, man vēl ir vecās...”

Kaut gan Kūkums cieši noliedzis Cilponim maisīties lielaļiem zaķiem pa kājām, tas tomēr parausta Pelēča nošļukušo ausi:

„Vai tu vairs neesi mūsu sila visdrošākais zaķis?”

„Neesmu tāds bijis.”

Nu zaķu bars klūp Pelēcim virsū. Ņemas to nievāt:

„Viņš vakar mūs nekaunīgi piemānījis!”

„Melis!”

„Lielībnieks!”

„To mēs nepiedosim!”

„Nopērsim tā, lai puisim nekad vairs netīk stāstīt mums pasaciņas,” skan draudīgas balsis pa labi, pa kreisi, priekšā un aizmugurē. Troksnis saceļas tāds, ka nekā vairs sadzirdēt, ne saprast. Pelēcis izbijies skatās apkārt. Nekur sprukt! Viņš droši vien dabūtu bargu mācību, ja palīgā nenāktu Kūkums. Tas uzleca ciņa galā un kliedz stiprāk par visiem:

„Mier-rā! Man arī kas sakāms! Ka Pelēcis melojis, tas tiesa, lielījies — arī tiesa. Viņš ir bailīgs, kā tas kārtīgam zaķim pieklājas, bet tomēr atnesa zilos kāpostus. Nevienš cits to nedrīkstēja. Par to jums vajadzētu padomāt!”

Kūkuma vārdi drusku nomierina saniknoto zaķu prātus. Un kamēr zaķi domā, Pelēcis ar slaidu lēcieni pazūd mazo eglīšu biezoknī. Viņš nesteidzas uz māju, bet skrien uz Stopēnu kāpostu dārzu. Laimīgi pakampis pāri zilo kāpostu galvu, tas drāžas atpakaļ ātrāk par ātru.

Zaķu sapulce vēl nav beigusies, kad Pelēcis noliek pie celma savu nesamo.

„Visus zaķus, kuriem nepatīk pāršana, lūdzu brokastīs!”
Pelēcis slauka sviedrus, „bet pārējie lai nāk un uzskaita man rīkstes. Sods nopelnīts, sods jāsaņem. Negribu kavēties. Māte gaida —”

Zaķi dala kāpostus. Par pāršanu vairs nedomā neviens. Nu Pelēcis mierīgu prātu cilpo uz savu meža stūri, lai krietni atpūstos un izgulētos.

PEDAS

Sniega dzirnavas maļ trīs dienas, trīs naktis. Kad mežs piesnidzis, ceļi aizputināti, sniega dzirnavas apstājas. Nu putni un zvēri var ķerties pie puteņa aizkavētiem darbiem. Kūkums iznāk savas mājas pagalmā.

„Laiks labs. Jāsauc skolēni,” viņš nodomā un tūliņ sāk darboties. Vispirms paskandina tālrūni, tad paķer slotu un sāk slaucīt pagalmu.

Drīz vien ierodas pirmie skolēni. Kūkums paskatās uz vienu, uz otru.

„Vai nāks kāds palīgā sniegu šķūrēt,” viņš zīlē.

Skolēni stāv, skatās, nemierīgi mīņājas. Laikam drusku neveikli tā stāvēt un nekā nedarīt.

„Nu — ko? Iesim slaucīt?” vāvere ierunājas.

„Iesim!” citi atsaucas.

Isā brīdī pagalmā tīrs, ceļi izslaucīti. Kūkums var sākt skolas darbu. Vispirms viņš saskaita skolēnus:

„Viens, divi, pieci; viens, divi, seši; viens, divi, septiņi... Nekas, nekas. Kaut sniegs dziļš, tomēr sanākuši gan. Ežu nav, āpšu nav, bet tos var aizbildināt. Tie sākuši ziemas miegu. Nekā darīt, — lai guļ. Mēs esam nomodā, mums vajadzēs drusku papūlēties.”

Skolēniem acis zib, un kājas sāk cilāties.

„Pirmais sniegs! Sāksim rotaļu! Slēpšanos!” tie sauc.

Bet Kūkums bargi skatās caur brillēm.

„Tā būtu vieglprātība,” viņš pukojas. „Tagad pienācis laiks krietni uzmanīties. Ja uzkrīt jauns sniegs, mednieki un suņi tūdaļ nāk uz mežu. Vienmēr viņi atkārtο šo nejauko paradumu. Tagad nebūs citādi. Raudzīsim nelūgtos ciemiņus piemānīt...”

„Mēs aizbēgsim!” zaķi dižojas.

„Lielībnieki,” Kūkums smīn. „Veiklas kājas gan ļoti nodevīgas, bet ar tām vien nepietiek. Drusku gudrības arī vajaga. Jāmācās mest raibās cilpas. Skataities!” Kūkums iebrien sniegā. „Šis bija taisnais gājiens. Tas neder. Nevajaga lielu gabalu skriet taisnā virzienā. Metīsim likumus, krustus, cilpas, tad sniegā paliks tāds pēdu mudžeklis, ka visgudrākais suns neprātīs tām izsekot. Skries uz priekšu, skries atpakaļ, kamēr apmaldīsies. Nu! Skriesim! Pamēģināsim sajaukt pēdas!”

Skolēniem patīk mēģināt. Viens — divi, visi nozūd sniega apklātās eglītēs.

Svilums pamāj Cilponim:

„Skriesim blakus! Būs divējas pēdas, divēji loki.”

Abi draugi skrien gabaliņu uz priekšu, mazu gabaliņu atpakaļ. Cilponis priecīgs, bet Svilums ņurkst:

„Nav vērts velti lēkāt. Pamēģināsim ko prātīgāku. Raudzīsim pameklēt kādas kurpes. Tad mūsu pēdas vairs nebūs zaķu pēdas, bet pavisam kas cits. Lai tad brīnās suņi un mednieki!”

„Kurpes?” Cilponis apskata savas kājas. „Kur te kurpes rausim?”

Svilums nesaka nekā. Viņš aiziet pie bērza un noplēš divus tāss gabalus.

„Te man būs neredzēti apavi. Papūlies tu arī.”

Cilponis seko drauga padomam. Īsi un ātri zaķiem kurpes gatavas. Nu var iet, nu var skriet. Sniegā paliek tik dīvainas pēdas, ka pašiem atpakaļ vien gribas skatīties. Un abi draugi tik iet un priecājas. Aiz prieka aizmirst, ka jāgriežas atpakaļ. Pievakarē Svilums atceras māju.

„Nu gan laikam esam aizklīduši pārāk tālu. Svešs mežs, sveši ceļi. Nekā vairs saprast. Hm... Ko nu darīsim?”

Cilponis bezbēdīgi apsēžas uz ciņa.

„Nekā nedarīsim,” viņš lēnām purina sniegu no apaviem. „Tepat pameklēsim naktsmītņi. Raugi — kādas biezas un kuplas eglītes. Sniegs zem tām nevar būt visai dziļš. Ja nav cita ēdamā, var iztikt ar kādu sūnu kušķi. Nāc!”

Draugi ielien eglīšu pudurī. Tālu ceļu gājuši, nu labprāt pūtina kājas un snauž.

Pa to laiku Kūkuma skolā žagata Klača saceļ trauksmi:

„Čau — klau! Mīļie radiņi... Pēdas sniegā... Jocīgas pēdas. Nekad agrāk tādu neesmu redzējusi... Čau!”

Kūkums steigšus uzliek savas jaunās brilles.

„Ko? Vai tur būtu lapsa staigājusi?”

„Čau! — Nē! Man liekas, te būs gājis kāds šausmīgs svešnieks. Kam nav bail, lai nāk līdz. Parādīšu...”

Kūkums saraujas kamolā. Drebuļi kutina ausis un kājas. Gribētos mukt, bet netiek skolēniem to parādīt.

„Jā... iesim...” viņš saka. „Paskatīsimies... Varbūt pēdas nemaz nav tādas, ka mums būtu stipri jāuztraucas...”

Žagata pirmā, aiz tās vāvere, aiz vāveres stirna, tai pakal zaķi. Putni lēnām riņķo virs kājniekiem.

Ceļš nav garš. Aiz lielās bedres sākas izvandīts sniega laukums, bet aiz tā pēdas. Nu visiem acis platas. Pat vislielākajai runātājai žagatai Klačai nav ko teikt.

„Tā kā būtu lācis čāpojis, bet nav lācis,” vāvere berzē pieri un domīgi turpina: „Man iz aizdomas...”

„Nu, nu! Saki!” visi saskrien vāverei apkārt.

„Cst!” vāvere māj. „Te būs staigājis īsts nezvērs... Varbūt pat divi...”

„Nezvērs! Kas tas tāds?” sīkie putniņi čivina.

Vāvere drusku apdomājas.

„Nezvērs ir tāds zvērs, kas nemaz nav zvērs, bet ir nezvērs... Vēl skaidrāk es nevaru pateikt.”

„Vai no tā stipri jābaidās?” Kūkums klusi apjautājas.

„Saprotams. Mana vecmāmiņa reiz stāstīja, ka nezvērs dusmās rijot pat celmus. Šī pati gan to neesot redzējusi, bet kaimiņiene stāstījusi. Un tas jau tikpat kā redzēts.”

Kūkums steigšus saskaita savus skolēnus:

„Viens, divi, pieci; viens, divi, seši... viens, divi... Kur Cilponis? Kur Svilums?”

Skatās arī citi. Cilpoņa nav, Sviluma nav.

„Pagalam...” Kūkums bēdājas. „Nezvēram droši vien zaķi labāk garšo nekā celmi...”

„Ko nu darīsim?” Kūkumienei iedrebas aste.

Klusums. Laba padoma nevienam. Pat nelāga padoma nav.

„Ko tu domā darīt?” Kūkumiene pašķielē uz vecā zaķa Kūkuma pusi.

„Nekā. Man Kriksis reiz teica tā: ja tu nezini, ko darīt, tad nedari nekā. Es pagaidīšu, kamēr pāriet uztraukums. Man uztraukums visātrāk pāriet, ja esmu noslēpies. Noslēpsimies visi! Drusku pagaidīsim... Ja kāds ko mana, lai dod ziņu!”

Zaķi steidzas uz kuplajiem krūmiem, putni meklē koku galotnes. Stirnas seko zaķiem, bet briedis apmulsis stāv un groza ragus:

„Te man nav lāga slēptuves. Ko man līdz stāvēt paegļos, ja ragi paliek laukā. Rikšošu labāk uz mājas pusi.”

„Čau — uzmanību!” žagata sauc. Bet briedis žuburs vairs neklausās. Arī zaķi neliekas dzirdam, tik raujas dziļāk paegļu puduros.

Vāvere drošāka. Tā uzrāpjas visgaŗākās egles galotnē un palaiŗ acis apkārt.

„Es nekā ļauna neredzu!” viņa stāsta ŷagatai. „Uz kuŗu pusi man jāskatās?”

Atlaiŗas ŷagata.

„Āau! Ņeku, Ņeku! Sniegā atkal jaunas pēdas. Nu vairs nav viens gāŗējs, bet divi. Laikam blakus gāŗuŗi...”

Kūkums to dzird. Uztraukums tam nav vis nozudis, bet gan pieaudŗis. Nu tas jau kļuvis tik liels, ka vecais zaŗis nespēj krūmos rimties.

„Cik pēdu Ņie nezvēri ieminuŗi?” viņŗ sauc.

„Daudŗ! Nāc! Saskaiti! Tu labāk proti!”

Bet Kūkums vairs negrib pēdas pētīt.

„Es ķerŗos pie tālruŗa. Nav ko gaidīt. Nu jāskandina viss meŗ. Jāskandina tik ilgi, kamēr ziŗa aiziet pie Kriķŗa. Bez Kriķŗa palīdzības mēs nevarēsim iztikt.”

Skat atkal meŗā tālrunis bez mitēŗanās:

„Kriķi, nāc palīgā! Ja nenāķi, tad būs pagalam meŗ ar visiem zaŗiem, putniem, brieŗiem, stirnām. Un celmi arī nepaliks. Nezvērs rij celmus... Skreŗ, Kriķi, labi ātri!”

ŗagata lēķa no zara uz zaru.

„Ko nu iesāķt? Iet Kriķi meķlēt? Palikt? Kas man to varētu pateikt? Āau — āau!”

„Skreŗ, ja zini ceŗu!” vāvere mudina.

„Negribu pārsteigties. Kamēr es būŗu projām, var pazust viss meŗ. Nē, tas man jāredŗ...” ŷagata nosaka un steidzas uzmanīt jaunus notikumus.

Drīz vien briesmu vēsti sadzird arī Cilponis un Svilums.

„Tālrunis zvana. Tūliŗ meŗ būŗot pagalam!” Cilponis purina kaŗociŗu. „Drāŗisimies mājā, kamēr meŗ vēl savā vietā.”

Svilums miŗājas.

„Protams, vajadzētu skriet. Bet tu laikam aizmirsi, ka mēs esam apmaldījuŗies. Un ja meŗ briesmu pilns, tad vairs nevar droŗi ceŗu meķlēt. Tu ej pa labi, es doŗos pa kreisi. Pēc ķāda laiķiŗa sasauķsimies.”

Abi zaŗi steigā aizmirst noņemt apavus. Brien dziļajā sniegā un iemin jaunas pēdas, un Kūkumam nāķ ziŗojumi viens pēc otra:

„Kalnā jaunas pēdas!”

„Pie upītes arī...”

„Pie lielā ceļa arī!”

„Nezvērs gājis pāri Āpšu kalnam, cauri Riekstu lejai un...”

„Pietiek!” Kūkums saķeŗ ausis. „Vairāk negribu dzirdēt,” viņš steidzīgi ierokas lielā kupenā. Pēc maza brīža redzama vienīgi viņa aste. Tad nozūd arī tā.

Visu nakti Kūkums guļ kupenā, tik rīta pusē pabāž degunu laukā, lai pa tālruni apjautātos, vai Kriksis saņēmis briesmu ziņu.

Atbildes bēdīgas. Ikviens meža iemītnieks apliecina, ka tālrunis skanējis ļoti labi, bet Kriksim briesmu ziņa neesot pateikta. Tālrunis par īsu.

Nu Kūkums sit ķepu pret ķepu.

„Ak es muļķis, muļķis! Man gan vajadzēja iedomāt, ka mūsu tālrunis sniedzas tikai līdz meža malai, bet Kriksis atrodas aiz kalniem, lejām, tīrumiem un pļavām — šausmīgi lielā tālumā. Mums vajadzēja izstiept tālruni viens, pieci, septiņreiz tālāk...”

„Dari tā! Tūlī!” Kūkumiene pamāca. Bet vecais zaķis tik sēž un aiz bēdām sit ķepas:

„Ko nu vairs... Viss mežs jau pēdu pilns... Kā pakustēšu, tā aprīs mani — klaps! Kāpēc nezvērs grauzīs celmus, ja var dabūt zaķi...”

Kūkuma acīs saskrien asaras. Pakt, pakt, pakt — krīt sniegā lielas lāses. Kūkums neredz vairs nekā. Nemana arī pazudušā Cilpoņa ierašanos.

Cilponis bēdīgi noglauž ausis.

„Vecais raud... Nu jā... Kā nu neraudās, ja briesmas paņems mežu. Būs man arī jāsāk raudāt...” viņš saviebj seju un gaida asaras.

Drīz vien asaras klāt. Nobirst viens pāris, pēc brītiņa vēl divas. Tad apstājas.

„Man vairāk nav...” Cilponis saka tēvam. Vecais salecas:

„Kā tev nav?”

„Asaru!”

Kūkums izslauka acis.

„Ci — ilponi! Kā tu mani nobaidīji! Un tu vēl esi dzīvs! Vakar domāju, ka tu esi beigts! Vai nezvēru redzēji?”

„Nē!”

„Bet dzirdēji gan?”

„Tālruni dzirdēju. Tad tūliņ skrēju un maldijos. Svilums pa labi, es pa kreisi; pēc tam drāzos es pa labi, bet Svilums pa kreisi. Tā pagāja visa nakts.”

„Kas par skriešanu?” Kūkums noprasa. „Stāsti īsi — kur tu biji?”

„Mežā. Pēdas taisīju . . .”

„Pē-ē-ēdas!” vecajam zaķim iešaujas prātā nelāgas aizdomas. „Runā tā, lai varu ko saprast!”

Cilponis lepni izslīen krūtis:

„Ko te runāt. Skaties! Pats redzēsi, cik laba ir tāda pēdu slēpšana . . .” zaķēns iebrien sniegā. Aiz tā paliek platas pēdas.

Nu Kūkums sit ķepas vienu pret otru un rājas:

„Puika, puika! Ne soļa projām! Ko tu esi izdarījis! . . . Puika, puika, sēdi!” viņš uzsauc Cilponim un tad steigšus sāk skandināt tālruni:

„Hal-lo, hal-lo! Briesmas pāri. Nezvēra nav! Zaķu puikas ieminuši lielās pēdas. Ar tāšu korpēm! Hallo, hallo — tagad mēs varam dzīvot mierīgi!”

Pēc tam Kūkums pakampj Cilponi aiz apkakles:

„Nāc līdž! Pameklēsim apslēptāku vietu, lai mierīgi varu tevi nopērt. Ai, ai, ai — kā es tevi nu kulstīšu . . .”

„Par ko? Kāpēc?” Cilponis ķepurojas pretim. Bet vecais neatlaižas:

„Nav man vaļas runāt. Tevis dēļ gandrīz viss mežs gāja bojā . . . Cik tur trūka . . . Nē, nu vairs nelīdž runāšana. Gan pats vēlāk sapratīsi, kāpēc pēru.”

Pēcpusdienā Cilponis satiek draugu Svilumu.

„Es vairs skolā neiešu,” viņš bēdīgi stāsta un pārļaiž ķepu gurnam. „Ja par labu cenšanos dabū pērienu, tad nav vērts ne mācīties, ne censties.”

„Muļķis esi,” Svilums pasmaida. „Tagad skola mums ļoti vajadzīga. Bez kavēšanās jānoskaidro, kāpēc par labu cenšanos dažreiz dabū pērienu.”

Trīs dienas zaķis Kūkums viens sēž pie trim paegļu krūmiem un domā par savu skolu:

„Jāmāca, jāmāca: mazās gudrības, vidējās un pašas lielākās arī. Rītu pat sākšu vēlreiz mazās gudrības. Kad pavasarī atnāks Kriksis, lai tad viņš ņem lielās. Līdz tam jāpaciešas. Zēl, ka pavasaris vēl tālu, un mūsu tālrunis tik īss...”

MEŽSARGS UN KRIKSIS ZAĶU MEDIBAS

Salst, salst. Arī Mežmājā sniega dzirnavas piemalušas pilnu pagalmu, dārzu un lielo mežu.

Agrā rītā mežsargs uzmet bisi plecā un strupi pasauc Kriksi:

„Šurpu!”

„Au — vau!” Kriksis priecīgi iesaucas, jo viņš nu saprot, ka tūliņ sāksies jauka pastaīga piesnigušajā mežā. Bet mežsargs laikam nesaprot suņa prieku.

„Klusu! Neaušājies!” viņš rājas un ar roku norāda, lai suņuks turas tam blakus.

Kriksis nepretojas. Klusēdami abi aizsoļo līdz mežmalai. Tur mežsargs apstājas, pasviež Kriksim maizes kumosu:

„Maizi došu es, gaļa tev pašam būs jāsameklē. Steidzies modināt zaķus!”

Lēnām Kriksis ieslīd krūmos. Prieka nekāda. Klusi viņš lien caur apsnigušo koku pazarēm. Drīz vien tas ierauga zaķa pēdas, bet mazu gabaliņu tālāk pašu zaķi, kas citīgi gatavo brokastis.

„Es netraucētu,” Kriksis saka zaķim, „ja man nebūtu steidzama runāšana...”

Kriķša vārdi tā pārsteidz zaķi, ka tas ieskrien ar pieri celmā, apmet kūleni un paliek guļot.

„Cik nepatīkami,” suņuks nodomā, „ko ar šādu gulētāju lai iesāku. Bet pamest arī nevaru. Varbūt tas kāds Kūkuma radnieks. Hei, Gaŗausi, vai tu esi beigts vai tikai izlicies?”

Zaķis pakustina vienu ausi.

„Pats nezinu,” viņš čukst, „man notirpa kājas un br-r-r...”

„Nedrebinies,” Kriksis uzsauc. „Meklē biezākus krūmus! Mežsargs nāk ar bisi! Pasteidzies!”

Šos pašus vārdus viņš saka citiem zaķiem, ja gadas tos sastapt tuvumā.

Izbiedētie zaķi pēc tam sapulcējas biežajos krūmos.

„Nu — ko tu saki?” Rudulis jautā Gaŗausim.

„Laikam spokojas,” Gaŗausis elso. „Līdz šim nekas tāds nebija ne manīts, ne dzirdēts.”

„Bija gan dzirdēts,” Ruduļa puika piebilst. Bet tad apdomā-
jies, ka neaicināts iemaisījies vīru sarunā, veikli paslēpjas aiz
celma.

Vīri šoreiz nav dusmīgi.

„Ko tu, puika, murkšķēji?” Rudulis uzsauc. „Nāc un stāsti,
ja ko zini. Ja nezini, tad ciet klusu, kā to tev esmu mācījis.”

Puika izlien no paslēptuves.

„Es nemurkšķēju. Runāju, ko . . .”

„Īsāk!” vecais pārtrauc. „Man nepatīk gaŗas runas, jo tad
nekā nevar saprast!”

„Putni reiz stāstīja par Strautnieku suni Kriksi . . .”

„Vēl īsāk!” Rudulis piecērt kāju.

„Tas esot ļoti . . .”

„Pavisam īsi!” Rudulis palecas uz dēla pusi.

„Kriksis ir te!” mazais iesauca. „Īsāk vairs nevaru . . .”

Rudulis savelk pieri grumbās.

„Ko tas nozīmē?” viņš uzbļauj dēlēnam.

Puika nu bērtin nobeŗ savu sakāmo:

„Aiz meŗiem, un purviem, un laukiem, un pļavām esot
Strautnieku mājas. Tur dzīvojot suns Kriksis — liels gudrinieks,
zaŗa Kūkuma draugs. Man liekas, gudrinieks Kriksis būs atnācis
tagad uz mūsu pusi.”

Nu zaŗis Rudulis priecīgi iesvelpjas:

„Tā var gan būt! Cits suns pūlētos man novilkt ādu, nevis
mudinātu meklēt biezākus krūmus.”

Gaŗausis klausās, klausās, tad sērīgi nopūŗas:

„ŗēl, ka to agrāk nezināju. Nebūtu tik briesmīgi skrējis un
bēdzis. Divreiz ar pieri celmus badīju. Ka tik un nebūtu sapra-
ŗanu pazaudējis. Ka puns pierē, par to es neskumstu. Gan
nozudīs. Bet tagad arī pats gribu nozust, kamēr meŗsargs nav
vēl ŗurpu atnācis.”

Nozuŗana patīk visiem. Zaŗi izklist kur kuŗais. Kriksis gan
reizēm mana viņu pēdas, bet nepūŗas sekot. Viņŗ mēŗina sa-
skatīt, vai kaut kur lapsas aste nav ieŗvīkojusi sniegu.

Bet Kriksim nelaimējas meŗā, nelaimējas arī māŗā, jo
vakarā meŗsargs saka saimniecei:

„Kriksis ŗodien nav vakariņas nopelnījis. Skraidīja apkārt
un aizbaidīja visus zaŗus. Velti viņu daudzina par labu medi-
nieku. Nieki! Varbūt rītu ar tukŗu vēderu tam veiksies labāk.”

Kriksis manās no virtuves laukā.

„Man ļoti žēl, ka solījos palikt Mežmājā,” viņš stāsta Kāravam. „Ar mežsargu man būs grūti saprasties. Būs jāsāk meklēt īsākais ceļš uz veco māju.”

„Bet tu man devi ķepu un solījies palikt līdz pavasarim. Vai tas bija joks?”

„Nē, joks tas nebija.”

„Tad tev jāpaliek!” Kāravš uzstāj.

„Es mēģināšu . . .” Kriksis klusu saka un ielien suņu mājēlē, lai citi neredzētu viņa bēdas.

CIEMA PUIKAS VIZINĀŠANAS

Nākamajā rītā Kriksis gaida mežsargu. Bet mežsargs tai dienā nedomā par medībām. No pilsētas tam atbraukuši ciemiņi: divas dāmas un puika.

Pirmajā brīdī suņi par ciemiņiem neliekas ne zinīs. Dāmas mierīgi sēž istabā, un puika staigā mežsargam līdz te iekšā, te ārā.

Tā paiet dažas minūtes.

Bet tad Kriksis saceļ ausis. Kāravs atskrien tik uztraukts, ka aizmirst pat asti vicināt.

„Kriksi, nāc iesim pastaigāties!” viņš noslēpumaini saka.

„Uz kuŗieni?”

„Vienalga! Gribu tev pastāstīt, kāpēc esmu uztraucies. Klausies ar abām ausīm, varbūt sapratīsi! Šorīt mežsargs runāja ar ciema puiku Jāni. Viņš stāstīja, ka tu neesot lāga mednieks. Un tad Jānis priecīgi sasita plaukstas. Ja suņi neesot nekādi labi mednieki, tad mežsargs tos šodien neņemšot līdz uz mežu. Un viņš tad varēšot dabūt abus: Kriksi un Kāravu.”

„Dabūt abus?” Kriksis kļūst tramīgs.

„Jā, taisni tā viņš teica.”

„Ko mežsargs viņam atbildēja?”

„To nevarēju sadzirdēt.”

„Un ko puika grib ar mums darīt?”

„Arī to nezinu, bet mans deguns jūt, ka nekas labs nav gaidāms. Saki, ko tagad lai darām?”

„Acis un ausis vaļā, bet muti ciet,” Kriksis nopietni piekondina. „Iesim atpakaļ uz māju. Gan tad redzēsīm, kas jādara.”

Visu priekšpusdienu Kriksis un Kāravs staigā blakus un vērīgi skatās apkārt. Bet nekas nenotiek. Svešais puika nerādās. Mežsargs aiziet savās gaitās. Pagalma klusumu tik reizēm pārtrauc gaiļa dziesma un vistu ķīvēšanās.

Ap pusdienas laiku Kāravs dodas uz virtuvi.

„Jāiet izlūkot, ko dara Jānis. Bez tam virtuvē var gadīties kaut kas ēdams.”

Kriksis norij siekalas. Nē, virtuves tuvumā viņš nerādīsies. Ja saimniece sauks, tad ies, ja nesauks — iztiks tāpat.

Pēc pieciem maziem brītiņiem Kāravs šautin izšaujas no virtuves.

„Kriksi, vai tu zini, kas ir ķibe?”

„Tā — apmēram.”

„Un ko tā nozīmē?” Kāravs neatlaižas.

„Nepatikšanas.”

„Nu tad mums drīz būs pamatīgas nepatikšanas,” Kāravs šņaukājas. „Jānis stāstīja saimniecei, ka šim iznākusi liela ķibeļe — siksna bijusi par gaŗu, un nazis par asu. Un tad saimniece mierināja puiku, lai nebēdānot nenieka. Gan jau suņiem derēšot.”

„Kas?”

„Nu — ķibeļe!”

„Nesaprotu! Kāda izskatījās Jāņa ķibeļe?”

„Kā to lai nu pasaku? Tā izskatījās... izskatījās... kā jau ķibeļe. Jānis cilāja gaŗas auklas, sēja īsus valdziņus, grieza tādas kā jostas, kā siksnu gabalus. Šuva un pina, kamēr iznāca jocīgs mudžeklis. Tā laikam bija ķibeļe. Nāc! Paskaties!”

Suņi paspeŗ trīs soļus un tad apstājas, jo pagalmā iznāk Jānis.

„Skaties, skaties!” Kāravs piebiksta Kriksim, „puikam ķibeļe padusē. Muksim, kamēr vēl var...”

Kriksis uzmanīgi apskata svešo puiku.

„Nē,” viņš saka, „es nekur nebēgšu. Man gribas redzēt, kas te notiks.”

Protams, ja Kriksis nebēg, arī Kāravs apsēžas.

Jānis izvelk no ratņicas paŗobeles ragaviņas un tad sauc suņus:

„Se, se, kveksiši! Brauksim uz meŗu! Se, se...”

„Ko tas nozīmē?” Kāravs mirkšķina acis. „Vai iesim?”

„Nē!” Kriksis ruc.

Ja suņi nekust no vietas, puika nāk pie tiem.

„Se, se, suniŗi, se, se, kveksiŗi. Labi suniŗi, labi... Brauksim uz meŗu. Es jums iemāciŗu skaistu amatu... se, se suniŗi...”

Jāņa mīlīgais aicinājums suņiem nepatīk. Tie kāpjas pa solītim atpakaļ. Jo ātrāk puika steidzas, jo lielākiem lēcieniem suņi bēg.

Jānis saprot, ka nespēs tos panākt.

„Muļķi! Gan es jūs pārmāciŗu!” viņš paceļ dūri un aizskrien uz istabu.

„Vai tu ko saproti?” Kāravs ierunājas.

„Nekā liela. Vajadzēs mums uzmanīties vairāk nekā citām reizēm. Jānis, man liekas, ir sadomājis...” tālāk Kriksis nepaspēj pateikt, jo caur ābeļdāŗzu atskan saimnieces aicinājums:

„Pusdienā!”

Kāravš tūliņ skrien. Seko arī Kriksis. Bet kad tie atrodas virtuvē un sāk pildīt tukšos vēderus, klakt — aizcērtas virtuves durvis. Kriksis paskatās atpakaļ. Pie durvīm stāv Jānis un smīn:

„Tā, kveksiši! Nu jūs esat manā rokā!”

Puikas vārdi aizdzen Kriksim visu labo ēstgribu. Viņš steigšus seko Kāravam uz tuvāko kaktu un rūc:

„Puika, nenāc man klāt!”

Troksni izdzirdis, mežsargs iesteidzas virtuvē.

„Suņi, mierā!” tas bargi uzsauc. „Ja ciema Jānis grib ar jums rotaļāties, tad nevajaga rādīt zobus. Kas neklausīs maniem vārdiem dabūs klausīt manam spieķim...”

Suņi īgni noliec galvas un ļauj Jānim brīvu vaļu. Jānis atritina auklu un siksnu vīstokli. Tad uzmauc Kriksim kaklā tādu kā siksnu vainagu. Tādu pašu vainagu mežsargs uzliek Kāravam.

„Nu tu redzi, kāda ir ķibe!” Kāravš čukst. „Saki, kas tagad notiks?”

„Mūs iejūgs ragavās!”

„Kā zirgus?”

„Kā zirgus!”

„Šausmīgi!” Kāravš nodrebinās. „Kaut varētu aizmukt!”

„Baidos, ka šoreiz nevarēsim,” Kriksis čukst un lēnām seko Jānim.

Kā Kriksis paredzējis, tā notiek. Kamēr mežsargs savalda nemierīgos suņus, Jānis tos steidzīgi iejūdz ragaviņās. Tad uzsēžas uz ragaviņām un sauc:

„Nu, kveksiši, uz mežu vēja ātrumā! Šodien es esmu eskimosu virsaitis. Brauksim ganīt ziemeļbrīčus. Brauksim nu-ū!”

Suņi nekust no vietas. Tie skatās viens otram acīs:

„Vai mēs esam zirgi?”

„Nē, mēs neesam zirgi! Un nedarīsim zirga darbu!”

Pa to laiku, kamēr suņi apspriežas, mežsargs sameklējis pātagu.

„Ņem, Jānī! Pātaga ir labākā zāle pret visiem niķiem.”

Jānis paķer sitamo. Švīkt, švīkt — sīc pātagas aukla gar suņu ausīm un sāpīgi iekožas sānos un stilbos. Suņu pajūgs tūliņ sāk kustēt. Kad tas nonāk strauta krastā, kur ceļš iet no kalna lejā, Kriksis uzsauc Kāravam:

„Tagad laidīsim ar lielo ātrumu!”

Nu pajūgs joņo, ka sniegs pa gaisu jūk un put. Ceļa likumā ragaviņas apgāžas, bet suņi drāžas tik tālāk un tālāk.

„Kra-kū! Kādi jocīgi braucēji,” vārna brīnās. „Ragavām slieces gaisā. Tas vēl nebija piedzīvots!”

Suņi apstājas. Kā tad — ragaviņas otrādi.

„Kur Jānis?” Kāravs skatās zem ragaviņām. Jānis nav manāms ne tuvu, ne tālumā. „Labi, nu mums vajadzētu izjūgties. Palīdzi tu man, es palīdzēšu tev,” viņš pamāca draugu.

Kriksis labprāt palīdzētu. Nevar. Ap Kārava kaklu siksnu vainags, ap krūtīm josta. Tur nelīdz ne Krikša asie zobi, ne veiklās ķepas.

Kamēr Kriksis pūlas, Kāravam pietrūkst pacietības.

„Beidz piņķēties,” tas uzsauc. „Drusku atpūtušies esam. Skriesim vēja ātrumā cauri krūmiem, pāri ciņiem. Ātrā skrējienā Jānis nokrita un pazuda. Varbūt tāpat pazudīs arī ragavas.”

Kriksis neticīgi apskata stiprās saites.

„Šaubos. Tā nenotiks.”

„Vispirms pamēģināsim. Pēc tam šaubīties būs vaļas diezgan.”

„Pamēģināsim!”

Līdz vakara tumsai suņi pūlas ragaviņas pazaudēt. Gan tišām aizkabina tās aiz celma, gan koku saknēm. Viss velti.

„Hu-ū! Braukism mājā,” Kriksis elso. „Var gan būt, ka Jānis pagalmā mūs sagaidīs ar pātagu rokā, bet te mums arī nav palikšana.”

„Lielais gudriniek, vai nekā prātīgāka nezini?”

„Nezinu.”

„Tad sāksim kustēt,” Kāravs izstaipa kājas.

Mērenos rīkšos suņu pajūgs ceļo uz māju, jo Jāņa pātaga tiem neiziet no prāta. Pagalma stūrī nonākuši, tie redz, ka vārti aizvērti.

„Līdīsim caur sētu. Zinu dārza pusē krietnu caurumu,” Kāravs stāsta.

Par nelaimi caurums nav tik liels, ka abi reizē varētu izspraukties. Kāravs mēģina pirmais. Lien un aizķeras.

„Kriksi, palaid savas saites vaļīgāk, citādi es netieku ne uz priekšu, ne atpakaļ.”

Kriksis grozās un locās.

„Tu esi mani pievilcis tik tuvu sētai, ka nevaru palīdzēt ne sev, ne tev. Nu iekritām jaunā ķibelē. Būs jāsauc mežsargs palīgā.”

„To tik ne!” Kāravs iesmilkstas. „Vai tu esi aizmirsis pātagu? Pusdienas laikā dabūju tik pamatīgi, ka vēl tagad sāni sūrst. Vismaz jāpagaida, kamēr pazūd sāpes.”

„Nu tad mums te sniegā būs jāsalst līdz rīta gaismai!”

„Kaut arī jāsalst,” Kāravs saslienās. „Nakts gaŗa. Kaut ko izdomāšu. Ar zobiem siksņas pārkodišu . . .”

Paiet viena stunda, paiet citas. Suņi salst. Uz rīta pusi Kāravs sāk skaļi raudāt:

„A — ū! Nevaru vairāk salu paciest. Kriksi, vai tev nesalst?”

„Salst, bet es ciešos. Tā norunājām.”

„Noruna vairs neder. Saukšu mežsargu, lai nāk ar pātagu vai rīkstī, man vienalga. A — u — ū! A — u — ū!”

Pēc brītiņa atnāk mežsargs, īgns un nelaipts. Ne vārda gan nesaka, bet suņi skaidri sajūt, ka nekā laba tie nedzirdētu, ja mežsargs ko teiktu. Tikuši brīvi, suņi vislielākā steigā pūlas pazust no dusmīgā saimnieka acīm.

SACIKSTES

Pie virtuves durvīm Kārava soļi kļūst gausāki.

„Vajadzētu ieiet sasildīties. Kaut mazu, mazu brītiņu! Man kājas ledū sasalušas. Ko tu par to saki?”

Kriksis pacilā vienu ķepu, pacilā otru.

„Patīkami būtu,” viņš nodrebinās, „bet drošības dēļ mums vajadzēs vairīties kā no virtuves, tā no cilvēkiem. Man tagad ļoti negribas dabūt atkal kaklā kādu siksnu vai ragaviņas pie astes...”

„Tu, Kriksi, esi patiešām prātīgs suns. Drusku sasildīties varētu tavā mājā. Tur būs aizvējš un sausi salmi zem kājām. Brītiņu pasnaudīsim un pēc tam dosimies uz mežu. Tur kaut kas notiks.”

„Kas?”

„Nezinu. Putni vakar cits citam kaut ko stāstīja. Skriešot, lekšot. Kad es gāju tuvāk, lai klausītos, viņi visi aizbēga koku galos. Tu zini, putni par mani nav labās domās. Tā gudrāks netiku. Bet tas nekas. Būs interesantāk, ja paši varēsim nezināmo izpētīt. Par šādu gājienu es ļoti priecātos, ja nebūtu tukšs vēders. Riet gribas aiz izsalkuma. Tev ne?”

„Nē,” Kriksis ņurd. „Sirds bēdīga. Un ja nav priecīgs prāts, tad man lāga negribas ne ēst, ne gulēt.”

„Mēģini aizmirst nepatīkšanas. Es vienmēr tā daru. Drīz vien tad atkal jūtos labi,” Kāravs pasmaida, saritinās kamolā un sāk snaust.

Kādu brīdi snauz arī Kriksis. Bet tiklīdz sadzird pūces Auvas balsi, tūliņ steidzas laukā no mājīņas.

„Labrīt, kaimiņien!”

„Labrīt, kaimiņ! Esi gan tu nemierīgs. Kāravs, man liekas, guļ un sapņo, tu jau kājās, kaut arī gulēt gāji pirms maza laiciņa. Vai miegs nenāk?”

„Šoreiz pietiek gulēts. Gribu doties ekskursijā...”

Pūce šķelmīgi pamirkšņina acis.

„Vai atkal ar ragaviņām?”

„Nē, es bēgšu no tām. Pakavēšos mežā. Tur šodien notikšot kaut kas tāds, ko Kāravs pats nezināja. To mēs gribam noskaidrot.”

„Es zinu, kas būs, bet man noliegts izpaust. Protams, tev...”

„Vari teikt bez bailēm. Neesmu pļāpa,” Kriksis nopietni apliecina.

„To es zinu,” pūce pamāj ar galvu. „Tik apsoli labi paslēpties un klusi uzvesties. Tad tu drīksti iet uz Gružu kalnu. Tur vāverēm būs lēkšanas sacīkstes.”

Kriksis apsēžas, brītiņu domīgi skatās uz meža pusi un tad prasa pūcei:

„Teic, kādēļ šīs sacīkstes slēpjamas?”

Pūce dziļi ievēl elpu, cēli izslīen krūtīs.

„Ū — ū!” viņa pūš. „Tu vēl esi jauns un neapdomīgs. Kā gan meža iemītnieki varētu briesmas atvairīt, ja tie nebūtu noslēpumaini? Vāveres negrib, ka lielle plēsoņas tās traucētu. Arī suņi tām nepatīk, tāpēc teicu tev uzmanīgi paslēpties. Sapрати?”

„Saprotu. Mēs nebūsim redzami.”

Par šādu solījumu pūce uztraucas:

„Kāpēc tu saki — mēs?”

„Es būšu un Kāravs arī. Ja runā par diviem, tad taču jāsaka — mēs!”

Auva sabožas vēl vairāk:

„Nemāci man gramatiku! Labāk parūpējies, lai vēja grābšlis Kāravs paliek mājā.”

Kriksis pakasa vienu ausi, pakasa otru.

„Nevaru tā darīt. Mēs norunājām uz mežu iet divatā. Un pie norunas esmu radis stipri turēties. Bez tam — šodien ne man, ne Kāravam mājās palikšana nav ieteicama. Jānis saķers un jūgs atkal ragaviņās. Vienīgais glābiņš — uz mežu.”

Suņa bēdas Auva saprot itin labi, tāpēc viņa neturpina Kriksi mācīt, tik pāris reizes gaŗi nopūšas:

„Ū-ū, ū-ū, Kā zini, tā dari. Esmu tevi brīdinājusi!”

Rīta pusē Kriksis sauc Kāravu:

„Draudziņ, celies! Mums jātiek mežā, kamēr Jānis vēl gultā.”

Grūti Kāravam atstāt tikko iesildīto gultu.

„Vai mēs iesim bez brokastīm?” viņš žāvājas.

Kriksis valda smieklus:

„Nē, mēs paēdisim, ļausim, lai Jānis mūs iejūdz ragavās, sadod mums ar pātagu un pēc tam . . .”

„Vai tev prāts ar' vēl ir? Es nu ļaušu sevi kulstīt!” Kāravs pielec kājās un tūlīņ dodas meža virzienā.

Pa ceļam Kriksis pūlas draugam iestāstīt pūces Auvas brīdinājumu:

„Tev vajadzēs tā noslēpties, lai pat vanags nevar ieraudzīt.”

„Un tev?”

„Man arī!”

„Tad esmu ar mieru. Slēpšos, tomēr galvu atstāšu laukā.”

Kriksis paņem Kāravu aiz auss, lai tas saprot, ka joki nebūs.

„Šoreiz notiks tā, kā es teikšu,” viņš uzsver katru vārdu.

„Mēs noslēpsim arī galvas. Skatīties varēs caur kādu mazu spraudziņu. Atceries: bez riešanas un trokšņošanas arī būs jāiztiek.”

Kamēr Kriksis māca Kāravam uzvešanos, kamēr Kāravs strīdas pretī, mežs jau klāt. Nu jāsāk klusa un uzmanīga lodāšana caur krūmiem un briksņiem.

Gružu kalns atrodas lielā sila vidū. Apkārt kalnam varenas egles un priedes. Vienīgi pats kalna gals plīks un gluds — vāverēm labu labā sacikšu vieta.

Manīgi slēpdamies, lai tos nepamana ne zaķi, ne putni, ne vāveres, suņi laimīgi nonāk Gružu kalnā. Vāveres vēl nav sapulcējušās, un suņi var mierīgi uzmeklēt labu paslēptuvi.

„Līdzīsim paegļos,” Kriksis aicina draugu. Bet Kāravs ne un ne.

„No paegļu krūma es nekā nevarēšu redzēt. Ja nav labas redzēšanas, kālab tad te tupēt?”

Suņi apmet kalnam likumu pa vienu pusi, pa otru pusi. Beidzot laimējas. Gludā laukuma malā tie atrod prāvu žagaru kaudzi. Apkārt tai sīkas eglītes.

„Te būs īstā vieta,” Kriksis priecājas. „Ilgāk arī nedrīkstam kavēties, vāveres jau sāk pulcēties.”

Vāveres, gudrinieces, nenāk lielā barā. Vispirms ierodas izlūks — vecā vāvere Krūmaste. Tā uzmanīgi apskata kokus, krūmus un zemi. Nekā aizdomīga nepamanījusi, tā sauc citas vāveres:

„Droši, droši šurpu!”

Vislielākajā un viskoplākajā eglē vāverēm norunāta satikšanās.

Kriksis tik ar lielām pūlēm spēj Kāravu noturēt žagaru kaudzē, jo Kāravs grozās un pļāpā bez apstājas:

„Kriksi, skaties! Vai tu redzi? Ai, ai, ai! Nekad nebūtu domājis, ka mežā tik daudz vāveņu! Skaties! Cik kuplas astes! Ja es tagad drusku ierietos, kas tas būtu par traci! To man gribētos redzēt!”

„K-l-u-s-ā-k!” Kriksis iekniebj Kāravam ausī. „Tūliņ sāksies! Lūk, Krūmaste aizlaižas kā ar spārniem.”

No lielās egles galotnes Krūmaste lec uz otras egles zaru.

„Kā putns!” Kārvs sajūsmā berzē ķepas. Kriksis gan gribētu pārmācīt Kāravu par trokšņošānu, bet nav vairs vaļas. Acis seko vēverēm, mute klusē, jo vāveres viena pēs otras steidzas pakaļ Krūmastei. Arvien pārgalvīgāki lēcieni, arvien dīvaināki gaisa kūleņi. No egles uz egli, tālāk uz priedi un atkal atpakaļ uz lielo egli. Šūpojas egļu zari, tiem līdzī šūpojas vāveņu kuplās astes.

Vecā vārna švika smejas, ka vāveres velti pūloties. Bez spārniem lidot neiemācīšoties.

„Fit!” Krūmaste sasit ķepiņas. „Mēs pat nemēģinām to darīt. Mēs lēcam. Un to mēs varam labāk nekā spārnotie putni. Palūk, mazā Sarmīte veļas no galotnes līdz pēdējai pazarei, un tad vēl bez iešūpošanās sasniedz priedes līkā zara cekulu! Vai tu to vari?”

Švikai pietrūkst sakāmā. Vāverišu veiklība to pārsteidz. Viņa paskatās uz žagatu žauksti. Ko tā teiks? Nekā. Žaukste šūpo asti. Ja nevar palielīties, tad viņa labāk klusē. Nu tā uzmanīgi vēro veiklās lēcējas, lai vēlāk varētu pastāstīt tiem, kas paši šos brīnumus nebūs redzējuši.

Mazo Sarmīti apbrīno arī pašas vāveres, tāpēc mazā kļūst pārgalvīga. Milzu gabals no egles līdz šķībajai priedei. Sarmīte tomēr nebaidās — lec! Pirmajā mirklī liekas, ka viss būs labi. Sarmīte gan nesasniedz priedes augšējo zaru, bet pašu apakšējo, sauso. Brakt — tas lūzt! Un Sarmīte ar visu zara galu iekrīt žagaru čupā tieši Kārava deguna priekšā.

Kārvs nu vairs nespēj valdīties.

„Au!” viņš iesaucas un saķer Sarmīti.

„Negudrais! Laid vaļā Sarmīti!” Kriksis ieigrūž Kāravam sānos spēcīgu dunku. Kārvs paklausa, bet par vēlu.

„Krā — krā — krāpnieks žagaros!” sauc vārna švika.

„Čau — čau! Suns žagaros!” ziņo žagata žaukste.

„Pazust!” vecā vāvere dod pavēli. Nu sākas bēgšana un slēpšanās. Velti Kriksis māj un sauc:

„Paliecie tepat! Mēs nekā ļauna nedarīsim! Jūsu sacīkstes vien gribējām noskatīties. Mūsu dēļ jums nav jābēg! Esmu Kriksis, un šis otrs — mans vieglprātīgais draugs Kārvs. Viņš vairs vāveres neaiztiks. Par to es galvoju!”

Vāverēm Krikša vārdi aizslid gar ausīm. Tās skrien un rāpjas kokos, cik augstu vien var.

„Kur Sarmīte? Kas ar viņu?” skan satrauktas balsis gan egļu kuplajos zaros, gan priežu galotnēs.

„Te es esmu!” Sarmīte, augstā zarā sēdējama un kažociņu kārtodama, žirgti atsaucas.

„Vai tu esi ievainota?” Krūmaste steidzas pie Sarmītes.

„Nē.”

„Nobijusies?”

„Arī nē! Viss tas notika tik ātri, ka man nebija laika nobīties. Viens suns saķēra, otrs sauca, lai laiž vaļā. Un tad es tūlīp — žip! — kokā augšā!”

Vāveres skatās uz žagaru kaudzi.

„Vienu es pazīstu,” Krūmaste stāsta citām vāverēm. „tas mežsarga Kāravš. Otru gan nepazīstu, tomēr liekas, ka būtu to kaut kur redzējusi.”

„Vakar tas vilka ragaviņas!”

„Un aizvakar mācīja zaķiem slēpties no mežsarga,” citas vāveres stāsta, ko nu katra redzējusi.

Žagata ielaižas vāveņu bara vidū.

„Uzmanību! Es varu jums pastāstīt to, ko jūs nezināt! Svešais suns ir Kriksis! Un ja tas ir viņš, tad nav ko bīties. Reiz mana draudzene Klača par Kriksi stāstīja brīnišķīgas lietas. Kriksis esot zaķu, vāveņu un putnu draugs. Trīs dienas Klača stāstīja, tomēr nevarēja pabeigt. Kriksis varot pieveikt lapsu un pat vilku. Labi, ka viņš staigā mūsu mežā!”

Vārna sēž otrā kokā. Pikti skatās te uz Kriksi, te uz žauksti.

„Ko nu lieli svešo suni. Viņš draudzējas ar Kāravu. Un tas nav nekāds labais draugs, to katrs putns var apliecināt.”

Kriksis jūt, ka nozušana būtu visprātīgākais, ko varētu darīt.

„Iesim!’ viņš uzsauca Kāravam.

„Nenāk ne prātā,” Kāravš rūc. „Viņš atbrīvo sev ceļu un sagatavojas lēcienam. „Tu dzirdi, ko vārna muld? Es viņai . . .”

„Necel kaŗu, kur var iztikt ar mieru,” Kriksis uzstāj. „Pļāpu neaizrunāsi. Padomā arī par sevi — pats esi vainīgs.”

Īgnu prātu Kāravš seko Kriksim. Reizēm skatās atpakaļ uz meža pusi, reizēm atsēžas un klusi ņurd.

„Ko tu bubini?” Kriksis pagriežas atpakaļ.

„Dusmojos . . .”

„Vai vēl par vārnu švīku?”

„Par tevi. Tu laikam vienmēr gribēsi mani mācīt? Man tas nepatīk!”

„Ja aplam darīsi, savu tiesu saņemsi...”

„Bet es esmu tavs draugs!”

„Kaut arī draugs! Vienalga!”

„Tu laikam tīšām mani kaitini?”

„Ne tīšām, ne netīšām. Esmu vaļširdīgs. Tā vislabāk var saprasties,” Kriksis pasmaida. „Iesim. Ir jau vēls,” viņš samet asti gredzenā un sāk soļot. Bet no lielās liepas atskan dusmīga balss:

„Ū — Kriksi, pagaidi!”

Kriksis paceļ galvu. Kokā sēž pūce Auva.

„Labvakar!” viņš laipnā balsī sveicina.

„Nav vis labs vakars!” pūce atcērt. „Nelabs vakars. Putni dusmīgi. Uh — ū!”

Kriksis saprot, kāpēc pūcei nelāga oma.

„Zinu,” viņš neveikli mīņājas. „esmu vainīgs. Nepratu Kāravu novaldīt. Nav brīnums, ka putni par mani dusmojas.”

„Ja tevi vien rātu, man nebūtu liela bēda, bet visi rāj mani par noslēpuma izplāpāšanu. Nu man kauns. Vai tu to saproti?”

„Saprotu.”

„Vai neteicu Kāravu atstāt mājā?”

„Teici...” Kriksis kaunīgi atzīstas.

„Vajadzēja paklausīt. Tu pats redzi, kas no tādas neklausīšanas iznāk.”

„Redzu. Nepatikšanas tev un man. Žēl. No nepatikšanām katru reizi izvairīties nevar. Kāravš dažreiz drusku vieglprātīgs. Nekā darīt. Reizēm jāpacieš arī vieglprātīgi draugi.”

Suņa vārdi padara pūci vēl īgnāku.

„Beidz! Man netiek klausīties. Tu varēsi taisnoties citā reizē, kad nebūšu dusmīga...”

Protams, Kriksis nekavējas. Klusi rikšo Kāravam pakaļ uz pagalmu.

Kāravš apsēdies uz virtuves kāpnēm.

„Nesaprotu,” viņš rūc, „kāda tev vajadzība draudzēties un plāpāt ar pūcēm, vārnām un žagatām. Tu man saļauksi saprašanu. Es vairs nezinašu, kuŗu putnu triekt, kuŗu riet, kuŗu sveicināt.”

„Bez vajadzības nedari nekā.” Kriksis smejas. „Tagad paskatīsimies, kur atrodas Jānis.”

Kāravs mierīgi paliek sēžot.

„No Jāņa šovakar nav jābaidās. Kaķene Rūsīte man stāstīja, ka ciemiņš guļot, tāpēc droši gāju virtuvē un paēdu.”

„Man arī ko atstāji?”

„Drusku . . .”

„T — ā?”

„Nu, nu, nebrīnies! Tu šodien mani kaitināji,” Kāravs žāvājas, „bet rītu brokastu laikā būšu visu aizmirsis. Un tad mēs dalīsim ēdamo uz pusēm. Saprati?”

„Varbūt ja, varbūt ne,” Kriksis atbild un pa durvju spraugu ielien virtuvē.

PANKŪKAS

Velti Jānis pūlas notvert suņus, lai tos atkal iejūgtu ragaviņās. Ne tos virtuvē ieviļināt, ne ar sviestmaizi pielabināt. Labu laiku nopūlējies, puika atstāj suņus mierā, paņem ragaviņas un iziet no pagalma.

„Kas tam padomā?” Kriksis cilā ausis.

„Būs kāda jauna viltība. Jāpaskatās.” Kāravs gar sētmalu slēpdamies arī virzās uz vārtu pusi.

Kādu stundu nav manāms ne Jānis, ne Kāravs. Kriksis kavē laiku gan pie vistu saimes, gan pie kaķenes Rūsītes, bet vārtus tas neizlaiž no acīm ne brīdi.

„Vajadzēs iet meklēt, kur šie abi aizķērušies. Liekas, kaut kur viens kliez,” Kriksis ausās un tūdaļ dodas ceļā.

Pie ābeļdārza stūŗa viņš apsēžas un brīnās:

„Kas nu būs! Kāravs skrien pāri tīrumam tā, it kā tam pakaļ dzītos vismaz septiņi vilki. Hei, Kārav, kur tu steigies?”

„Pie tevis! Jānis, lielais palaidnis, dabūja labu mācību. Viņš iekrita strautmalas dīķī!”

Kriksis tramīgi salecās.

„Iekrita ūdenī?”

„Līdz kaklam! Ledus — brīkš, puika — žvāks! Un nu peŗas pa ūdeni un kliez kā negudrs. Nāksi skatīties?”

„J — jā!” Kriksis iekampj elpu un drāžas uz dīķa pusi.

Kāravs joŗ pakaļ. Gan viņš lēc vislielākiem lēcieniem, tomēr grūti Kriksi panākt.

„Pa — gai — di!” viņš elso. „Es tev pastāstīšu . . .”

Kriksis pat atpakaļ nepaskatās. Skrien ātrāk par ātru un vēl mudina Kāravu:

„Pasteidzies! Mums jātiek pie dīķa, kamēr puika nav nogrimis zem ledus gabaliem.”

Kāravs reizēm piepūš vaigus, reizēm izkar mēli, lai palielinātu ātrumu. Pie dīķa abi suņi nonāk reizē. Kriksis neapstājas. Ielec ūdenī un rauj Jāni aiz mēteļa stūŗa.

„Ko tu gribi darīt?” Kāravs brīnās.

„Jānis jādabū krastā. Nāc palīgā! Viens to nevaru.”

„Negribu! Šo nejauko puiku vajaga krietni mērcēt. Lai nu viņš smilkst! Palīdzēšu vēlāk.”

„Nemuldi!” Kriksis rāpjas uz ledus. „Turi stipri ragaviņu valgu. Nepalaid vaļā! Es bīdišu ragaviņas tā, lai puikam tiek kur pieķerties. Ja tu būtu līdz kaklam ūdenī un netiktu laukā, tad gan par mani nebrīnētos. Nu — ļauj ragaviņām slidēt! Vēl, vēl! Tagad atsperies ledū!”

Krikša noteiktajām pavēlēm Kāravš nepretojas. Viņš dara, ko tam liek un ļauj Kriksim rīkoties.

Tiklīdz ragaviņas ieslid ūdenī, Jānis pieķeras tām ar visu spēku. Aukstajā ūdenī viņš tik stipri nosalis, ka nespēj vairs ne kliegt, ne runāt. Kas darāms, to Kriksis saprot bez teikšanas.

„Velc!” viņš uzsauc Kāravam. Un pats arī velc, asajiem nagiem ledū ķerdamies.

Pirmajā rāvienā neizdodas, otrajā neizdodas, trešajā ragaviņas ar visu puiku izslid no āliņģa.

„Un nu taisnā ceļā uz māju,” Kriksis komandē. „Skriešus!”

Aulekšiem suņi uzrauj ragaviņas līdz ābeļu dārzam, aulekšiem ieskrien pagalmā, kur tos sagaida pārsteigtā saimniece:

„Ko nu suņi ved?”

Šoreiz suņiem nekas nav jāpaskaidro. Saimniece pati redz slapjo Jāni ar zili nosalušajiem pirkstiem, kas aiz aukstuma kļuvuši tik stīvi, ka grūti ragaviņas vaļā palaist.

Vakarā Kāravš draudzīgi noguļas blakus Kriksim šaurajā suņu mājiņā.

„Vai tev patīk ar mani parunāties?” viņš apjautājas.

„Ar prieku.”

„Kā tu domā, vai tāpēc saimniece mūs pacienāja ar pankūkām, ka mēs pārvedām Jāni?”

„Tas var tā būt.”

„Tu laikam to jau paredzēji, kad bijām diķa malā?”

Kriksim nozūd smaids.

„Nē,” viņš nopietni saka, „kas darāms, tas jādara bez kavēšanās. Vai vēlāk būs pankūkas, vai pātaga, par to burkša brīdī nedomāju. Tā bija šodien, būs rīt vai parīt arī. Nekad citādi, jo esmu suns!”

Nākamās dienas suņi pavada mierīgi. Pēc saldēšanās diķī, Jānis klepo un šķaudās. Pagalmā rādās reti. Ja sastop suņus, paglauda tos un pacienā ar kādu gardu kumosu.

Suņi jūt, ka no ragaviņām vairs nav jābaidās. Jānis kļuvis draudzīgs. Par vizināšanos ar ragaviņām tas vairs nedomā. Labprāt rotaļājas ar suņiem virtuvē un reizēm arī pagalmā. Bet šī draudzība drīz pārtrūkst. Pēc atvaseļošanās Jānis aizbrauc atpakaļ uz pilsētu, un suņi to skumīgi pavada līdz pat lielajam ceļam.

GLŪNIKA JURĢI

Vakarā Kāravš sastrīdās ar pūci Auvu. Kriksis mēģina strīdiņu izjaukt. Par to Kāravš saskaišas.

„Ko tu maisies manās darīšanās? Tas nav glīti,” viņš pukojas.

„Nav arī glīti tišām kaitināt mūsu kaimiņieni. Šī vecā dāma tev nekā ļauna nedara, tāpēc nevaru mierīgi noskatīties, ja tu viņu ķircini. Es vienkārši neciešu tādas lietas.”

„Tev vajaga ciest. Esmu putnu suns . . .”

„Vai putnu sunim nav jāprot glīti uzvesties?” Kriksis brīnās.

„Par to man netik runāt. Pats esmu gudrs, pats zinu, kas jādara. Iešu gulēt, citādi man ar tevi iznāks stipra saraušanās. Pelnījies tu to būtu, bet lai nu šoreiz paliek. Ir jau vēls . . .”

Kāravš aiziet uz virtuvi un tur arī paliek.

„Lai iet,” Kriksis nodomā, „labāk vienam nakti pavadīt nekā īgnam draugam laiku kavēt.”

Kā tas kārtīgam naktssargam pieklājas, Kriksis pirms gulēšanas apstaigā visas ēkas. Viņš iemet acis palieveni, palaiž riksi apkārt kūtij. Pie klēts pakša tam ausīs ieskan divas sīkas balstiņas.

„Divi ķildojas. Tik nevaru saprast, kas tie tādi,” Kriksis pabāž galvu klēts paveļā un uzmanīgi klausās. Pēc mazas ošņāšanās tam rodas skaidrība:

„Zem klēts sesku pāris ķīvējas.”

Seskiene kliedz:

„Nepalikšu, nepalikšu! Jau šonakt gribu tikt projām. Tūliņ nāc palīgā savākt pekeles.”

„Nesteidzies, mīļā,” Glūniķis mierina satraukto sievu. „Labākas un drošākas vietas par mūsu šķūnīti nezinu un nevaru iedomāt. Mūsu istabai vairākas durvis, mežs pievārtē, un cāļu kūts piecu labu lēcienu attālumā. Padomā pati!”

„Negribu domāt! Daudz dienu un nakšu domāju. Nu pietiek. Gribu nozust, kamēr Kriksis nav saplucinājis manu kažoku.”

„Kriksis, Kriksis,” Glūniķis rūc, „ko tu vienmēr mani baidi. Domā — šis kāds neredzēts varenais. Viņam sava galva, man sava. Un manējā arī nav peļama . . .”

„Nelielies!” seskiene spiedz. „Lielībnieki ātrāk nekā citi iekrīt lamatās. Lapsu Ošķeri Kriksis pieveicis, vilku Vāvuli noķēris. Pats redzēji, kas notika ar mežcūku Ramšu. Tu nu būšot gudrākais par visiem. Jāsmejas!”

„Smejies!”

„Ar to maz līdzēts. Es tev teikšu skaidri: ātrāk miera nebūs, kamēr tu man paklausīsi.”

Glūniķis ņurd un murmina nesaprotamus vārdus. Beidzot viņš saka:

„Ja tu tik noteikti uzstāj, tad man būs labāk, ja tūlīn paklausīšu. Iešu paskatīties, jaunu mājvietu pameklēt.”

„Nepūlies! Esmu visu nokārtojusi. Aiz strauta trešā līkuma atrodas Bikstu siena šķūnis. Ko vēl labāku tu vari vēlēties?”

Klusums.

„Kāpēc tu neatbildi?” Glūniķiene pārtrauc ilgo klusumu.

„Ko tur daudz teikt. Šī vieta nav peļama. Ej mājā un sāc posties. Es pa to laiku mēģināšu dabūt kādu vistu. Pirms lieliem darbiem vajaga krietni paēst.”

Nu Kriksis jož uz kūti, lai tur varētu Glūniķi sagaidīt. Aizskrien. Kūti pilnīgs klusums.

„Tas nozīmē, ka esmu pirmais,” viņš priedējās un rikšo kūtij apkārt.

Labu brīdi Kriksis riņķo, skatās un ausās tik uzmanīgi, cik vien uzmanīgi suns spēj, bet Glūniķa ieraudzīt neizdodas; arī pēdas nekur nav manāmas. Pienāk pusnakts, paiet pusnakts. Pagalmā klusums, kūti miers. Tik gailis laiku pa laikam nodzied savu rīta dziesmu.

Kriksis errīgi kulsta asti.

„Muļķis biju. Kļūdījos...” Man vajadzēja labi noslēpties, lai Glūniķis nepamana, ka es to gaidu.”

Velti izgaidījies, Kriksis taisās iet skatīties, kas notiek pie siena šķūņa.

Līdz gubenim tiek, tad ausīs tam iekrīt tikko dzirdami vārdi:

„Aizej uz kūti un paskaties, vai Kriksis vēl mani gaida. Ja viņš vēl tur, tad pakavē tam laiku. Es tikmēr pabeigšu Jurgus.”

„Glūniķis laikam sūta sievu vistu zag,” Kriksis nodomā. Klusi kāpjjas atpakaļ un paslēpjas aiz sakņu kapājamās kastes gala.

Uz celiņa nav dzirdami pat vissīkākie soliņi. Kriksis tik pamana tumšu ēnu un tāpēc sagatavojas lēcienam. Līdz ko nācējs pie kūts stūra, Kriksis uzmet tam ķepu uz skausta. Nu viņš redz — nevis seska kundzi saķēris, bet lielu melnu žurku.

„Pakavēsi man laiku?” Kriksis prasa.

„J-jā,” žurka aiz bailēm atzīstas. „Glūniķis pierunāja... Ai, ai, ai! Nu gribas bēgt... Laid vaļā!”

„Nelaidīšu! Arī es gribu tevi dabūt par savu kalpu. Tev tik vajadzēs mazliet pagaidīt. Steigšos sastapt Glūniķi, kamēr tas nav aizceļojis. Te tev būs ērta māja,” Kriksis iebīda žurku tukšā trušu būrī un cieši aizvēr ieeju. Pārliccinājies, ka būris vesels, un žurka aizbēgt nevarēs, viņš aulekšo uz siena šķūni, lai mēģinātu vēl notvert Glūniķi.

Vispirms Kriksis apskata pēdas.

„Vēl tepat! Šoreiz būšu gudrāks. Neskriešu vis šķūnim apkārt,” viņš pasmīn. Kriksis uzmanīgi aizvēl seska mājas durvīm priekšā pa akmenim. Tik vienas atstāj vaļā. Pie tām viņš apsēžas un gaida. Pa spraugu var redzēt, ka Glūniķis sakrauj nastas tuvu izejai.

„Lai būtu pa ķērienam,” Kriksis nodomā.

Drīz vien paunu kaudze tik liela, ka aizsedz visu ieeju. Redzēt vairs nekā nevar, arī dzirdēšana arvien kļūst vājāka. Beidzot balsis apklust pavisam.

Krikša pacietība sāk lēnām zust.

„Žēl, ka Glūniķa durvju sprauga tik šaura. Labprāt būtu ielīdis paraudzīt, kas tur notiek.”

Laiku kavēdams, Kriksis sāk kašņāt alas ieeju. Aizstumj sniegu, novel dažus nelielus akmeņus un tad bāž ķepu alā.

„Jāpatausta, kas tās par mantām, ko Glūniķi te sakrāvuši.”

Ar lielām pūlēm Kriksis sasniedz pirmo saini. Izrauj to — siena vīšķis, izrauj otru — siena vīšķis.

„Tas nekā laba nenozīmē,” viņš sarauj degunu. „Siena vīšķi būs likti manu acu apmānīšanai.”

Nu Kriksis steidzas pētīt sesku pēdas šķūņa sānos un aizmugurē.

„Projām gan!” viņš iesmilkstas. „Kas to būtu domājis, ka Glūniķa dzīvoklim vēl kādas slepenas durvis! Ķer nu šo! Mežsargam taisnība, — neesmu lāga mednieks. Kauns... Vienā naktī ļāvu Glūniķim izmukt divas reizes. Ph-u!”

No Krikša soļiem, no acīm var just, ka žurku negaida patīkama tikšanās. Skript-skript veņas sprosta durvis. Kriksis iegrūž ķepu, žurkas nav. Tā izgraudusi grīdā caurumu un aizbēgusi.

„Kas par zobiem! Dēlīša galu skaidās samalusī,” Kriksis brīnās. „Tik gudrs neesmu, ka to būtu varējis paredzēt. Man vēl daudz jāmacās. Ai, ai, cik daudz...”

Pūce atgriezies no labām medībām. Laipna un runīga:

„Par ko tu skumsti?” tā prasa Kriksim.

„Nepatikšanas...”

„Manis dēļ nebēdājies. Esmu aizmirsusi visus dusmīgos vārdus, ko tev teicu tai reizē, kad tu paņēmi sev līdz uz vāveru sacīkstēm vieglprātīgo Kāravu.”

Kriksis bēdīgi pasmaida:

„Arī es par to vairs nedomāju. Man atkal jauna neraža. Vakarā strīdiņš ar Kāravu, un nakts nebij patīkamāka: Glūniķis izmuka, žurka aizbēga. Ja neveiksmes nāk viena aiz otras, kā tad lai paturu priecīgu prātu?”

„To vajadzēs iemācīties!”

„Tas laikam nenāksies viegli, bet es mēģināšu,” Kriksis apsola.

KRIKSIS, VĀRNAS UN LAPSA

Labi izgulējies un paēdis, Kāravš priecīgi apsveic Kriksi:

„Draugs un kaimiņ, au — labrīt! Gulēji labi?”

„Labi...”

„Bet kāpēc tu rādi īgnu degunu?” Kāravš brīnās.

„Skāba dūša...”

„Nelāga sapni redzēji?”

„Nē, man bija nelāga nomoda. Un tā dažreiz ir nepatīkamāka par vistumšāko sapni. Man izmuka Glūniķis.”

„Ko? Vai viņš tev bija rokā?”

Kriksis saviebjas vēl vairāk.

„Gandrīz rokā, tomēr paliku pie šķūņa ar gaŗu degunu. Nepratu uzmanīties...”

„Pastāsti, kā tas notika?” Kāravam aiz ziņkārības acis zib vien.

Tā un tā. Kriksis izstāsta savas neveiksmes un beigās nopūšas:

„Žēl gan. Otrās tik izdevīgas reizes grūti būs sagaidīt. Ja tev patīk, tu vari mani saukt par nejēgu. Liekas, tas ir diezgan stiprs lamu vārds.”

„Nesaukšu vis,” Kāravš neparasti nopietni atbild. „Pie tavas neražas esmu drusku vainīgs. Ja mēs medītu divatā, tad Glūniķis neizmuktu. Bet man, kā tu to labi zini, ļoti patīk virtuves kakts pie maizes krāsns... Nogulēju visu nakti. Nu — ko līdz bēdāt. Apskatīsim tagad sesku veco un jauno māju. Nekad nevar zināt, kurā brīdī gadīsies labas medības. Es došos uz Bikstu līci — sesku jauno māju, tu paraugi mūsu siena šķūni, vai Glūniķis nav atgriezies. Varbūt tam kāda pauna te aizmirsusies.”

Tā norunā, tā izdara. Kāravš aizskrien uz tālo šķūni, Kriksis paliek pašu mājas mežmalā. Viņš apskata sniegu. Jaunu pēdu nav. Protams, ja nav pēdu, nav arī paša Glūniķa.

Kriksis pastaigājas gar mežmalu, izlaiž pāris likumu arī meža ceļos. No mierīgās pastaigas to iztraucē putnu tracis. Saniknotu vārnu bars griežas ap priežu galotnēm. Kriksis paātrina soļus. Pie eglīšu puduŗa tas ierauga lapsu, kas sakampusi vārnu, steidzas nozūst.

„Nu būs medības!” Kriksis pārlec trim celmiem.

Suņa negaidītā parādīšanās tik stipri pārsteidz lapsu, ka tā palaiž vārnu un bēg. Kriksis pakaļ. Ne lapsa spēj kur aizsteigties, ne Kriksis to panākt.

Kas par skrējieni!

Sniegs put, sausie zari brikšķ. Pāri kalnam, cauri krūmiem — tik uz priekšu. Pa ceļam gažas veca priede ar līku sakni. Lapsa veikli izlien caur saknes likumu. Kriksis steigā dara tāpat. Lien un iesprūst, jo viņš ir resnāks par slaido lapsu. Ar spēcīgu ķepurošanos tas gan ātri tiek laukā no saknes likuma, bet lapsu panākt vairs neizdodas. Gabaliņu tālāk atrodas ala, kurā lapsa jau paspējusi nozust. Suņuks apsēžas, atpūšas un klusi pie sevis dudina:

„Lapsu nenokēru. Palaidu. Man atkal vajadzētu būt bēdīgam, bet es tāds neesmu. Jocīgi! Ko tas nozīmē?”

Brītiņu pasēdējis, Kriksis pasmaida:

„Tagad saprotu, kāpēc neesmu bēdīgs! Nu zinu lapsas mitekli. Varēšu kādreiz te paciemoties. Un tad medības turpināsies!”

Pa iemītām pēdām viņš rikšo atpakaļ.

Satraukto vārnu bars vēl nevar un nevar norimties. Turpat sniegā tup arī sakostā vārna. Suni ieraudzījusi, tā pacilā spārnus, bet laisties nespēj.

„Ne tik strauji!” Kriksis sauc jau pa gabalu. „Lēnām! Bez uztraukuma! Drusku atpūties. Gan redzēsim, kas darāms.”

Vārnam aiz bailēm dreb knābis, dreb spārni. Tā pūlas celma galā atsperties, lai sāktu ciņu.

„Nenāc tuvu . . .” viņa šņāc.

Kriksis apstājas pāris soļu no vārmas un uzsāk sarunu:

„Vai tu tiešām neatšķir lapsu no suņa? Esmu Mežmājas Kriksis.”

„Suns nav daudz labāks par lapsu . . .” vārna lēnām kāpjjas atpakaļ.

„Par to nestrīdēsimies. Nav vērts,” Kriksis palēcas, saķer eglītes zaru, noliec tā galu līdz zemei un tad mudina vārnu:

„Rāpies zarā! Tur tev būs drošāk. Netiks klāt ne suns, ne lapsa.”

Vārna neticīgi paskatās uz suņa pusi. Vai to drīkst? Vai nav kāda blēdība?

„Tu baidies?”

„Baidos.”

„Aiztaisi acis un lec. Daži bīstamās reizēs tā dara. Pats neesmu mēģinājis, bet laikam kāds labums tiek. Nu — hop!”

Egles zars kārdina nelaimīgo vārnu. Hop! Viņa uzlēc uz tā. Tūdaļ Kriksis palaiž zaru. Tas ar sparū sitas uz augšu un uzsviež vārnu gaisā. Apmulsušais putns tik tikko paspēj pieķerties kādam augstākam eglītes zaram.

„Vai tu esi apmierināta?” Kriksis smaida.

„Jā, to tu labi izdarīji. No suņa kaut ko tādu nevarēja gaidīt. Ļoti, ļoti pateicos,” vārna, spalvas kārtodama, saka, „man jau likās, ka šī diena nu būs pēdējā.”

„Vai lapsa tevi stipri sagumzīja?”

„Stipri gan. Tirpst visi kauli, un spārnus grūti cilāt. Vai tas no bailēm vai lapsas zobiem, to sapratišu vēlāk.”

„Vai tava saprašana tagad nav kārtībā?”

„Es domāju . . . es domāju — ir!”

„Nu tad pastāsti, kā tu nokļuvi lapsas zobos.”

„Biju neuzmanīga. Un lielīga arī. Augšā priedes zarā kala dzenis. Kala, kamēr izrāva no priedes tārpū. Tārps iekrita sniegā. Es lielījos, ka atradišu. Meklēju, meklēju. Protams, baltu tārpū baltā sniegā grūti ieraudzīt. Kamēr tur mīņājos, lapsa klāt. Manas draudzenes gan kliedza, gan brīdināja, bet bija par vēlu. Labi, ka tu laikā piesteidzies.”

„Tā nebija mana gudrība,” Kriksis atzīstas. „Man vienkārši tā gadījās. Tā tava laime. Sveika!”

Nepaspēj Kriksis ne asti gredzenā sagriezt, vārnas sauc cita par citu skaļāk:

„Kur tu iesi? Kāpēc tu steidzies? Mēs gribam tevi redzēt, apskatīt, parunāties . . . Patīkami notikumi gadas tik reti.”

Nē, no tik daudz balsīm Kriksis nekā nevar saprast. Un vārnu baru apklusināt nav iespējams. Kriksis to arī nemēģina, bet steidzas satikt Kāravu.

NEGAIDĪTA SASTAPŠANĀS

Kriksis nezina, kuŗā vietā varēs Kāravu atrast. Viņš rikšo gar strautu uz Bikstu līča pusi. Ceļš te svešs, sunukam acis uzmanīgi šaudās te pa labi, te pa kreisi. Ausis pūlas izprast katru troksni un briksķi.

„Kas tur?” Di — pa — da! Di — pa — da! Šņuks, šņuks — no krūmu puses vējš atnes neredzama skrējēja kāju piesitienus un klusu šņaukāšanu.

Kriksis sagatavojas lēcienam. Šis lēciens derētu kā uzbrukumam, tā uzbrukuma atvairīšanai. Bet šoreiz nevajaga ne viena, ne otra. No krūmu puŗuŗa izskrien Kāravš.

„Kriksi!”

„Es pats!”

„To es redzu. Bet kāpēc tu esi viens?”

„Ko varu darīt — lapsa aizmuka... Man šodien atkal nelaimējās.”

„Ek,” Kāravš savieŗjas, „es nerunāju par lapsu, bet par tevi. Kāpēc tu viens gāji medībās? Tev vajadzēja gaidīt mani pie šķūniŗa!”

„Man gadījās mazs piedzīvojums...”

Kāravš ziņkārīgi parausta ausis:

„Stāsti tūliņ! Nebūŗu redzējis, būŗu vismaz dzirdējis.”

Kamēr Kriksis stāsta, Kāravam plāns gatavs:

„Kriksi, iesim atpakaļ! Paklaiņosim divatā. Aiziesim līdz lapsas mājai un ņur un tur. Varbūt mums laimēsies vēl ko jauku piedzīvot.”

Kriksis ar mieru. Mazu gabaliņu suņi tek blakus. Bet kad Kāravš ierauga irŗju bariņu, drāŗas tām pakaļ. Īsā mirklī pazūd irŗes, pazūd Kāravš.

Kriksis rikšo pakaļ Kāravam. Strauta malā nonācis, viņš uzlec uz ledus.

„Ā — cik jauks un gluds ceļŗ!” viņš priecāŗjas. „Te varētu notikt skrieŗšanās sacīkstes, ja būtu kāds ar ko sacensties.”

Tā kā cita nav, Kriksis skrien viens. Hop-ā! Hop! Strauta lŗķumā tas gandrŗz saskrienas krūtis ar lapsu.

„Rr... tu... fī...” tā sprauslā, „atkal ņis nelietŗģais suns maisās pa kāŗām!”

Apstāŗjas lapsa, apstāŗjas Kriksis. Deguni abiem kopā.

„Vaks!”

„Šņuks!”

„Griez ceļu!” lapsa lielīgi uzsauc.

„Nav ne redzēts, ne dzirdēts, ka suns dotu lapsai ceļu,”
Kriksis mierīgi atbild.

„Nav arī dzirdēts, ka suns atņem lapsai vārnu. Nu —
garšoja labi?”

„Ko tu runā?” Kriksis brīnās. „Es lai ēstu vārnu! Nē —
pateicos, tik badīgs neesmu.”

„Kur liki, ja neēdi?”

„Palaidu eglē.”

„Nemels niekus!” lapsa, it kā lēcienam gatavodamās, pie-
plok ledum. To pašu dara Kriksis. Glūn suns uz lapsu, lapsa uz
suni. Gribas uzbrukt.

Kas iesāks?

Kriksim niez ķepas tūliņ sākt cīņu. Vēl tik gribas uzminēt,
kādu viltību lapsa domā.

Pāri upītes stāvajai krasta malai vējš sadzinis sniega valni.
Kā pajumti! Kamēr divi acu pāri satraukti glūn, brūk krast-
malas sniega valnis. Tas aprok kā Kriksi, tā lapsu. Nu kašņājas
abi, lai drīzāk tiktū laukā no kupenas.

Kad Kriksis tiek virspusē, viņš redz, ka blakus kustas
sniega klēpis. Caps! SAGRĀBJ sniegu ar visu kustētāju.

„Šoreiz neizspruksi!” tas ar visu spēku saspiež gūstekni.

Gūsteknis šķaudās un pūlas izgrūst galvu no sniega.

„Au! Esmu gluži bez elpas...” beidzot Kriksim pretī
raugās Kārava acis un sniegainais deguns.

„Laid vaļā! Ielauzīsi ribas...” tas sten un kārpās.

Apmulsis un nokaunējies Kriksis palaiž gūstekni.

„Nepatīkama pārskatīšanās... Bet... te bija lapsa...
Noteikti bija! Kā viņa varēja pārvērsties par Kāravu? Vai es
būtu sapņojis?”

„Šoreiz ne,” Kāravs palīdz draugam attapties „Tu te biji un
lapsa arī. Kad es jūs ieraudzīju, skrēju palīgā. Laikā nepama-
nīju, ka sniega kupena pārkārusies krastmalai. Novēlos ar visu
sniegu jums virsū. Paskatīsimies, varbūt lapsa vēl tepat zem
kupenas,” viņš sāk kasīt sniegu.

„Nepūlies velti. Skaties — pēdas otrā krastā!” Kriksis rāda.
„Lapsa jau sen silā.”

„Vai skriesim pakal?”

„Nav vērts. Panākt vairs nepadāksim. Šī lapsa rādās ļoti
veikla skrējēja.”

„Ko tad darīsim?”

„Nekā!”

„Man tas nepatīk.”

„Neskumsti,” Kriksis mierina, „ar lapsu mums vēl būs tikšanās. To es nojaušu pavisam skaidri. Tagad skatīsimies uz mājas pusi. Pusdienas laiks vairs nav tālu.”

LAPSU ĶERŠANA

Nevien suņi, bet arī mežsargs pamanījis lapsas drošo pastaigāšanos gan mežā, gan meža malā. Ar bisi padusē tas brien dziļo sniegu. Velti. Lapsas arvien prot izvairīties no sastapšanās. Pēc tam mežsargs sarīko lielās medības. Viņš aicina talkā labus šāvējus. Vīri ielenc mežu, suņi ceļ traci. Rīb šāvieni viens aiz otra. Krīt zaķi, krīt vāveres, krīt pāris stirnu buku, tik lapsas nevienas. Ne tās var panākt suņi, ne mednieku ātrie skrošu lādiņi.

Pēc kādām dienām mežsargs viens pats iet uz mežu. Somā tam kaut kas skan un grab. Kriksis ar Kāravu taisās līdz. Bet mežsargs triec tos atpakaļ:

„Suņiem jāpaliek mājā. Es likšu lapsām lamatas.”

Ja jāpaliek, tad jāpaliek. Kriksis mierīgi noguļas virtuves kaktā. Turpat blakus izstiepjas arī Kāravš. Guļ un grozās.

„Vēlāk aiziesim paskatīties, kādas izskatās lapsu lamatas,” viņš piegrūž purnu drauga plecam. „Tu nāksi līdz?”

„Nē.”

„Kāpēc?”

„Mežsargs aizliedza. Vai tu nedzirdēji?” Kriksis brīnās.

„Dzirdēju. Bet man gribas zināt. Tev ne?”

„Gribas gan.”

„Nu tad iesim!”

Kriksis purina ausis.

„Nē! Man liekas, — mežsargs grib lamatas izlikt ļoti slepeni.”

„To es nesaprotu.”

„Tas var gan būt, bet mežsargam ir pašam sava zināšana. Gan vēlāk redzēsi.”

Mežsargs tiešām darbojas uzmanīgi un slepeni. Lamatas ierušina sūnās. Tām virsū un apkārt pakaisa sniegu. Tik svaigās gaļas gabals vien paliek redzams. Trīs gaļas šķēles mežsargs piestiprina trim lamatām, atlikumu izmētā sniegā.

Kāravš nogaida, kamēr mežsargs atgriežas un Kriksis iemieg. Tad viņš klusi atstāj virtuvi. Pa mežsarga iemītam pēdām tas drīz vien nonāk pie lamatu vietas. Nekā ko redzēt, vienīgi gaļas smarža kutina degunu.

„Kas te par brīnumiem?” viņš skatās apkārt.

Gaļa gan!

Kāravš paķer vienu kumosu — labs, paķer otru — labs, paķer trešo — klapt! noklaudz lamatu robainie dzelzs riņķi. Tie saspiež Kārava ķepu kā vilka zobos.

„A — ū!” viņš iekaucas. Izbijies skatās uz lamatām. Ne ķepu var izvilkēt, ne sāpes mazināt.

Ko nu?

Vēl pamēģina lamatas ar zobiem kost, nagiem skrāpēt. Kad panākumu nav, sāk raudāt. Sākumā klusi, tad arvien skaļāk un skaļāk.

Vāvere Krūmaste kāpelē zaros, skatās un brīnās. Beidzot tā saprot Kārava nelaimi.

„Man vajadzētu priecāties par tavu smilktēšanu, bet tā kā tu esi Krikša draugs, tad nevaru tā darīt.”

„Varbūt tu gribi man palīdzēt?” Kāravš lūdzas.

„Jā, ar vārdiem...”

„Tas par maz! Labāk ar darbiem. Nāc! Lūdzu, lūdzu!”

„Nevaru. Labāk klausies, ko tev teikšu: necel troksni. Nebūs labi...”

„Muļķa vāvere,” Kāravš nopūšas, „man jau tagad nav labi. Kā varu klusēt, ja ķepa spīlē. Nevaru, nevaru! Sāp!”

„Dari, kā nu zini. Bet ja tu ilgi kauksi, atnāks vilks. Tā nebūs patīkama tikšanās.

Vāveres vārdi nelaimīgo Kāravu padara vēl nelaimīgāku. Brīdi klusējis, viņš pamāj vāverei:

„Apskati lamatas. Tad tu sapratīsi, ka ar klusēšanu es brīvībā netikšu. Dod citu padomu.”

Krūmaste pašķielē uz lamatām.

„Tu esi pamatīgi iekritis. Nebūs viegli, nē, nē.”

„Vai tev nav nekāda padoma?” Kāravš bēdīgi raugās uz augšu.

„Ir, bet tas tev nepatiks.”

„Saki! Šoreiz man der arī nepatīkams padoms.”

„Nokod savas iespīlētās ķepas galu. Tad tu tiksī projām, kamēr vilks vēl nav atnācis.”

„Nestāsti man aplamības!” Kāravš īgni ierūcas. „Kā nu pats sev var kost?”

„Var! Lapsa reiz tā izdarīja. Un aizbēga.”

„Tu pati redzēji?”

„Redzēju!”

„Ar savām acīm?”

„Protams — ar savām. Citu acu man nav.”

Kāravš piegrūž degunu ķepai.

„Sāp! Nevaru iekost. Labāk skaļi saukšu mežsargu un Kriksi. Viņi atnāks ātrāk nekā vilks. A — ū! A — ū! Au — au — au! Palīgā, palīgā! Au — au — au!” tas tricina mežu tik stipri, ka tiešām mežsargs dzird. Viņš saprot arī, kas Kāravam par bēdām. Steidzas uz mežu, atbrīvo Kāravu un pēc tam to pamatīgi nopē.

Pie šķūņa stūra Kāravš sastopas ar Kriksi.

„Tu laikam biji apskatīt lamatas?” Kriksis apjautājas.

„Biju.”

„Redzēji?”

„Ļoti labi redzēju. A — ū! Un pērienu arī dabūju. Ai, ai, ai. Mūsu mežsargs tiešām briesmīgs cilvēks. Man bija sāpes, uztraukums un nepatīkšanas. Vajadzēja pažēlot. Nē! Viņš vēl sadeva ar stibu. Ja lapsu būtu daudzījis, to es saprastu, bet mani — savu draugu! Vai tā nav liela bezkaunība?”

Klusums.

„Nu — ko tu rausti degunu? Tu laikam priecājies par manu nelaimi!” Kāravš tincina.

„Nepriecājos vis, tik drusku smaidu, jo zinu, ka reizēm vislabākie draugi jāpeļ . . .”

Labu laiku Kāravš klusē. Dūsmīgs uz mežsargu, dūsmīgs uz Kriksi. Guļ pie silta mūrīša un ārstē saspiesto ķepu. Kad tā labi apskatās, tad izrādās, ka liela nelaime nav notikusi. Kauls vesels, tik āda ieskrambāta. Un tā kā Kāravam ilgi nepatīk dusmoties, tad drīz vien viņš aizklibo pie Kriksa, lai parunātos par turpmākajām gaitām.

Kāravam gan dusmas pāriet ātri, bet mežsargam ne. Viņš stipri pukojas par suņa vieglprātību. Beidzot novieto lamatas jaunā vietā, citā meža stūrī, jo tam liekas, ka Kārava trača dēļ lapsas būs kļuvušas uzmanīgākas.

Paiet diena, paiet nakts. Rīta krēslā mežsargs pasauc Kriksi. Iešot apskatīt lamatas. Kāravu viņš soda vēlreiz. Tam jāpaliek mājā. Drošības dēļ to iesloga ratnīcā.

Mežā jūtams nemiers. Putni klaigā skaļāk nekā parasts, un zvēri steidzīgi meklē paslēptuves.

„Būs medības!” Kriksis priecājas. Gabaliņu paskrējis, viņš ierauga lapsu. Tā nav varējusi atturēties no svaigas gaļas nogaršošanas. Nu lamatas to tura neatraujamās spīlēs.

„Ko tagad darīsim?” Kriksis skatās mežsargam acīs.

„Esi mierīgs!” mežsargs bargi uzsauc. Tad viņš nošauj lapsu, pasit to padusē un iet uz māju.

Putni priecīgi stāsta cits citam, ka gudrais Kriksis atvedis mežsargu, lai pievāc lapsu. Kriksis gan to dzird, bet nepriecājas nemaz. Noliektu galvu tas seko mežsargam.

Kāravs ziņkārīgi pabāž degunu caur ratnīcas durvju spraugu.

„Vai lapsa rokā?” viņš sauc un māj Kriksim.

„J—jā. Mežsargam padusē...”

„Vai viņš noķēra?”

„E — nav vērts runāt... Šādas medības man nepatīk. Ne tur vajaga spēka, ne gudrības, ne veiklu kāju. Ar gaļas gabalu piemāna lapsu un tad nošauj. Nekāda prieka. Ja mežsargam patīk, lai viņš dara tā. Iesim paši divatā. Medīsim pa suņu modei.”

„Aiziet! Tik saki — kad?” Kāravs lēkā gar durvīm. „Man gribas skriet, gribas riet, gribas meklēt raibus piedzīvojumus!”

Ja Kāravs būtu brīvs, suņi skrietu tūdaļ. Smagās durvis suņi nespēj atvērt. Jāgaida.

SIENA ZAGĻI

Mežsargs aizmirsis izlaist Kāravu no ratnīcas. Kad viņš to atceras, ir jau vēls vakars. Kāravš steidz meklēt vakariņas. Pēc krietnas paēšanas tam uznāk snaudiens.

Kriksim jāsāk naktssarga gaitas.

„Vai nāksi šonakt man palīgā laiku kavēt?” tas parausta gulētāja ausi.

Kāravš izliekas, ka drauga aicinājumu nebūtu dzirdējis. Pat acis neatver. Kad Kriksis to vēlreiz sapurina, tas it kā pa miegam ņurd:

„Vai tu ko teici?”

„Iesim laukā!”

„Būs kāds piedzīvojums?”

„Kas būs, to grūti zināt. Visādi var gadīties. Varbūt lapsas nāks meklēt savu pazudušo draudzeni.”

Kāravš gaŗi nožāvājas, izstaipa kājas un tad piebilst:

„Ja atnāk, tad pasauc mani...”

„Vientiesīti,” Kriksis smejas, „vai tu domā, ka tādā reizē man būs vaļas tevi meklēt? Nē, nē! Esmu šo to mācījies. Nu zinu, ka cīņu nevar izvēlēties. Tā jāsāk tad, kad ir sākums. Ar labu nakti! Čučī mierīgi!”

„Pagaidi,” Kāravš pieceļas, „iešu līdz, lai vēlāk nebūtu jāerrojas, ka tev vienam gadas visādi piedzīvojumi.”

Suņi apstaigā pagalmu. Visur miers un klusums. Lai isinātu laiku, Kāravš sāk stāstīt par pīļu medībām, irbju bariem un vārnām, kas to kaitinot vienmēr un visur.

„Vai tu pazīsti veco švīku? Tā ir visnekaunīgākā vārna, kāda vien pasaulē redzēta. Vajadzētu pārmācīt. Ja tu man palīdzētu, es viņai... Kriksi, man liekas, tu neklausies, ko tev stāstu. Kriksi!”

„Es klausos... ar vienu ausi,” Kriksis paskaidro.

„Un ko tu dari ar otru?”

„Uzmanu meža pusi. Cst!”

„Kas ir?” arī Kāravš sāk ausīties.

„Vēl nezinu. Bet ja tev ir dūša, tad nāc līdz.”

Nedzirdamiem soļiem suņi izslīd no pagalma un virzās uz meža pusi. Kriksis reizēm apsēžas, reizēm noguļas sniegā.

„Pie siena šķūņa kaut kas notiek,” viņš čukst.

„Vai tu domā, ka Glūniķis atgriezies?”

„Redzēt nevar, bet es dzirdu smagus soļus. Glūniķis tā nespēj rībināties. Iesim tuvāk, lai var redzēt.”

Suņi iet un apstājas, iet un apstājas. Ausis saceltas, acis redz: pie šķūņa piebraukts pajūgs, un divi vīri steidzīgi krauji sienu ragavās.

„Vai ļausim?” Kāravš piebiksta Kriksim.

„Nē! Tūliņ skriesim uzbrukumā!”

„Es plucināšu zirgu,” Kāravš gatavojas lēcienam. Ar ātru ķērienu Kriksim vēl izdodas to aizkavēt.

„Atstāsim zirgu mierā,” tas pamāca, „zirgs nav vainīgs. Ķersimies pie vīriem. Tu meties stilbos tam, kuŗš stāv uz vezuma, es iešu šķūnī pie otra. Sāksim reizē: Nu — viens, divi, trīs — aulekšos!”

Sākas tracis. Pa gaisu iet siens, sniegs un svešo vīru bikšu stērbeles. Vīri pūlas ar dakšām suņus atvairīt.

„Au, au! Ņer, ņer, ņerrr! Au, au, au!” cīņas troksnis atbalsojas gan mežā, gan mežsarga mājas pagalmā.

Mežsargs skrien ar bisi. Ātri skrien, tomēr ierodas par vēlu. Svešie vīri jau paspējuši ieklupt ragavās. Viens triec zirgu, otrs met suņiem acīs siena višķus. Ar lielu troksni visi iedrāžas mežā.

Suņi pavada zagļu pajūgu krietnu gabalu. Kad tie redz, ka vīriem nekā vairāk padarīt nevar, elsodami un mēles izkāruši, griežas atpakaļ.

„Au! Kas par jaukām medībām!” Kāravš priecājas. „Negulēšu vairs virtuvē pie siltā mūrīša, jo šādi trači gadas tikai pagalmā.”

MEŽA CEĻOS

Pēc nemierīgās nakts Kāravš guļ ilgāk nekā parasts. Paēd brokastis un guļ atkal.

„Vai tev šodien negribas piedzīvojumus meklēt?” Kriksis apjautājas.

„Kur ir?” Kāravš pielec kājās.

„Mežā! Iesim uz silu. Man gribas lāci redzēt.”

„Nu — ja tev gribas, tad man arī. Ejam!”

Taisnā ceļā suņi rikšo pāri pļaviņai, cauri meža stūrim. Ne tie meklē lapsas pēdas, ne arī ievēro vārnas švīkas skaļo runāšanu. Ja lācis jāmeklē, tad par citu nav vaļas domāt.

Kamēr apkārt pazīstams mežs, Kriksis rikšo bezbēdīgi. Bet viņpus strauta, kur sākas svešais Lāču sils, soļi kļūst gausi.

„Ko tu mīņāties?” Kāravš brīnās. „Vai bailes ienāca prātā?”

„Nē. Man gribas drusku apdomāties, kā visvieglāk iepazīt svešo mežu. Iemītu taciņu te daudz. Ja zinātu, kuŗa īstā, ietu cauri silam, līd zotrai malai.”

„Līdž otrai malai?” Kāravš šņaukājas. „Baidos, ka tik lielam mežam otras malas nemaz nav. Neesmu dzirdējis, ka par to kāds ko stāstītu.”

Kriksis cieši paskatās Kāravā:

„Tu laikam joko?”

„Nē.”

„Lai nu kas, bet patiesība tā arī nav. Ja mežam šaipusē ir viena mala, tad viņā pusē vajaga būt otrai! Nāc līdž, tad pats redzēsi.”

Kā sacīkstē abi suņi drāžas uz priekšu. Pāri celmiem, ciņiem, sniega kupenām. Varbūt tie vēl ilgi skrietu, ja priekšā negadītos divējas suņu pēdas.

„Au! Vēl divi meklē meža otru malu!” Kāravš ierejas. „Noķersim viņus!”

Kriksis pa paradumam piegrūž degunu sniegā iemītajām pēdām. Tad viņš apsēžas un aicina Kāravu sev blakus:

„Nāc te. Atpūtīsimies. Man gribas drusku apdomāties. Kaut kas nav kārtībā...”

„Ko tu vienmēr mocies ar savu domāšanu,” Kāravš rājas. „Bez tās var tīri labi iztikēt. Skaties, pēdas skaidras. Pa tām mēs drīz svešos suņus panāksim.”

Pacietīgi un klusi Kriksis noklausās Kārava lielīgajos vārdos un tad noslēpumaini iesmejas:

„Mēs nekad tos nepanāksim...”

„Kāpēc ne?”

„Tās ir mūsu pašu pēdas!”

Nu Kāravs kļūst domīgs. Apošņā sniegu. Kā tad — pašu pēdas gan!

„Te manējās, te tavējās. Hm... Kā tas var būt? Hm... Ja es brienu sniegā, tad pēdas paliek aiz manis. Nu tās man priekšā... Laikam meža burvība...”

„Laikam nav vis,” Kriksis pūlas izgaisināt Kārava aizdomas. „Mēs esam mežā apmetuši lielu likumu. Ja mēs skrietu pa pēdām, tad atkal nonāktu līdz šai vietai. Saproti?”

„Saprotu,” Kāravs piemiedz vienu aci. „Nu tu man vairs neiestāstīsi, ka šim lielajam mežam kaut kur būs otra mala. Pats redzi, skrej cik ātri vien vari, cik tālu gribi — nekā. Malas nav. Iznāk riņķis!”

„Tas tāpēc, ka mēs nemeklējām taisnu ceļu. Paraudzīsim...”

„Neskatīšos,” Kāravs pārtrauc. „Pašam galva, pats zinu. Labāk meklēsim lāčus.”

Kad tā, tad tā. Kriksis nepūlas pierunāt.

„Nav vērts. Gudram padoma nevajaga,” viņš nodomā. „Bez tam — lāčus meklēt būs daudz patīkamāk nekā strīdēties par mežmalu.”

Kamēr Kriksis vēl kārtu un glauda savu kažociņu, Kāravs jau dodas uz priekšu.

„Tagad tu nāc man līdz,” viņš lepni māj, „tad mēs ātrāk tiksīm pie lāču muižas.”

„Vai tu zini, kur jāiet?”

„Nē! Bet man ir gaŗākas kājas!”

Atkal suņi rikšo tālu, rikšo ilgi. Kāravs pa priekšu, Kriksis pakaj, jo tam arvien gribas drusku paskatīties apkārt. Beidzot viņš sauc:

„Kārav, pieturi drusku! Cik ilgi tā skriesim? Var atkal gadīties riņķošana uz riņķi. Labāk paprasīsim kādam ceļu.”

„To var. Tik runāšana jādara tev. Tu ar visiem esi pa draugam.”

Vispirms Kriksis sastop vāveri. Izstāsta tai savu vajadzību.

„Labprāt pakalpotu,” vāvere atbild, „bet nemāku. Šo mežu nepazīstu. Atnācu pastaigāties. Te dabūjami ļoti labi ciekuri. Skaties — pusi maišeļa jau pielasiju. Biju tur — līdz nokaltušajai priedei, bet lāču nemanīju. Varbūt to te nemaz nav.”

Suņi saskatās.

„Tas nevar būt!”

„Ja šo mežu sauc par Lāču silu, tad kaut kur vajaga atrasties arī lāčiem,” tie pamāj viens otram un iet pie dzeņa.

Dzenis nevalīgs. Kaļ un kaļ. Lai pienākot vēlāk, tad šim būšot vairāk laika runāt un ceļu rādīt. Nekā darīt — jāmeklē cits padomnieks.

Gabaliņu gājuši, suņi sastop kraukli.

„Vai tu esi Lāču sila iemītnieks?”

„Vismaz simts gadus. Varbūt ilgāk. Labi neatceros.”

„Vai šeit dzīvo lāči?”

„Agrāk to bija daudz, bet tagad ... hm ...” krauklis drusku padomā, „pēdējā laikā neesmu manījis. Laikam guļ ziemas miegu. Tu saproti — tas ir tāds — tāds gaŗš miegs. No rudens līdz pavasarim.”

Kriksis smaida.

„Jā, zinu. Es arī reiz mēģināju sākt gaŗo gulēšanu. Neizdevās. Nevarēju iemigt. Tu domā — lāčiem iemigšana būs izdevusies?”

„Noteikti! Ja vien viņi šajā mežā vēl dzīvo, tad katrā ziņā guļ.”

„Kur?”

„Migā.”

„Kādā migā?”

„Prasa kā muļķis. Protams, savā migā, lāču migā. Saproti?”

„Saprotu. Tik pasaki man, kur lāču māja atrodas.”

„Kr — ra — ā! Krauklis sāk smieties. „To tu gribētu zināt?”

„Gribētu gan.”

„Ne man viegli teikt, ne jums viegli atrast. Lāči labi noslēpjas, lai nevar sameklēt. Vai jums steidzīga runāšana?”

„Steidzīga! Ļoti steidzīga!” suņi reizē apliecina. „Cik nu vairs tālu vakars, bet mums vēl gribētos ar lāčiem iepazīties.”

„Tad jums jāmeklē, kur biezāki krūmi,” krauklis pamāca.

Atkal Kāravš pa priekšu, Kriksis pakaļ. Rikšo un skrien, skrien un rikšo. Vietām mežs rets, vietām biezs. Aiz biezokņa

nāk izcirtums. Koki guļ krustām šķērsām. Kāds baļķa gals izslējies augstu gaisā. Kāravs uzrāpjas uz tā, soļo līdz tievgalim un priecājas:

„Jauki, te var šūpoties, ja patik. Nāc!”

Nepaspēj Kriksis baļķim ne ķepu pielikt, Kāravs to brīdina:

„Nekusties un netrokšņo! Es ieraudzīju lāci!”

„Kur?”

„Izcirtuma otrā malā. Tur — retajās priedēs!”

„Ko viņš tur dara?” Kriksis tikko spēj valdīties.

„Guļ.”

„Savā mājā?”

„Mājas tur nav. Lācis guļ sniegā.”

Klusi, lēnām Kriksis uzrāpjas baļķa galā. Skatās un brīnās:

„Vai tas varētu būt lācis?”

„Kas gan cits. Skaties — vienu ausi izslējis gaisā. Laikam klausās. Vai iesim tuvāk?”

„Protams, Kriksis čukst. „Kā citādi var iepazīties? Mums jāiet, ja viņš nenāk.”

„Vai uzbruksim?”

„Nē. Kādēļ uzbrukt? Vispirms iepazīsimies. Ja lācis būs kārtīgs lācis, dzīvosim pa draugam. Bet ja viņš būs vilkam rada, tad domāsim par cinišanos. Iesim drusku tuvāk, lai redzētu kāds viņš izskatās!”

„Šoreiz nu tev jāiet pa priekšu,” Kāravs mudina draugu. „Tu labāk proti runāt un iepazīties. Es noskatīšos, cik tu esi drošs...”

Kriksis ar mieru. Viņš gan neskrien bez apdoma. Lēnām lien, lēnām rāpo, ošņā sniegu, ošņā gaisu.

„Savāds lācis,” viņš dudina, „ne pēdu var manīt, ne gaisā kas jūtams. Katram zvēram ir sava smaka, šim nekā. Kārav, vai tas nav jocīgi?”

„Tu pats esi jocīgs, un tavs deguns jocīgs. Būs samaitājies. Atver labi platas acis un skaties! Redzēsi — lācis guļ un kulsta asti; bet tu vēl šaubies.”

Jo tuvāk tiek noslēpumainajam gulētājam, jo Kriksis kļūst tramīgāks.

„Man liekas, gulētājs nav lācis. Un ja tas nav lācis, tad tas būs kaut kas cits. Ielenksim to! Es iešu taisni, tu ej ar likumu un nāc man pretī. Pie gulētāja sastapsimies. Ja viņš uzbrūk man, tad ķer tu viņu no mugurpuses. Tā tev nebūs daudz jābaidās. Norunāts?”

„Norunāts!” Kārvs pamāj un aizskrien. Kriksis drusku pagaida un tad iet taisnā ceļā pie gulētāja.

„Es gan neredzu ne ausu cilāšanas, ne astes kulstīšanas. Ko ar tādu gulētāju lai iesāk? — Būs jāuzmodina. Au — au! Lāča kungs! Neņem jaunā, ka tevi tā saucu. Ja tu esi Lāča kundze, es to nevaru zināt. Varbūt tu esi pavisam kas cits. Arī to es nevaru zināt. Celies augšā! Ciemiņi nāk! Es esmu Kriksis, un tas otrs — Kārvs. Celies! Mums gribas ar tevi iepazīties.”

Klusums.

„Ja tev ciemiņi nepatīk, saki skaidri. Mēs tad iesim atpakaļ.”

Nekādas atbildes.

„Kas par cietu miegu! Tāds nav vēl redzēts,” Kriksis nodomā un pievirzās tuvāk. Viņš neslēpjas vairs aiz celmiem un krūmiem, jo ciemiņam nepieklājas slapstīties.

Pāris desmit soļus no gulētāja Kriksis apstājas un sauc Kārvu:

„Pasteidzies, draudziņ, kamēr lācis nav aizgājis. Viņš pašlaik jau aun kājas...”

Atskrien Kārvs. Ko viņš redz? — Sniegā neguļ vis lācis, bet balķu vedēju aizmirstais zirgu barības maiss!

„Nu — ko tu tagad teiksi?” Kriksis smīn.

„Ko teikšu? Man žēl, ka pats šo maisu noturēju par lāci. Ja tu to būtu izdarījis, es tagad varētu smieties.”

„Smejies!”

„Nē,” Kārvs saviebjas. „Kā pats par sevi lai smejas? Prieks rodas tikai tad, ja var izsmiet kādu citu... Iesim mājā! Man gribas ēst. Rītu sameklēšu istu lāču māju, tad es varēšu lielīties.”

„Labi. Šodien uz māju, rītu lielīsimies. Ejam.”

Ka Lāču sils esot liels, to suņi bija dzirdējuši. Nu tie dabū redzēt un pārliecināties. Skrien un skrien. Silam malas kā nav, tā nav.

„Ātrāk, Kriksi, ātrāk!” Kārvs mudina. „Man gribas ēst.”

Kriksis nesteidzas.

„Ko līdz skriet, ja nezina istā ceļa. Tā var aizmaldīties vēl tālāk.”

„Iesim atpakaļ pa savām pēdām, tad nevarēs nomaldīties!”

Bet Kriksim šis padoms nepatīk. Viņš atceras, cik lieli riņķi silā skriet, kādi likumi mesti. Ja pa pēdām gribēs māju sameklēt, paies visa nakts. Labāk paprasīt vārnai īsāko ceļu.

Vārna labprāt pakalpo:

„Jums jāiet pilnīgi taisni. Ja kāds sāk mest likumus, tad ceļš vairs nav ne īss, ne taisns. Labu izdošanos!”

Suņi pateicas par padomu un sāk rikšot. Paiet viens brītiņš, otrs, trešs.

„Vai mēs skrienam taisni?” Kāravs bažīgi ierunājas.

„Nezinu. Ko te var saprast. Pa labi koki, pa kreisi koki, priekšā tāpat. Kaut varētu sastapt to laipno vāveri, kas šorīt lasīja ciekurus. Tā, man liekas, bija no mūsu puses, zinātu īsāko ceļu. Hei, žagatas kundze,” Kriksis sauc, „vai neesi manījusi pelēku vāveri ar ciekuru maisu?”

„Maniju gan.”

„Kur?”

„Nav tālu. Kādas divdesmit priedes pa labi. Sēž uz zara un pūlas uzlikt plecā savu maisu, bet nevar. Laikam pārāk smags. Gribi palīdzēt?”

„Jā.”

„Tad tik ej pa labi!”

Kāravam gribas drīzāk tikt mājās, tādēļ viņš pirmais steigšus meklēt vāveri. Lēkā gar priedēm un rūc:

„Žagata blēņas vien sastāstījusi. Vāveres nekur neredzu.”

„Vai tu pareizi saskaitīji priedes?”

„Kā tu vari tā jautāt? Es nu nemācēšu skaitīt. Viens, divi, pieci, desmit. Tā nav liela gudrība...”

Ko Kriksis var darīt?

„Es pārskaitīšu vēlreiz,” viņš saka.

„Nav vērts kavēties. Labāk par mani tu nesaskaitīsi. Meklēsim vāveri tāpat bez skaitīšanas.”

Kriksis nesaka nekā. Nav tam laika strīdēties, jo krēsla jau kļuvusi gluži bieza. Kriksis staigā no priedes uz priedi un sauc:

„Vāveres kundze, ja tu te neesi, tad saki, kur tu esi!”

„Esmu kokā!” vāvere atsaucas. Tā sēž kuplas priedes galotnē un veicīgi kož ciekurā.

„Labas vakariņas!” Kriksis sveicina.

„Ā — jūs atkal te!” vāvere izspļauj ciekura gabalu. „Jums laikam šī vieta patik. Tāpat kā man. Skaties, kas par varenu ciekuru! Gribi kādu? Nometīšu! Ciekuru šeit netrūkst.”

„Pateicos,” Kriksis purina galvu. „Ciekurus es neēdu. Bet esi tik laipna un saki, vai tu esi no mūsu puses?”

„Esmu.”

„Vai zini, kur atrodas Mežmāja?”

„Zinu!”

„Ļoti jauki!” Kriksis priecājas. „Iesim reizē uz mājas pusi.”
Vāvere nomet saplucināto ciekuru.

„Arī man tas būtu pa prātam. Mugursoma tik smaga, ka nevar ne lāgā pacelt.”

„Tas nekas. Mēs palīdzēsim,” Kriksis paceļ ķepas. „Met nesamo zemē. Es saķersu!”

„Nedrikstu . . .”

„Velti baidies. Nupat tev teicu, ka ciekurus neēdu.”

„To es ticu,” vāvere smejas, „bet tu neesi viens. Tev blakus stāv Kāravs.”

„Arī Kāravs neēd ciekurus.”

„Ček — tu arī esi neapķērīgs,” vāvere šķelmīgi paskatās uz leju. „Ciekurus Kāravs gan neaiztiek, bet tramda vāveres un putnus. Tāpēc man drusku jāuzmanās.”

Kāravs sāk klusi ņurdēt. To pamanījis, Kriksis iegrūž tam dunku sānos, apklusina rūcēju un tad saka vāverei:

„Nebaidies, cienījamā vāveres kundze. Kāravs reizēm ir palaidnis. Par sodu viņš dabūs nest tavus ciekurus. Es sargāšu tevi. Vai arī uz mani tu nedriksti paļauties?”

Vāvere sapurina kažociņu.

„Ar tevi ir cita runa. Iešu tev blakus, ja tev tas patīk. Bet ja gribi ātrāk tikt mājā, tad es steigšos jums pa priekšu.”

Vāvere lēkā reizēm no koka uz koku, reizēm pa sniegu. Suņi tik tikko spēj līdz tikt. Bet ceļš sokas ļoti ātri. Drīz vien vēlie ceļotāji nonāk pazīstamās tekās.

PARSTEIGUMS

Kaut arī suņi pārnāk vēlu, tomēr virtuvē tos sagaida divi baltas piena putras trauki. Suņi paēd un tad pie siltā mūrīša noliekas mazā atpūtā.

Jā, tā ir labi.

Citu rītu pirms tālajām gaitām suņi atkal ierodas virtuvē. Arī šoreiz trauki nav tukši. Suņi nekavējas. Bet nekavējas arī mežsargs.

„Aizver durvis, lai suņi netiek laukā,” viņš saka saimniecei.

„Ko tu gribi darīt?”

„Piesiešu Kriksi. Nu citādi vairs nevar. Dienu dienām klaiņo mežā. Mājā nāk vienīgi tad, ja gribas ēst. Tā tas nevar turpināties. Suņiem jāsež pie sētas stūra. Tagad tādi nedroši laiki...”

Kriksim pazūd labā ēstgriba. Kumoss iespiežas kaklā.

„Tu dzirdēji?”

„Jā...” Kāravs rūc. „Nu būs atkal kāda ķibe.”

Mežsargs apliek Krikša kaklam siksnas gredzenu.

„Ko lai daru ar Kāravu?” saimniece prasa.

„Laid laukā. Kāravs viens nekur tālu neskries. Ja arī viņš izlaidīs kādu līkumu, pēc maza brīža būs atpakaļ. Īstais gudriņieks ir Kriksis. Ja Kriksi piesiešu, Kāravs dzīvos pie drauga.”

Kriksis klausās mežsarga vārdos kā nelāgā jokā.

„Vai laiki būs drošāki, ja mani piesies?” viņš prasa mežsargam. Mežsargs pat neliekas dzirdam. Padara, kas darāms un aiziet.

Visu dienu ķēde saista Kriksi pie staļļa stūra, vienīgi nakti tas iegūst brīvību, jo tad jāšargā māja.

Pirmajās dienās Kāravs turas Krikša tuvumā, bet vēlāk sāk pats savas brīvās gaitas. Viņš neklaiņo tālu. Palaiž riksi no vienas ēkas uz otru. Reizēm izstaigā pļavas līci, mežmalu. Nāk un iet.

Bet Kriksis sēž un skumst par mežsarga cietsirdību, par neatrasto lāču māju un par neuzticīgo draugu Kāravu. Tas gan parādās, parādās. Nozūd atkal. Kad Kriksis to mēģina pierunāt, lai pakavējas, viņš kļūst vēl nevalīgāks.

„Ko es te darišu? Gaļlaicīgi...”

„Man arī! Gaidu vakaru, bet tas tīšām kavējas.”

„Nevaru palīdzēt. Pats esi vainīgs. Neprati iekārtoties. Sēdi nu un smilksi.”

„Kāpēc man vienam jāsēž un jāsmilkst?”

„Nav mana darīšana. Mežsargs laikam zin labāk...”
Kārvavs pasmejas un aiziet.

Kādas dienas vēlāk mežsargs atbrīvo Kriksi no ķēdes un aicina līdz uz medībām. Kriksis pavicina asti, mazliet aizdomīgi paskatas mežsargam acīs, it kā gribētu teikt:

„Iet var, bet nekāda prieka es tur neparedzu...”

Kur lai bēdīgs suns ņem prieku? Nepatīk ne skriet, ne riet. Mežā viņš kļūst drusku mundrāks. Meklē vāveri, lai pajautātu, vai tā Lāču silā redzējusi lāci. Pa ceļam sastop zaķi.

„Ja negribi dabūt skrošu lādiņu kažokā, tad pazūdi ātrāk nekā citām reizēm!”

To pašu viņš saka otram zaķim, trešam, ceturtam. Kaut arī Kriksis cenšas, visus zaķus tas nespēj laikus brīdināt. Glīts zaķu puika nepagūst ne nozust, ne paslēpties. Mežsarga bise to nogulda sniegā. Pēc kāda laiciņa krīt otrs. Nu mežsargs vairs tālāk neiet. Nošautos zaķus aiz pakalķājām satvēris, tas griežas atpakaļ.

Varētu likties, ka mežsargs priecāsies par nomedīto zaķu pāri. Nekā! Mājās pārnācis, tas saka saimniecei:

„Kriksis, man liekas, ir pārāk labi paēdis. Slinks. Un aiz slinkuma muļķis kļuvis...”

Saimniece izbrīnējusies paglauca Krikša galvu.

„Ko tu, Kriksīt, atkal nogrēkojies?”

Krikša vietā atbildēt pasteidzas mežsargs:

„Kriksis aušājas. Tīšām jauc medības — aizbaida zaķus. Nu, ja būs kādu laiku gavējis, gan tad prātis nevien dzīt zaķi man pa šāvienam, bet ķersies pats tam pie kājas.”

Nožvadz ķēde. Medības beigušās ar jaunām nepatīkšanām. Kriksis sēž savā gūsta vietā un skatās uz meža pusi.

„Tagad pienācis laiks pazust. Sagaidīšu tik krēslu...”
viņš apņēmīgi nodomā. Domas nemainās arī vēlāk. Līdz ko Kriksis tiek brīvs, tūlīņ pa vārtiem laukā.

Nakts klusa, merīga. Ceļš tukšs. Nav kam padomu prasīt. Kriksis skrien uz labu laimi. Ap pusnakti tas ierauga ceļmalā māju puduri. Pinkains suns tek Kriksim pretī.

„Hei, vazaņķi! Ko lieni nakts laikā citu sētā! Prom!”
svešais rēc un skraida Kriksim apkārt.

„Esmu ceļā uz māju...”

„Nepļāpā! Ej atpakaļ! Ja neklausīsi, — spalvas putēs.”

Sākumā Kriksis runā laipni, vēlāk pinkainais to aizkaitina. Vārds pa vārdam, kamēr sākas cīņa. Svešais ir lielāks, Kriksis veiklāks. Sūrst ausis vienam, sūrst pleci otram, jo abi laiž cīņā zobus un nagus. Drīz vien Kriksis gūst uzvaru. Sapliķē pretinieku un steigšus nozūd. Skrien atkal uz priekšu, tik uz priekšu. Rīta krēslā tam laimējas sastapt miermīlīgu runci.

Runcis par Strautniekiem nekā nav dzirdējis. Lai ejot tālāk. Šā brālis dzīvojot lielajā mājā aiz kalna. Varbūt tas zināšot ko pateikt.

Kriksis turpina ceļu. Sameklē runča brāli. Tas lielās, ka pazīstot vai visu pasauli. Smejas par Krikša nezināšanu:

„Tu esi Strautniekiem garām pagājis. Ej atpakaļ. Ja pa ceļam nekur nekavēsies, brokastīs būsi tur.”

Runča vārdi Kriksim iedod jaunu sparū. Skrien atpakaļ. Brokastu laikā sveša birze ceļmalā, sveša sēta priekšā.

Ko nu?

„Ej pa labi, cauri birzei un tad trim sētām garām. Ja cetur tā nav Strautnieki, tad Strautnieki nav nekur,” zvirbulis pamāca.

Kriksis sameklē ceturto sētu. Sveša māja, sveši ļaudis. Nu viņš vairs ceļa neprasa.

„Ar labiem padomiem nezin kur aizmaldīšos,” Kriksis nopūšas.

Kaut arī atgriešanās tam ļoti nepatīk, viņš tomēr rikšo atpakaļ uz Mežmāju.

BAUMAS

Kamēr Kriksis bēdīgi vada dienas pie Mežmājas stalla stūra, ziņas par zaķu šaušanu sasniegušas Strautnieku meža iemītnieku ausis.

„Čau-čau! Es varu stāstīt vēl, ja kādam patīk klausīties.

Jaunas ziņas! Čau-ū,” žagata Klača aizsūsies lēkā no zara zarā.

Zaķis Kūkums jau pa trešam lāgam saķeņ galvu:

„Ko muldi baumas! Beidz!”

„Neklausies, ja tev nepatīk,” žagata kliedz pretī. „Stāstišu tiem, kas vēl nav dzirdējuši. Sanāk, sanāk! Trakas ziņas: Kriksis Lāču silā dzen zaķus taisni uz mednieka bises stobra galu. Un mednieks tik šauj bum-bum! Zaķa Sviluma brāļa dēla drauga krustmātes radu puika pagalam. Vēl viens pagalam! Vēl divi pagalam! Ja saskaita kopā, — septiņi pagalam!”

„Kas tev to stāstīja?” Kūkums stingri noprasa.

„Vārna teica.”

„Un kas stāstīja vārnai?”

„Nezinu. Esmu aizmirsusi. Varbūt viņai stāstīja sīkie putniņi, varbūt kāds cits. Nav mana darišana. Es tik varu pavēstīt: bise pūš: bum-bum-bum! Viens zaķis, divi zaķi, daudz zaķu pagalam. Hei, Žipa, vai tu jau dzirdēji?” žagata, pamanijusi vāveri, steidzas pie tās.

Kūkums paliek viens. Labu brīdi sēž, ausis noglaudis, un domā, domā, domā:

„Kas var būt, kas nevar būt? Ka Kriksis iet uz mežu, tas var būt; ka Kriksis sastop zaķus, tas arī var būt. Bet ka viņš liek tos nošaut, tas nevar būt. Neticu. Vienkārši neticu. Jāiet meklēt brokastis, lai nomierinās prāts...”

Kūkums paēd brokastis, paēd pusdienas, prāts nenomierinās. Kā var nomierināties, ja Klača visu mežu sacēlusi kājās.

Ap launaga laiku Pelēcis ieskrien Kūkuma pagalmā.

„Vai tu dzirdēji? Simts zaķu pagalam!”

„Kur?” Kūkums salecās.

„Mežmājas silā. Tavš draugs Kriksis nogalējis.”

„Ko tu saki? Vesels simts! Šorīt septiņi, nu jau simts. Šausmas! Tik daudz!”

„Varbūt kāds vairāk, varbūt kāds mazāk, skaidri nezinu. Dzirdēju tik: bum-bum . . . zaķi krīt. Bum-bum, krīt atkal.”

„Vai tu pats dzirdēji?” Kūkums ierauj galvu plecos.

„Pats!”

„To bum-bum?”

„Nē, to runāšanu. Rubenis teica, citi saka tāpat. Tagad par to runā visi.”

Kūkums palaiž acis apkārt: aiz vārtiem sapulcējies vesels zaķu bars, kokos tup vāveres, putni lido šurp viens aiz otra kā uz lieliem svētkiem.

„Vai tu dzirdēji, Kūkum?”

„Ko nu tu teiksi, Kūkum?”

„Kāpēc tu klusē?”

„Runā, Kūkum!” tie klaigā viens par otru stiprāk.

Kūkums pakāpjas uz augstākā celma un sauc:

„Kas par lietu?”

Daži drošākie zaķi panākas uz priekšu. Vējakāja runātājs.

„Vecais, neizrādiēs par muļķi. Tas nav glīti. Tu labi zini, ka mēs esam uztraukušies par Kriksa zaķu medībām.”

„Ak par Kriksa medībām . . .” Kūkums izliekas tik mierīgs, cik vien mierīgs zaķis var būt. „Teicu šorīt, saku tagad: baumas, nelāga runāšana. Tai nevar ticēt!”

„Kāpēc nevar?” Vējakāja saslienās. „Ja grib, tad var. Man jau sen likās, ka tava draudzēšanās ar suni ir pilnīgi aplama. Nu tu pats redzi, kas no tādas draudzēšanās iznāk. Varbūt tu vēl nezini? Pateikšu! Kad Mežmājas silā nebūns vairs neviena zaķa, Kriksis atvedīs mednieku pie mums. Un tad bum-bum-bum, es būšu pagalam, Kūkums pagalam, visi pagalam . . . Vai tu vēl netici?”

„Neticu!” Kūkums skaļi apliecina.

Mazie zaķi šaudās starp lielajiem, klausās lielājo runās, bet skaidrības dabūt kā nevar, tā nevar.

„Kūkums tic, Vējakāja netic? Ko mēs lai darām? Mēs nevaram palikt tik lielā nezināšanā.”

„Protams, protams. Ko nevar, to nevar. Zaķīšiem jādabū skaidrība!” Kūkums skatās gan gaisā, gan zemē. „Vienam vājdzētu aiziet un sameklēt pašu Kriksi. Lai viņš izstāsta patiesību.”

„Jā!”

„Vajaga iet!”

„Tūliņ vajaga iet!” skan balsis krūmos un laukumā.

Lai labāk varētu redzēt visus sparīgos runātājus, Kūkums uzlec malkas kaudzes galā. Aicina ciemiņus tuvāk. Liekas, tūliņ beigsies nepatīkamais satraukums. Bet kad nu sāk meklēt drošu ceļotāju, tad gājēju nav. Katrs baidās doties tik tālā ceļā, kur nu vēl runāt ar Kriksi, par kuŗu sastāstītas tik nelāga lietas.

Ar katru minūti Kūkums kļūst bēdīgāks.

„Ja es nebūtu tik bailīgs, cik esmu, ietu pats. Bet es skaidri zinu, ka neesmu īstais. Jāmeklē kāds veiklāks vīrs. Pelēci, tu reiz mums stāstīji par savām dēkām. Protams, tie bija meli. Glīti meli. Kā būtu, ja tu šoreiz atkal melotu? Saki tā: esmu bailīgs zaķis, mani baida krūma ēna, zara brikšķis, vēja svilpošana. Nevaru iet, nedrīkstu iet. Tupēšu mājā. Tā stāsti mums. Mēs noticēsim. Un kamēr mēs tā ticēsim, tu laidies projām pie Krikša. Tā būtu smalka mānīšanās . . . Pamēģini!”

„Nemēģināšu,” Pelēcis raujas citiem aiz muguras, „runāšana man veicas, tas tiesa. Ar darīšanu . . . kā nu kuŗo reiz. Uz Mežmāju lai aizlaižas žagata Klača. Kas tas viņai! Viens, divi — spurkš! Pēc pāris dienām būs atpakaļ.”

Kūkums priecīgi sniedz Pelēcim ķepu:

„Tavs padoms man patīk. Ja tas patīks arī Klačai, tad šī bēda būs izbēdāta. U — hū! Klačas kundze, atnāc parunāties!”
Atskrien Klača.

„Nu, vai tu tagad gribi dzirdēt par Kriksi?” viņa ērti apsēžas egles zarā. „Varu tev pastāstīt. Sviluma brāļa dēla drauga krustmātes māsas puika pagalam . . .”

„Pietiek!” Kūkums pūlas Klaču apklusināt. „Par to jau viss mežs runā. Esmu no galvas izmācījies: bum — bum — bum! Zaķis krīt. No rīta runāja — septiņi, tagad saka — simts. Man reizēm jātur galva, lai negriežas riņķī.”

Žagata glauda spalvas un smeļ:

„Lai griežas! Kas par to?”

„Muļķa žagata! Ja es ļaušu galvai griezties, kāds tad izskatīsies mans kakls? Savīsies grīstē. Un pie tā tu būsi vainīga!”

„Es?” žagata salecās.

„Jā, jā — tu! Nebrīnies. Tu visu dienu stāsti pasakas.”

„Tās nav pasakas!”

„Labāk nesaki, kamēr droši nezini. Aizskrej pārlicināties, tad runā.”

To es varu, to es daru. Čau — aizlidošu. Un tad tu dzirdēsi, tad tik tu dzirdēsi. Čau — čau!” žagata paceļas spārnos. Kūkums skrien pakal un sauc:

„Kad tu būsi atpakaļ?”

„Nezinu! Bet gaidi vien — labs nāk ar gaidīšanu!”

Nu Kūkums veikli apmet trīs kūleņus.

„Lūk, cik labi izdevās. Pats neticēju. Žagata sameklēs Kriksi — tas ir ticami, varbūt atvedīs Kriksi šurp — arī tas ir ticami. Uz tā prieka apēdīšu vakariņās arī brokasta tiesu.”

„Bet ko tu ēdīsi brokastīs?” Pelēcis brīnās.

„Neko. Varbūt man būs atkal bēdas. Un tad ēst negribas. Saproti?”

„Saprotu.”

„Nu tad ar labu nakti!” Kūkums steidzīgi atsveicinās un nozūd paegļos.

Zaķis Pelēcis pūlas labi iegaumēt Kūkuma vārdus. Tie viņam patīk.

„Vajaga priecāties, kamēr nav pienākušas bēdas. Ja labo laiku nokavē, tad bēdāšanās vien tik paliek pāri. Vecais Kūkums tiešām izrādās liels gudrinieks...”

CIEMIŅŠ

Pēc garā ceļojuma žagata Klača apsēžas uz Mežmājas staļļa čukura atpūsties.

Kriksis to redz, bet pirmajā brīdī nepazīst. Laiku kavēdams, tas skraida šurp un turp, cik nu ķēde to atļauj.

„Čau! Kāpēc tu tik nemierīgi daudzies?” žagata tam uzsauc.

„Skraidu, lai ātrāk nogurtu. Piekusušam gribas gulēt, un miegā laiks paiet nemanot.”

„Kāds tu jocīgs! Par gulēšanu vien domā. Ciemiņa negaidīji?”

„Ciemiņu?” Kriksis paliek uz vietas kā pienaglots. „A—u! Tāda kā pazīstama balss. Tu taču esi...”

„Ja, ja! Uzminēts! Esmu Klača!” žagata priecīgi čalo. „Skatos un skatos: vai tu esi Kriksis? Kā tev pašam liekas? Ko?”

„Es nevienu mirkli par to nešaubos!”

„Es gan šaubos... Mūsu Kriksis vienmēr bija priecīgs. Tu izskaties sabozies un bēdīgs.”

„Tā ir.”

„Kāpēc?”

„Tāpēc, ka esmu piesiets.”

„Kas tevi sien?”

„Mežsargs.”

„Kāpēc?”

„Par sodu...”

Žagata nolaižas līdz jumta paspārnes stūrim. Ziņkārīgi skatās uz leju.

„Ak tad patiesība gan! Tu esi vainīgs. Tā sen domāju, tā teicu. Velti Kūkums neticēja, velti mani te sūtīja. Bet es par to neskumstu. Šis ceļojums bija jauks. Man patīk arī tava atzišanās, ka esi vainīgs,” viņa priecīgi svaida asti.

Kriksis satraukti izslien ausis.

„Ko tu tur muldi? Vainīgs? Par ko?” viņš brīnās.

„Par zaķu galēšanu. Laikam būsi visus norijis, tāpēc mežsargs tevi piesien...”

„Za — a — ķus no — ri — jis?” Kriksis netic pats savām ausīm. „Laikam labi nedzirdēju. Atkārto vēlreiz savu stāstu!”

Protams, žagata labprāt atkārto. Pastāsta, ko vārna teikusi, ko Kūkums atbildējis, ko Pelēcis runājis, ko putni čivinājuši.

„Septiņi zaķi . . . Simts zaķu . . . Visi pagalam: bum — bum!
Kas vainīgs? Kriksis vainīgs! Bum — bum — bum! un . . .”
Klača dziļi ierauj elpu.

Kriksis izmanto šo klusuma mirkli:

„Putna dvēsele! Paklausies, ko tev teikšu: jūsu mežā kāds
par mani stāstījis lielas aplamības. Varētu teikt — palaidis
nepatiesas baumas. Vai mans draugs Kūkums tām ticēja?”

„Nē.”

„Un tu?”

„Es? Ko nu es . . . Visu dienu skraidīju pa mežu, baumu
nekur neredzēju. Domāju, ka runātājiem taisnība. Kaut tu
zinātu, cik labi tas izklausās: bum — bum! septiņi zaķi pagalam.
Bum — bum — bum! simts zaķu pagalam . . . Ja baumu neredz,
vai tad man nav taisnība?”

„Ak tu, muļķa žagata!” Kriksis apsēžas, „baumas nav
redzamas, tās var tikai dzirdēt. Es nu būtu ļāvis tīšām zaķus
šaut! Nevajaga visam ticēt, ko mežā dzird. Kad biju medībās,
mācīju zaķiem ātri nozūst. Visi nepaspēja. Mežsargs divus
nošāva. Tagad dusmojas uz mani . . .”

„Par tiem diviem?” žagata pārtrauc Krikša stāstu.

„Nē! Par tiem, kas aizbēga. Es esot vainīgs. Man vajadzēja
tos dzīt uz mežsarga pusi, bet es mudināju bēgt. Es . . .”

„Pietiek,” žagata vicina spārnus. „Vairāk man nestāsti. Es
tik daudz uz reizi nevaru atcerēties. Vislabāk būs, ja tu pats
atnāksi pie Kūkuma un pateiksi, ka baumas nevar redzēt, ka
mežsargs piesien tevi par sodu, ka divi zaķi pagalam: bum —
bum! un citi projām — spudūc! Ejam!”

„Au, es labprāt ietu, ja varētu,” Kriksis smilst, „bet tu
redzi, esmu piesiets. Esi tik laipna un pagaidi. Au, au, au! Ļoti
priecājos par tavu apciemojumu. Atpakaļ iesim reizē! Tu man
rādīsi ceļu, es skriešu kā vējš. Gribas satikt Kūkumu un citus
draugus.”

„Nu tad nekavējies! Sarauj ķēdi! Nieks vien tas ir — tādi
sīki skanuļi riņķīši.”

„Nav tik daudz spēka.”

„Pamēģini ar gudrību. Visi saka, — tev esot prātīga galva.”

„Šādas gudrības man nav . . .”

„Vai tas nozīmē, ka tu tagad esi muļķis?”

„Tā izskatās . . .” Kriksis pasmīn.

„Tad man nav ko kavēties! Jāskrien pie Kūkuma. Būs liela runāšana... Čau — čak — čar!” žagata paceļas spārnos.

„Pagaidi, Klača, pagaidi! Vakarā būšu brīvs bez ķēdes raušanas.”

Bet Klača to vairs nedzird. Bez atskatišanās tā pazūd aiz staļļa jumta.

„Vēja grābslis, ne putns!” Kriksis pukojas. „Izputināja man labu izdevību tikt atpakaļ uz veco māju.”

ZAĶU CEĻOJUMS

Žagata steidzas pie Kūkuma ar vislielāko ātrumu.

„Jaunas ziņas! Čau — klau — ziņas! Ko es teikšu, tās vairs nebūs baumas. Nu tikai patiesību. Kriksis ir muļķis!”

Koku zaros iečirkstas putni, krūmājā ausis cilā zvēri. Kūkumam aiz dūsmām asaras saskrien acīs.

„Ak bezkaunas,” viņš rūc, „ja par kādu runā ļaunu, visi klausās. Teiksi labu — būs jāklie dz, tomēr visi nedzirdēs. Stāsti, Klača, man patiesību, ko tu īsti redzēji un dzirdēji! Tik neklie dz, neesmu kurlis. Stāsti no sākuma.”

„Nav man vairāk ko stāstīt. Kriksis ir muļķis.”

Kūkums neticīgi paskatās Klačai acīs.

„Kas tev to teica?”

„Viņš pats.”

„Kaut kas nedzirdēts! Vai tiešām Kriksis būtu sajucis prātā! Tu to redzēji?”

„Vai sajukšanu?”

„Nē, pašu Kriksi!”

„Protams, redzēju.”

„Kāds viņš izskatās?”

„Izskatās — čau! Kā jau muļķis... Piesiets gaŗā ķēdē. Netiek vaļā. Un pats man teica, ka padoma šim vairs neesot. Laikam visu atdevis citiem. Nu sēž un smilst. Vai tas nav muļķis?”

„Nav!” Kūkums atcērt.

„Kā tad to sauc, kam nav padoma?”

Kūkumam apnīk ar žagatu strīdēties.

„Zināma lieta — galva tev maza, lielai saprašanai tur nav vietas. Labāk pastāsti, kā tai silā bijis ar zaķiem. Vai Kriksis stāstīja patiesību?”

Klača lepnī paceļ galvu.

„Zinu visu, kas man jāzina. Kriksis teica: mūsu mežā esot baumas, viņa mežā — zaķi...”

„Vai visi nošauti?” Pelēcis jautā.

„Kur nu visi! Tikai divi. Pārējos Kriksis ietricis meža biežoknī, lai nemaisās mežsargam pa kājām.”

Vecajam Kūkumam nu otrreiz acīs saskrien asaras. Šoreiz tās nav rūgtās bēdu, bet gan prieka asaras.

„Tā — j-jau — d-o-mā-ju,” viņš šņukst, „t-tā sen teicu. Kriksis ir Kriksis, nevis kāds krūmu blēdis. Pateicos, Klača, ka tu visu labi noskaidroji. Nu man sirds būs mierīga. Nu es varēšu kretni... ē...” viņš aprauj teikumu, „ko es muldu? Nekā nevarēšu. Sirds nebūs mierīga, jo mans draugs Kriksis atrodas lielās nepatikšanās. Man vēl ilgi jābēdājas.”

„Mēs tev palīdzēsim bēdāties,” citi zaķi sanāk pūlītī ap Kūkumu.

Kūkums sēž uz celma, citi zaķi apkārt. Ne kustas, ne runā. Sēž un bēdājas. Pēc brītiņa Kūkums saslien ausis, citi dara tāpat.

„Vai tu gribi ko teikt?” Pelēcis prasa Kūkumam.

„Ko nu runāšu. Man nāk smiekli...”

„Par ko?”

„Par sevi! Daudzreiz esmu smējies par citiem, nu par sevi. Pēc tam drusku arī par jums. Mēs sēžam, Nedaram nekā. Vai Kriksim no mūsu bēdāšanās kāds labums?”

„Nē!”

„Nav!”

„Labuma nekāda!” zaķi viens pēc otra atzīstas. „Nav vērts bēdāties.”

„Arī es to saku,” Kūkums smaida. „Tāpēc beigsim, celsimies, iesim!”

„Kur?” zaķu bars saceltām ausīm gaida atbildi.

„Pie Krikša! Lielā barā bailes nebūs. Aiziesim tur, gan tad redzēsīm, kas darāms,” Kūkums pašapzinīgi nosaka un sāk soļot. Pārējie zaķi cits aiz cita, līdz. Žagata visiem pa priekšu. Rādīšot ceļu.

Iet, iet. Sākumā visi priecīgi pļāpā un smejas. Tad pamazām kļūst klusāki, soļi lēnāki.

„Vakarīņas nav paēstas,” Vējākāja sāk prātot. „Cik tālu var iet ar tukšu vēderu?”

„Nekur tālu. Ātri piekūst,” daži piebalso. „Vajadzēs drusku piestāt, apskatīties.”

Atkal soļi kļūst lēnāki. Kad Kūkums uzkāpj piekalnītē un paskatās atpakaļ, tas redz, ka tikai reti zaķi vairs atrodas uz ceļa.

Kamēr Kūkums skaita zaķus, žagata garlaikojas.

„Kas būs? Iešana vai sēdēšana?” tā uzsauc. „Man tas laikus jāzin, lai varu iekārtoties. Nīkšana man nepatīk.”

„Iešana!” Kūkums māj ceļa biedriem.

Nu visi drāž uz priekšu. Nav nieka skrējiens kājniekiem, lai turētos līdz lidotājai. Kamēr ceļš gluds, kavēšanās negadas. Kad nonāk biežajos krūmos, Pelēcis skatās apkārt.

„Vai līdz Krikša mājai vēl tālu?” viņš uzsāk sarunu ar kaimiņu.

„Krietns gabals jārikšo. Vismaz līdz otrai pasaules pusei. Varbūt drusku tālāk, skaidri nezinu. Gan pats redzēsi.”

„Baidos, ka neredzēšu. Neesmu tik tālam ceļam sagatavojies. Ne somas līdz, ne zobu sukas. Būs jāiet atpakaļ, jāpaņem...”

„Kāpostu groziņš arī derētu,” kaimiņš paklākšina mēli. „Sniegs vēl dziļš, būs grūti pa ceļam ko paķert...”

Trešajam zaķim cita vajadzība, ceturtam cita. Kad Kūkums ar Klaču iznāk klajākā laukā, tie redz, ka palikuši tikai divi.

Līdz ar citu zaķu nozūšanu, pazudusi arī Kūkuma dūša. Viņš ilgi gudro, ko teikt žagatai, kā atrunāties no ceļojuma:

„Man šoreiz vajadzētu tādu iemeslu, kam Klača tic, un kam pats varu ticēt. Apnicis vienmēr stāstīt, ka bailes salīdušas kājās un galvā... E-ē! Runāšu par pēdām!”

Izdodas labi. Klača saprot, ka Kūkuma pēdas katram labi saskatāmas. Drošāka ceļošana būs tad, kad pazudīs sniegs. Tā norunā. Pat laiku neaizmirst:

„Piecas minūtes pēc sniega nokušanas! Vai tu esi ar mieru?” Kūkums cieši noprasa.

Klača paraugās saulē.

„Man pulksteņa nav. Bet norunāt var. Jo ciešāk, jo labāk. Bet drošāk būs, ja tu man dažreiz atgādināsi, lai neaizmirstu. Ar ciešām norunām tā gadas.”

Vakarā Kūkumiene liek galdā vecā zaķa mīļāko ēdienu — kāpostus ar ābeļu mizu salātiem.

Kūkums klusi ēd.

„Kāpēc tu nepriecājies?” sieva brīnās.

„Nav vaļas.”

„Kas tev par nevaļu?”

„Jāuzmana sniegs. Kad nebūs vairs sniega, es došos ceļā pie Krikša. Un ja zaķis taisās tālā ceļā, tad vaļa pagalam!”

KŪKUMS DODAS PASAULĒ

Sniega nokušanu Kūkums gaida nepacietīgi. Klača negaida nemaz.

„Sniegs aizies, vai nu to gaida vai negaida,” viņa taisnojas.

Un tā arī notiek.

Kādu nakti Kūkums dzird strautā ledus brikšķēšanu. Silts lietutiņš kausē sniegu.

„Nupat aiziet,” vecais zaķis priecājas.

Rīta gaismā Kūkums apskata mežu. Sniega vairs nav gandrīz nemaz. Kupenu vietās tik palikuši mazi kupsīši.

„Ceļš kārtībā,” Kūkums steidzas meklēt Klaču.

Žagatu atrast nav grūti, ceļu uzsākt arī nav grūti, bet pats ceļojums zaķim nesagādā nekāda prieka. Klača lido pārāk ātri. Kūkums tik tikko tiek līdz, reizēm aizklist no istā ceļa. Čab krūmi, brikšķ zari, un bailes kutina papēžus.

„Ja mani negaidītu labākais draugs, es tūlīņ skrietu atpakaļ,” viņš godīgi atzīstas.

Žagata smīn.

„Draudziņ, par agru tev bailes svilina ķepas. Ko tu darīsi, kad būs jāveļ Mežmājas vārti?”

Kūkums nesaka vairs nekā. Cauri svešam mežam soļojot, viņš varonīgi pacieš bailes, bet kad jāiet pāri klajam laukam un gaŗām ciema sētai, tas apsēžas.

„Pietrūka... Vairāk nav...” viņš murmina. Žagata apsēžas blakus Kūkumam

„Kas tev par bēdām? Spēka pietrūka?”

„Spēka diezgan, bet dūšas vairs nav...”

„Kā nav?”

„Nu tā... Vienkārši nav. Izsīkusi. Jāiet vien atpakaļ un jāgaida, kamēr rodas lielāka dūša. Ja pavasarī aug zāle, kāpēc man nevarētu augt drosme. Pagaidīsim!”

Žagata ar mieru.

Aiziet pavasara sākums, pienāk vasara. Zāle aug ātrāk nekā Kūkuma dūša.

„Vai drosmes tev drīz būs diezgan?” žagata šad un tad apjautājas.

„Savs mazumiņš ir, bet vēl nepietiek.”

Kad mežā sāk parādīties pirmās zemenes, Klača atkal uzrunā veco zaķi:

„Kas ar tevi būs, kas notiks? Agrāk tu katru dienu atgādināji ceļošanu. Tik pamatīgi atgādināji, ka nevaru vairs to aizmirst. Iesim! Ja nenāksi ar labu, ņemšu tevi aiz gaŗajām ausīm.”

Zaķis saprot žagatas zobošanos. Neveikli miņājas un domā, ko atbildēt.

„Tā nu ir, tā nelāgi izskatās,” viņš murmina. „Daudz reiz lietas pasaulē sagriežas otrādi...” Bet tici man, drīz būšu kārtīgs gājējs. Katru dienu vingrinos...”

„Kā tu to dari?” Klača brīnās. „Ja tas kāds noslēpums, tad stāsti! Man patīk dzirdēt labus noslēpumus. Tad atkal tiek ko runāt.”

„Labāk nerunā.” Kūkums māj. „Es eju laukā no meža. Reiz biju līdz Bērzu kalnam, Ābeļu ciemam pagāju gaŗām. Trīs reizes klausījos suņu riešanā. Tu zini, pie visa jāpierod. Cita padoma es nezīnu. Vai tu vari man ieteikt ko labāku? Padomā!”

Žagata īgni paskatās Kūkuma labsirdīgajās acīs.

„Kāda man vajadzība domāt? Ar to tik var galvu samaitāt. Turpini vien vingrināties tāpat! Kad esi gatavs, pasauc mani!”

Paiet dienas, paiet pāris nedēļas, un tad Kūkums skrien pie Klačas.

„Esmu gājējs. Tūliņ pēc vakariņām sāksim iet!”

Klača tā nav ar mieru.

„Neesmu naktsputns. Pēc vakariņām iešu gulēt.”

Kūkumam gan labāk patiktu tumsā aizlavīties gaŗām dažai bīstamai vietai, bet nekā darīt. Negribas tišu prātu ar ceļa biedreni strīdēties. Norunā ceļojumu sākt rītā agri. Satikšanās pie trijžuburu bērza.

Tūliņ pēc pusnakts Kūkums aizcilpo līdz vecajam bērzam un sāk vingrot.

„Kas tev noticis? Pusnaktī viens pats deĶo! Vai esi apburts?” pūce brīnās.

„Man pašam tā neliekas. Es vingroju. Ar vingrošanu ļoti labi var aizdzīt miegu.”

„Kāpēc tev miegs jādzenā? Guli mierīgi.”

„Nav vaļas. Re', žagata Klača jau nāk. Mēs dosimies... Jā... Mums būs tāda kā iešana, kā skriešana,” Kūkums noslēpumaini pasmīn un steidzas preti žagatai.

Ceļojums sākas bez kavēšanās. Ceļš gaŗš, ceļš grūts, reizēm pat bīstams. Ja Kūkums nebūtu ilgi vingrinājies, pie briesmām un pārsteigumiem radinājies, viņš ceļojumu neizturētu. Bet tagad vecais Kūkums jau krietni rūdīts vīrs. Saslien ausis, pieglauž ausis. Žip — uz priekšu! Kad priekšā gadas suns, — kājas tad zaķim kļūst aukstas; ja suns aizmugurē, kājas sviltin svilst. Tomēr jāpacieš viss.

Līdz Mežmājai Kūkums turas varonīgi. Ne žogi par augstiem, ne grāvji par platiem. Un tā no rīta līdz vakaram. Nakti drusku nosnaužas. Un atkal no rīta līdz vakaram. Un atkal, un atkal. Hop! Čau! Hop! Čau! — Steidzīgie ceļotāji uzsauc viens otram. Tā tas līdz Mežmājas sētai. Tad zaķim uznāk apstāji.

„Nevaru tālāk... Nedrīkstu...” viņš bēdīgi čukst. „Dūšas pietrūkst. Pavisam mazas druscīņas pietrūkst...”

„Pamēģini pavisam lēnītēm! Es iešu pa priekšu...”

„Nepūlies,” Kūkums gaiņājas. „Vai nu kāds otram var ko iestāstīt. Man trūkst elpas un ausis trīc! Aizej pie Krikša un saki viņam visu, kas sakāms. Tu esi laba runātāja, tev veicas. Es jūs abus mežmalā gaidīšu.”

Žagata aizlaižas pie Krikša. Tas, kā parasts, sēž savas mājeles priekšā un gaŗlaikojas. Žagatu ieraudzījis, viņš priecīgi kulsta asti un sauc:

„Labi, ka tu atkal atnāci. Vai tu atvedi labas ziņas?”

„Es tev atvedu pārsteigumu...”

„Kādu?”

„Uzmini!”

„Tu droši vien atvedi Kūkuma vēstuli.”

„Nē,” Klača šķelmīgi piešķiebj galvu. „Es atvedu, es atvedu — pašu veco Kūkumu!”

„Au!” Kriksis vairs nespēj valdīt prieku. „Kur viņš ir?”

„Sēž mežmalā un gaida tevi. Nevarēju pierunāt, lai nāk man līdz. Aizbildinājās, ka ļipa drebota...”

„Nu tad es tūliņ iešu!” Kriksis lec. Džirrr — vir — virrr! ieskanas ķēde, un Krikša lēciens pārvēršas kūlenī, jo suņuks aiz prieka aizmirsis, ka piesiets.

„Ai! No ilgas sēdēšanas esmu kļuvis izklaidīgs. Nekur netieku. Skrej nu tu pie Kūkuma un saki, lai pagaida. Vakara krēslā mežsargs atrasis ķēdi. Un tad es būšu pie jums. Vakars jau nav vairs tālu. Tik tu nepazūdi!”

Nav viegli Klačai atrast Kūkumu. Vecais zaķis izkasījis alu zem celma saknes un ielīdis tajā tik dziļi, ka ausis vien redzamas.

„Kāpēc tu atkal nāc viena?” viņš rājas.

„Kriksis teica, lai tu drusku pagaidot, kamēr saimnieks saraušot ķēdi. Vai tu gaidīsi?”

„Kaut vai līdz Ziemas svētkiem!”

VECIE DRAUGI SATIEKAS

Vakara krēslā mežmalā priecīgi ieskanas Kriksa balss:

„Au, au!” viņš ziņo Kūkumam savu ierašanos. Un vēl skaļāk skan prieka sauciens tad, kad Kriksis ierauga savu draugu:

„Kūkum, vecais puika! Tas gan jauki, ka tu atnāci, lai aizvestu mani pa taisnāko ceļu uz māju. Nu redzu, ka tu esi īsts draugs. Draudzība tev lielāka kā bailes. Ja tu neesi stipri piekusis, mēs varam tūlīņ ceļot atpakaļ.”

Kūkums noslauka prieka asaras.

„Lai gan esmu pus pasaules apskrējis, nogurumu nejūtu. Mēs varētu sākt cilpošanu tūlīņ, bet žagata neprot tumsā saskatīt pareizo ceļu. Acis esot miegainas. Tu zini: ar putniem ir tā — daži lielās, ka naktī tiem redzēšana labāka nekā dienā, citi atkal tumsā var tikai gulēt. Mūsu Klača tumsā guļ. Tad nekādās darīšanās neielaižas.”

Žagata klausās un smaida.

„Pareizi,” viņa piebalso Kūkumam. „Godīgam putnam pietiek ar dienas gaismu. Tumsā nav jādaudzās apkārt. Mums laika diezgan. Rītā celsimies līdz ar sauli. Par skaidrām lietām nav daudz ko runāt. Ejam gulēt!”

Trīs ceļotāji iekārtojas katrs pēc savas gaumes. Kūkums ielien alā. Kriksis noguļas alas priekšā, un Klača ļauj egles zaram sevi šūpot un iemidzināt.

Ap pusnakti Kūkums izbāž galvu no alas un ilgi skatās gaisā.

„Kriksi, vai tu esi iemidzis?” viņš uzliek savu ķepu suņa ķepai.

„Laikam ne.”

„Redzi zvaigznes?”

„Redzu.”

„Un mēnesi?”

„Arī redzu.”

„Kur ir mākoņi?”

Kriksis paskatās apkārt.

„Mākoņu nemana.”

„Es arī ne,” Kūkums bailīgi čukst. „Tāpēc brīnos, kā no skaidrām debesīm var pērkonš ducināt. Šī nav pirmā reize. Dažreiz es to dzirdu dienā, dažreiz naktī. Vai tā būtu kāda burvība?”

Kaut kur aiz meža skan tādi kā ātri veseļa sitieni, kā pērkonā rībieni. Kriksis klausās, klausās.

„Nē, tā nav burvība,” viņš nopūšas. „Kaŗš trokšņo.”

„Kaŗš? Kas tas tāds? Tu esi redzējis?”

Kriksis kaŗu nav redzējis. Viņš stāsta, ko dzirdējis:

„Cilvēki runā: kaŗš nāk. Mežmājas saimniece raud, kad dzird šo troksni — bam-ba-ba-dā! Viņa man teica, lai krietni uzmanot māju. Nedroši laiki esot pienākuši. Tas nozīmē, ka kaŗš nav nekas labs.”

„Vai cilvēki teica, cik tāds kaŗš liels? Lielāks par vilku?” Kūkums grib zināt.

Kriksis pūlas atcerēties cilvēku runas:

„Hm... par... to... es laikam... nekā nebūšu dzirdējis. Bet nieks tas nevar būt, ja taisa tik stipru troksni.”

Kūkums ieraujas paslēptuvē tik dziļi, ka pat ausis vairs ārpusē nepaliek.

„Nelāga sajūta, pavisam nelāga. Un mūsu mežs tik tālu,” viņš bēdājas. „Kā nu varēsīm aiziet? Ai, ai, ai! Kam tu man stāstīji tādas baigas ziņas?”

„Ko citu varēju darīt?” Kriksis taisnojas. „Tu man prasīji, vai es redzu zvaigznes. Un tā sākās. Bet nebēdā. Mēs esam trīs. Pūlītī arvien ir drošāk. Ja uzmanīgi iesim, gan tiksīm mājā bez ķibelēm.”

Līdz ar saules parādīšanos apklust nepatīkamie dunieni. Kriksis, Kūkums un Klača dodas ceļā. Žagata pa priekšu. Tā izlūko apkārtni. Zaķis seko žagatai. Kriksis rikšo pēdējais, vienmēr gatavs atvairīt kādu negaidītu uzbrucēju no mugurpuses.

Kādu laiku ceļojums rit labi. Bet tad gaisu satricina savāds troksnis: r-r-rū, r-r-rū! Kūkums, kā parasts, palien zem kuplāka krūma, žagata apsēžas krūma galotnē. Tikai Kriksis nedomā par sevi nemaz. Viņš pūlas saprast, no kurienes nāk dīvainais troksnis. Nav tam ilgi jāgaida. Gaisā parādās tāds kā milzīgs putns, skrien ātri un kauc: r-r-rū, r-r-r-ū!

„Skaties, čau, čau!” žagata kliez. „Gaisā lido rūcējs. Izskatās kā putns, bet nav putns. Putni nekad netaisa tik nelāga troksni...”

Kūkums pabāž galvu no paslēptuves.

„Vai tas tur augšā ir kaŗš?”

Ne Kriksis, ne Klača neatbild. Žagata mirkšķina acis, Kriksis vicina asti. Abi skatās gaisā, kaut gan rūcējs jau sen nozudis.

„Kriksi, gudrais, drošais Kriksi, kāpēc tu klusē? Vai arī tu esi nobijies?”

„Nezinu ko sacīt, tāpēc klusēju. Iesim vien tālāk. Tagad zeme mierīga, un gaiss — kluss.”

Kūkums steidzīgi raujas atpakaļ zem krūma.

„Nevaru,” viņš kunkst. „Man vēl ausis džinkst: r-r-rū, r-r-rū! Ceļā nevarēšu nekā dzirdēt. Pagaidisim drusku. Klača varētu sameklēt kādu prātīgāku putnu un paprasīt, kas bija tas negantais rūcējs.”

Žagata labprāt lido meklēt jaunas ziņas. Klusi aizskrien, priecīgi klaigādama atgriežas.

„Čau, čau, Kūkum! Dabūju ziņas. Neticamas ziņas, bet tomēr jums būs jātic. Bezdelīga man stāstīja, ka rūcējs esot dzelzs putns. Cilvēki iztaisījuši un palaiduši gaisā.”

„Ko viņš gaisā dara?”

„Skrien un rūc.”

„Vairāk nekā?” Kūkums jautā.

„Dažreiz nekā, bet kad noskaišas, tad met zemē uguni un troksni — bum-bum!”

„Ai, ai,” Kūkums bēdājas. „Tas vis nebūs cilvēku putns, bet tas būs pats kaŗš.”

„Nekā tu nezini,” žagata pukojas. „Tas nav kaŗš, tā ir lidmašīna. Skrien, rūc un . . .”

„Pietiek, nestāsti vairāk,” Kūkums pārtrauc. „Tu zini, kāds vīrs es esmu — pārplīsis vai galva aiz bailēm! Man jātiek mājā! Ja nu lidmašīna sadusmojas un iemet uguni mūsu mežā, kā tad es dabūšu rokā savu sievu, bērnus un radu radus? Iesim! Ātri, ātri!”

Ceļotāji nu jož pāri klajam laukam, pāri pļavai, cauri birzīm un meža stūpiem. Ne likumus met, ne atpūšas. Tik taisni uz priekšu, kamēr nonāk pie plata grāvja.

Vai tie meklēs tiltu? — Nē, nav vaļas.

„Es izmēģināšu, vai var pārlekt,” Kriksis liek draugiem pagaidīt.

Viens, divi — pāri gan!

„Ja tu vari, tad es arī!” Kūkums pakāpjas dažus soļus atpakaļ, ieskrienas un — hop! Grāvis tikko rakts, krasts gluds un slīps. Kūkumam paslīd kāja, un viņš ievelas grāvī. Kriksis pakaj. Sprauslādami nu abi kuļas pa mālaino ūdeni. Pēc krietnas ķepurošanās tie beidzot izrāpjas malā. Slapji un netīri no ausīm līdz papēžiem.

„Iesim drusku pa labi. Tur būs lēzens dīķis, tur katrs varēs nomazgāties,” žagata, redzējama netīros ceļa biedrus, dod padomu.

Kriksis un Kūkums skrien uz dīķi.

Glīts krasts, tīrs ūdens. Kriksis metas dīķī, krietni izpeldas un nāk krastā žāvēties. Kūkums miņājas gar krastmalu.

„Neesmu ūdens draugs,” viņš drebinās. „Tīšām mērcēties? Nē, nevaru. Peldēt arī neprotu. Ja varētu lielos dubļus nokratīt, iztīktu bez mazgāšanās. Es tad vēlāk mājā . . . Puika palīdzētu...”

„Es tev palīdzēšu,” Kriksis iebrien dīķī un šlakstina Kūkumam uz muguras ūdeni. Pirmā mirklī Kūkums vairās, bet vēlāk jūtas itin priecīgs.

Kamēr ceļinieki mazgājas, no krūmu puses pāri pļavai, pēdas ošņādams, skrien suns. Tas neklausa gana saucienam. Lieliem lēcieniem steidzas uz dīķi.

Kūkums zin, ka dīķim apkārt klajs lauks.

Kur bēgt, ja krūmu nav?

„Nu man gals klāt,” viņš ievaidas. „Kriksi, ko lai daru?”

„Brien dīķī! Tur — kalmju pudurī! Ātri!”

„Vai, vai, vai, šausmas! Tur man ūdens būs līdz kaklam.”

„Vēl dziļāk! Tik degunu un ausis atstāj ārā! Nekavējies!”

Ka laika nav daudz, to Kūkums redz pats savām acīm. No suņa vairāk bail nekā no dīķa. Viens un divi — pazūd kalmēs zem ūdens. Tad jau arī suns klāt.

„Kur palika zaķis?” viņš prasa.

Kriksis paskatās uz dīķa pusi un, redzējams, ka Kūkums labi noslēpies, droši atbild:

„Zaķis ūdenī!”

„Stāsti to muļķim! Man nē! Zaķis nu skriešot ūdenī! Mrr-rr-rr!” svešais rūc un rāda baltus zobus. Kā svešais rāda zobus, tā Kriksis dara to pašu. Virzās svešajam tuvāk un rājas:

„Nerr-rr-rr! Nekaitini mani! Teicu, ka zaķis pazuda ūdenī! Ar to pietiek. Tevis dēļ nekļūšu melis. Ja netici, bīsties mana naga!”

Svešais nobīstas un, asti nolaidis, kāpjas atpakaļ.

„Tas nu gan ir rīma! Zaķi norijis vienā kumosā...” viņš skatās uz Kriksi kā uz lielu nezvēru. „Es lai ticot pasacīnai par dīķi! Blēdis, blēdis! Kaut nu varētu vēl aizbēgt ar veselu ādu!”

Bet Kriksis, nobaidītā ciemiņa domas uzminējis, lien tam tuvāk un vīsta ķepu:

„Ko tu tur murmini? Man patīk skaidra runāšana un ātra darišana... Gribi redzēt, cik asi man nagi?”

Svešais nekā negrib redzēt. Pagriežas apkārt un mūk. Kriksis vēl dzenas tam labu gabalu pakaļ. Ciemiņu pāri pļavai aizvadījis, viņš steidzas atpakaļ un priecājas, ka uzvarējis šoreiz bez kaujas.

Kūkums jau sēž dīķa malā un saulītē žāvē kažoku.

„Tu redzi, esmu vēl dzīvs,” viņš slaista ausis. „Ūdens gan bija slapjš, bet ne visai auksts. Tavs padoms man noderēja. Vienīgi to es nesaprotu, kādēļ tu viņam stāstīji taisnību, ka esmu dīķi. Es tai brīdī gandrīz gribēju bāzt galvu zem ūdens, lai ātrāk pienāk beigas. Kāpēc tu, draugs, mani tā biedēji?”

„Nebiedēju tevi, bet dariju, kā jādara. Patiesībai reti kāds tic. To tu nu redzi.”

Trīs draugi dodas atkal ceļā. Līdz Čučuru kalnam tie aizskrien īsā laikā. Tad rodas kavēklis. Kūkums apsēžas un berzē acis:

„Vai es redzu? Vai es neredzu? Skaties, Kriksi, uz ceļa tā kā būtu trīs krūmi. Tie burkšķ un kustas uz priekšu. Nav gan pasaulē vairs nekādas drošības, ja krūmi sāk rūkt un staigāt. Vakarā apgulšos zem paegļa krūma, rītā paegļa vairs nebūs. Kas paslēps no vanaga acīm un nagiem? Šausmīgi! Vai tas varētu būt, ka arī krūmi bēg no kaŗa? Ai, ai, ai! Ej, Klača, paskaties, kas īsti tur notiek.”

Žagata runā ar vārnu, ar cīruli, ar bezdelīgu. Visi putni apliecina, ka ceļā nekust vis krūmi, bet automašīnas.

„Tās pārklātas ar zaļi raibām seģenēm, koku zariem un lapām, tāpēc no tālienes izskatās kā krūmu pudurī.”

Kādēļ tas tiek darīts, to laipnie putni nemāk pateikt. Lai ejot pie pūces. Tā esot gudra vecene, noslēpumu zinātāja. Varbūt pateikšot.

Labi. Klača sameklē pūci. Klauvē gan pie durvīm, gan pie loga, kamēr pūcei apnik izlikties par aizmigušu. Pēc tam viņa vairākkārtīgi izlūdzas piedošanu par traucējumu un pielabina pūci izstāstīt noslēpumu.

„Uz ceļa notiek acu apmānīšana,” pūce smīn, „bet es neesmu muļķe. Zinu, ko tur dara. Braucēji slēpjas no lidmašīnām, lai tās neuzmet ratiem troksni un uguni.”

Žagata pievirzās tuvāk pūcei.

„Saki, vecā gudriniece, vai lidmašīnas arī putniem met virsū troksni un uguni?”

„Nav dzirdēts.”

„Pateicos par labu ziņu,” žagata priecājas. „Tad es varu lidot bez acu apmānīšanas.”

Pie Kūkuma un Kriksa atskrējusi, Klača sīki izstāsta redzēto un dzirdēto. Beigās tā vienaldzīgi piebilst:

„Ejam tālāk. Lai baidās automobiļi, mums nav nekādas vajadzības citiem acis apmānīt. Putnus lidmašīna neaiztiek.”

„Ko — 1-1-lid-mašīna dara ar zaķiem?” aiz uztraukuma Kūkumam dreb lūpa.

„Nav zināms. Iesim, tad redzēsīm!”

Nobiedētais zaķis raujas tik kamolā, cilā ausis un dudina:

„Negribu redzēt. Nekustēšu ne soļa. Palikšu te, kamēr... kamēr vairs nebūs lidmašīnu.”

Velti Kriksis drošina zaķi, velti žagata sola laikus uzmanīt lidmašīnas tuvošanos. Nokārtu galvu Kūkums sēž kārklu krūmā. Ne ēd, ne runā.

No pusdienas līdz launaga laikam Kriksis ar žagatu gudro, ko darīt. Launaga laikā plāns gatavs.

„Nāc klajāk vietā!” Kriksis aicina gaŗausi. „Mēs apmānīsim lidmašīnai acis.”

„Ko tu gribi darīt?” Kūkums aizdomīgi skatās te uz Kriksi, te uz žagatu.

„Pārvērtīsim tevi par kārklu krūmu.”

„To tik ne!” Kūkums lūdzas. „Par krūmu tu mani pārvērtīsi, bet vēlāk nepratīsi pārvērst atpakaļ. Vai nav dzirdēts...”

„Esi mierīgs,” Kriksis drošina. „Zaķis esi, zaķis paliksi. Mēs tev uzgērsim smilgu svārkus un zaļu zaru cepuri. Lidmašīna domās, ka tu neesi tu, bet krūms. Tā mēs varēsīm droši ceļot. No suņiem arī tev nebūs pārāk jāvairās.”

Kādu britiņu Kūkums domīgi rausta ūsas. Paklausīt? Nepaklausīt? Jo vairāk domā, jo vairāk sāk patikt Kriksa izdomātā acu mānīšana.

„Jā, tā būs labi,” viņš beidzot lien laukā no pakrūma.

„Ar dīķi tev izdevās labi. Varbūt ar krūmu būs vēl labāk. Kas man jādara?”

„Nekas. Sēdi mierīgi, kamēr mēs tevi apgērbsim.”

Īsā laikā Kūkums pilnīgi pārvēšas. Izskatās kā cinis, kā krūms, kā abi kopā. Žagata lēkā apkārt un māca Kriksim, kas darāms:

„Liec uz pleca sūnu vīšķi! Vēl, vēl! Aptin ar staipekni! Uz muguras otru kārkla zaru! Pievelc staipekni! Ap galvu vairāk zaru un staipekņu! Tā, tā! Ai, cik skaisti! Brīnišķīgi! Iesim pie avotiņa spoguļoties!”

Sākumā neveikli, tad arvien drošāk un ātrāk Kūkums cilā kājas. Iet var, skriet var. Spoguļojas avotā un brīnās:

„Ja pats nezinātu, ka es esmu es, tad... hm... laikam nepazītu. Nu varam iet. Dūša man atkal liela.”

Veiklā gaitā ceļinieki sasniedz sūnu purvu.

„Pāri vai apkārt?” Klača prasa Kūkumam.

„Pāri! Dūšas man vēl diezgan!”

Iet, iet. Sūnu klajums liels un gluds. Žagata tālumā ierauga trīs lidmašīnas. Kūkums pēc veca paraduma sāk skriet un meklēt slēptuvi. Žagata steidzas pakaļ.

„Paliec uz vietas!” tā kliedz. „Neaizmirsti, ka tu esi krūms!” Žagatas vārdi laikā nomierina zaķa satraukto prātu. Viņš apstājas un sāk sevi taustīt.

„Vai tiešām es izskatos kā īsts krūms?”

„Labāks nekā tas, kas palika purva malā,” žagata iesēžas Kūkuma kuplajā zaru cepurē. „Te pat putnam patīk apmesties. Ja tu ilgi tā staigāsi, varēsi no bailēm pavisam atradināties.”

„Varbūt,” Kūkums pasmaida. „Mēģināšu.”

Bet drīz vien Kūkumam piesitas jauns nemiers. Lidmašīnas gan kā atskrējušas, tā aizskrien. Par tām vairs nav jābēdā. To bēdu vietā nāk citas. Naktī skaidrāk nekā dienā var dzirdēt dobjos dunienus. Debesīs atspīd uguns blāzma. Visa pamale sārta. Kūkums pat nedomā par snaušanu. Sēž, staigā un drebinās:

„Klača, vai tu redzi! Kriksi, vai tu dzirdi! Deg un rīb. Nebūs labi. Žagata, kāpēc tu paslēp galvu zem spārna? Vai ko nelabu pamanīji? Saki taisnību! Ja nedabūšu zināt, nevarēšu nekur rīties.”

„No uztraukšanās tev nebūs nekāda labuma. Snaud mierīgi. Tu tagad esi krūms,” žagata pamāca.

„Viegli tev teikt — krūms, krūms! Krūmam no uguns jābaidās vairāk nekā zaķim no vilka. Ja mežs un krūmi sāk degt, tad — ai, ai. Esmu redzējis. Vienīgi veiklas kājas spēj paglābt.”

Visu nakti zaķis ausis vien cilā. Nepacietīgi gaida rītu. Atnāk rīts. Gaismā bailes kļūst mazākas. Nu var atkal skriet uz mājas pusi.

Pēc laba skrējiena Kriksis priecīgi ierejas. Apkārt pazīstams mežs, priekšā zināmas tekas. Ko nu vairs bēdāt!

Kūkums nomet zaļo tērpu un tūdaļ liek skandināt tālruni: „Esmu mājā, Kriksis mājā, un Klača arī ir te! Mums jaunas ziņas. Kas grib dzirdēt, lai nāk šurpu! Klača stāstīs un Kriksis...”

„Par mani nesaki nekā,” Kriksis pamāca draugu. „Šoreiz es te nekavēšos. Aizskriešu uz Strautniekiem sasveicināties.”

Kūkums pavada Kriksi līdz pašai meža malai.

„Vai tu drīzi nāksi atpakaļ?” viņš šķiroties prasa.

„Nemāku teikt. Apskatīšos. Ja varēšu, būšu atpakaļ vēl šodien.”

„Nekavējies gan. Man būs grūti bez tevis iztikt. Mežā var ienākt kaš. Viens nespēšu tam nekā padarīt.”

„Neraizējies,” Kriksis sniedz Kūkumam ķepu. „Īstu draugu suns neaizmirst.”

Veikliem soļiem Kriksis tek uz Strautniekiem un aiz prieka reizēm ierejas.

„Mājā! Nu atkal esmu mājā! Ir gan Kūkums lāga vīrs — atveda mani. Au-au-au! Kur lai lieku prieku! Au-au-au!”

UZ LIELA CEĻA

Lēkdams, riedams un elsodams Kriksis ieskrien Strautnieku pagalmā.

„Kas te notiek?” viņš skatās apkārt. Pagalms pilns svešu vīru. Šautenes saslīetas kaudzītē. Zem kuplajām liepām stāv automobīli.

Zirgu slitas galā lēkā zvirbulis Čauksts. Kriksis dodas pie tā.

„Klausies, Čaukst, vai lielās medības jau beigušās?”

„Medības?” zvirbulis brīnās. „Nekā nezinu. Nevienš par medībām te nerunā.”

„Par ko tad šie mežsargi runā?”

„Šie nav mežsargi, bet kaņavīri.”

Kriksis pieplok pagalma mauriņam. Tā kā uz lēcieni, tā kā uz skrējieni sagatavojies, šauda acis pa labi, pa kreisi.

„Vai pats kaņš arī ir te?”

„Neesmu maniĵis. Par vazaņķiem daudz neinteresējos,” Čauksts lepni paceļ galvu, izslīen krūtis. „No rīta bija viens bars. Tie aizgāja. Nu atbrauca šie. Es tik sagaidu un pavadu, kā tas saimniekam pieklājas.”

„Kas saka, ka tu esi saimnieks?”

„Es saku!” Čauksts atcērt. „Ja negribi ar mani sanīsties, tad tev vajadzēs paklausīt bez ierunām. Saimniekam saimnieka teikšana. To iegaumē!”

„Tev laikam prātiņš sašķobījies. Lielīšanās iznāk bez mēra,” Kriksis atstāj zvirbuli un aizskrien uz virtuvi. Tur priekšā svešie vīri. Aizskrien uz klēti, kūti — visur svešie vīri. Kriksis jūt, ka noticis kaut kas nelāgs.

Staļļa paspārnē vidžina bezdelīga. Kriksis paceļ galvu.

„Kaimiņien,” viņš māj, „vai tu zini, kur atrodas saimnieks?”

„Saimnieks aizbrauca!”

„Un saimniece?”

„Arī aizbrauca. Ganu Pičiņš projām, visi projām . . .”

„Kad būs atpakaļ?”

„Nezinu. Svešie vīri tos aizdzina. Te vairs nevarot dzīvot. Kaņš drīz būšot klāt.”

Jaunā vēsts Kriksi gan apbēdina, bet dūšu viņš nezaudē.

„Kaŗš, kaŗš . . . tas ņurd. „Nu, ja mēs ar saimnieku abi . . . Ja puiŗi arī nāktu palīgā, varbūt mēs to pieveiktu . . . Tik nedrīkstam kavēties! Saki, bezdelīga, uz kuŗu pusi saimnieks aizbrauca?”

„Uz lielā tilta pusi.”

„Skrieŗu pakā!” suņuks pačukst bezdelīgai. „Esmu mācījies ceļot. Gan panākŗu.”

„Labu ceļa vēju!” bezdelīga draudzīgi nosēžas uz Kriksŗa pleca. „Un saki saimniekam, lai brauc drīz atpakaļ. Sveŗie vīri man nepatīk. Salmu gubenī rauj sērkociņus. Tie nav labi cilvēki. Pasteidzies, Kriksi! Dari, ko vari!”

Kriksis aizskrien līdz vārtiem un tad griežas atpakaļ pie bezdelīgas:

„Kaimiņien, pakalpo man drusku. Aizlido uz meŗu pie Kūkuma un pastāsti, kur esmu aizgājis. Atgādiņi vecajam zaķim, lai nezaudē dūŗu. Nejaukā dienā tikai krietna dūŗa var palīdzēt. Es steigŗos projām, steigŗos arī atpakaļ. Uz redzēŗanos!”

Kriksim palaimējas virtuvē dabūt maizes gabalu. To notiesājis, viņŗš vairs nekavējas ne mirkli. Pa taciņu uz mazo ceļu, no mazā ceļa uz lielceļu. Un tad pa lielceļu uz tilta pusi.

Aiz birzes viņŗš panāk gaŗu braucēju rindu. Saimnieka pajūgu tur nav, tāpēc Kriksis steidzas tālāk, gaŗām citiem, ātrāk par citiem.

„Au — pagaidi!” mazaŗ ņunelis uzsauc Kriksim. „Ko tu ķer? Es bēgu no kaŗa. Vai arī tu bēdz no kaŗa?”

Kriksis nepaspēj atbildēt. Pāri braucējiem drāžas liela lidmaŗina. Kaut kas krīt no gaisa: ņ-i-u-ū-it - bang! atskan briesmīgs troksnis. Paspīd uguns, un zemes pikas triec zirgus un braucējus pāri ceļa grāvim. Kriksis jūt, ka viņŗš paceļas gaisā un tad krīt —

Ceļa malā radusies dziļa bedre. Gar bedres malu ķepurojas kurmis un skaļi vaimanā:

„Vai, vai, vai! Posts un negals! Ai, vai, vai . . . Mana māja ar visiem gaŗajiem gaiteŗiem pagalam! Pats esmu sadauzīts un nobaidīts. Hei, Kriksi, vai tu esi galīgi pagalam?”

Kriksis gurdī paceļ galvu.

„Vēl ne” viņŗš pūlas iztīrīt smiltis no acīm. „Ū — tas gan bija pamatīgs trieciens . . . Kā kritu, tā tūliņ iemigu. Lidmaŗinas izrādās ļoti nejauki putni. Vajadzētu pateikt Kūkumam, lai slēpjas pie laika. Vai tu to izdarīsi?”

„Ko līdz runāt,” kurmis īgni nospļaujas. „Virszemē vairs drošības nav nekur. Līdzīsim pazemē. Raksim dziļu alu... Nāc, es zinu labu vietu!”

„Šoreiz nevaru,” Kriksis pieceļas. Pavicina asti, pagroza galvu, pacilā kājas un tad priecīgi pasmaida: „Kauli kārtībā, kažociņš vesels. Varu skriet tālāk.”

Kurmīšs izbrīnījies skatās uz Kriksi.

„Kā tu vari bīstamā laikā priecāties par tālu skriešanu? Vai tu no rūcējiem, dūcējiem un kaŗa nebaidies nemaz?”

„Nav laika baidīties. Jāsameklē saimnieks. „Ja rūcējs man neuzmetīs lielo troksni un uguni uz pakauša, tad es tev vēlāk palīdzēšu izrakt visdziļāko alu, kāda jebkad kurmim bijusi. Uz redzēšanos!” Kriksis samet asti gredzenā un droši uzsāk jaunu ceļojumu, kaut arī tam nav ne jausmas, kad un kur būs ceļam gals.

Nākošā grāmata: „KRIKSIS TRIMDA”

The first part of the book is devoted to a general history of the world, from the beginning of time to the present. The author discusses the various civilizations that have flourished on the earth, and the progress of human knowledge and art. He also touches upon the different religions and philosophies that have shaped the human mind.

The second part of the book is a detailed account of the various nations and peoples of the world. The author describes their customs, manners, and languages, and gives a general idea of their political and social organization. He also mentions the different climates and natural resources of the various parts of the world.

The third part of the book is a history of the Christian religion, from the life of Jesus Christ to the present. The author discusses the different sects and denominations of the church, and the progress of the Christian faith in the world. He also mentions the different councils and synods that have been held, and the various heresies and schisms that have arisen.

The fourth part of the book is a history of the Mohammedan religion, from the life of Mohammed to the present. The author discusses the different sects and denominations of the Mohammedan church, and the progress of the Mohammedan faith in the world. He also mentions the different councils and synods that have been held, and the various heresies and schisms that have arisen.

The fifth part of the book is a history of the various empires and kingdoms that have ruled the world. The author discusses the rise and fall of these empires, and the progress of human civilization under their rule. He also mentions the different wars and conflicts that have taken place, and the various treaties and alliances that have been made.

The sixth part of the book is a history of the various sciences and arts that have been discovered and invented by man. The author discusses the progress of human knowledge in these various fields, and the different contributions that have been made by the various nations and peoples of the world. He also mentions the different inventions and discoveries that have changed the course of human history.

The seventh part of the book is a history of the various languages and alphabets that have been used by man. The author discusses the origin and development of these languages, and the progress of human knowledge in the field of linguistics. He also mentions the different alphabets that have been invented, and the various methods that have been used for writing and printing.

The eighth part of the book is a history of the various governments and political systems that have been established by man. The author discusses the different forms of government, and the progress of human knowledge in the field of politics. He also mentions the different laws and constitutions that have been enacted, and the various methods that have been used for governing the world.

The ninth part of the book is a history of the various wars and conflicts that have taken place in the world. The author discusses the different causes and consequences of these wars, and the progress of human knowledge in the field of military strategy. He also mentions the different battles and sieges that have taken place, and the various methods that have been used for fighting wars.

The tenth part of the book is a history of the various treaties and alliances that have been made in the world. The author discusses the different causes and consequences of these treaties, and the progress of human knowledge in the field of international law. He also mentions the different methods that have been used for negotiating and signing treaties, and the various consequences that have resulted from these treaties.

S A T U R A

	lpp.
Jaunais saimnieks	5
Iepazīšanās ar Kārava kungu	8
Brīvībā	12
Ģarais miegs	16
Negaidītas medības	19
Brokastis	23
Ekskursija	26
Zvirbulis Ķurkstiņš meklē palīgu	33
Apburtā Doar	36
Strautnieku sila skola	41
Zaķis Pelēcis	48
Pēdas	57
Mežsargs un Kriksis zaķu medībās	65
Ciema puikas vizināšanās	69
Sacikstes	75
Pankūkas	83
Glūniķa Jurgi	86
Kriksis, vārna un lapsa	90
Negaidīta sastapšanās	93
Lapsu ķeršana	97
Siena zagļi	101
Meža ceļos	103
Pārsteigums	111
Baumas	114
Ciemiņš	118
Zaķu ceļojums	121
Kūkums dodas pasaulē	124
Vecie draugi satiekas	128
Uz lielā ceļa	137

„ZIEMEĻBLĀZMAS” APĢĀDA IZDEVUMI

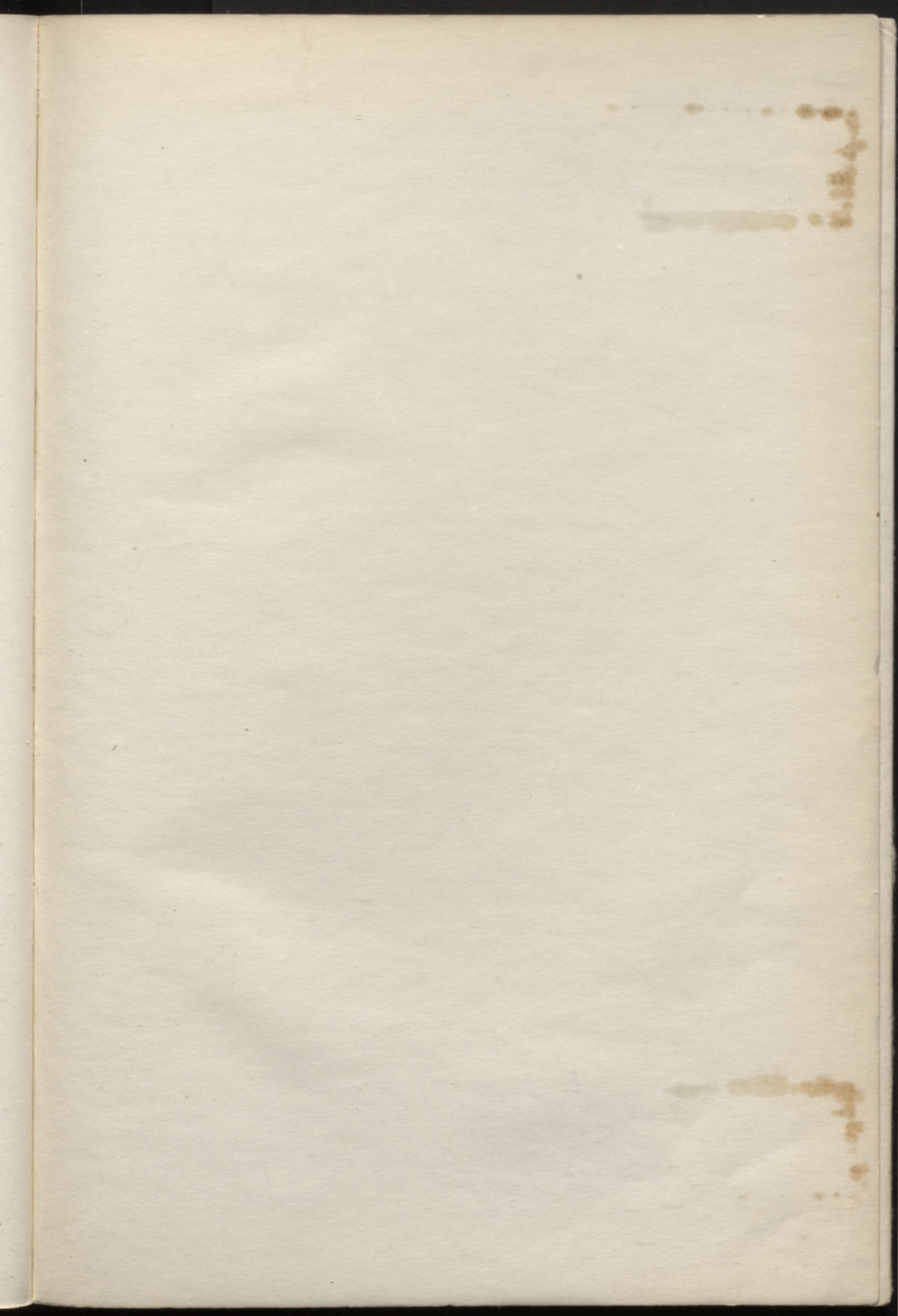
Dr. J. Āboliņš	Māte un bērns
Ē. Ādamsons	Asfodeles, dzejoļu izlase *
A. Bērziņš	Jānis Jaunsudrabiņš, monografija
V. Bušs	Maksis un Morics *
A. Dagda	Līdzības, dzejoļi *
K. Dziļleja	Paradīzes sargs, stāsti
A. Dziļums	Meža Andrievs, stāsts *
A. Dziļums	Saplēstā krūze, romāns *
A. Dziļums	Tornas grāvrači, romāns (2 izd.) *
A. Dziļums	Sētnieks Čiepstis, stāsts par putniem
A. Dziļums	Vēja kaņepe, romāns
A. Dziļums	Dieva dzirnas, rom., Celmenieki III
Andr. Eglītis	Dvēseļu cietoksnis, rakstu kopojums
Anšl. Eglītis	Sīkstā dzīvība, stāsti, noveles
M. Gaide	Tēvu valodas mācība (gramatika)
J. Grīns	Dadzīvotāji rezonē, Zviedrijas stāsti
J. Jaunsudrabiņš	Es stāstu savai sievai, stāsts
E. Ķezbere	Krēslainie spoguļi, dzejoļi *
E. Ķezbere	Ilūzijas, dzejoļi *
Kn. Lesiņš	Janka Mūzikants, romāns *
Kn. Lesiņš	Lepnās sirdis, stāsti, noveles
J. Medenis	Mīkēlnīcas, dzejoļu izlase
A. Puškīns	Pīķa dāma novele *
J. Rainis	Pūt, vējiņi!, rakstu I sēj.
J. Rainis	Spēlēju, dancoju, II sēj.
J. Rainis	Vētras sēja, III sēj.
J. Rainis	Zelta zirgs, IV sēj.
J. Rainis	Krauklītis, V sēj.
J. Rainis	Rīgas ragana, VI sēj.
J. Rainis	Tie, kas neaizmirst, VII sēj.
J. Rainis	Ave sol!, Daugava, VIII sēj.
V. Strēlerte	Sudraba ūdeņi, dzejoļu izlase *
J. Širmanis	Kriksis, I grāmata
J. Širmanis	Kriksis trimdā, III grāmata
A. Švābe	Darbs, romāns *
J. Veselis	Trīs laimes, romāns
Ed. Virza	Laikmets un lira, dzejoļu izlase *
M. Zeberīņš	Tilti miglā, romāns
M. Ziverts	Āksts, luga, autora jubilejas izdevums
	Ir atkal Ziemassvētki, dzejoļu izlase
	Mana tēvu zeme, rakstu izlase

*) Apgādā izpārdots.

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICI

1848 in 1848	Dr. J. A. ...
1849 in 1849	Dr. J. A. ...
1850 in 1850	Dr. J. A. ...
1851 in 1851	Dr. J. A. ...
1852 in 1852	Dr. J. A. ...
1853 in 1853	Dr. J. A. ...
1854 in 1854	Dr. J. A. ...
1855 in 1855	Dr. J. A. ...
1856 in 1856	Dr. J. A. ...
1857 in 1857	Dr. J. A. ...
1858 in 1858	Dr. J. A. ...
1859 in 1859	Dr. J. A. ...
1860 in 1860	Dr. J. A. ...
1861 in 1861	Dr. J. A. ...
1862 in 1862	Dr. J. A. ...
1863 in 1863	Dr. J. A. ...
1864 in 1864	Dr. J. A. ...
1865 in 1865	Dr. J. A. ...
1866 in 1866	Dr. J. A. ...
1867 in 1867	Dr. J. A. ...
1868 in 1868	Dr. J. A. ...
1869 in 1869	Dr. J. A. ...
1870 in 1870	Dr. J. A. ...
1871 in 1871	Dr. J. A. ...
1872 in 1872	Dr. J. A. ...
1873 in 1873	Dr. J. A. ...
1874 in 1874	Dr. J. A. ...
1875 in 1875	Dr. J. A. ...
1876 in 1876	Dr. J. A. ...
1877 in 1877	Dr. J. A. ...
1878 in 1878	Dr. J. A. ...
1879 in 1879	Dr. J. A. ...
1880 in 1880	Dr. J. A. ...
1881 in 1881	Dr. J. A. ...
1882 in 1882	Dr. J. A. ...
1883 in 1883	Dr. J. A. ...
1884 in 1884	Dr. J. A. ...
1885 in 1885	Dr. J. A. ...
1886 in 1886	Dr. J. A. ...
1887 in 1887	Dr. J. A. ...
1888 in 1888	Dr. J. A. ...
1889 in 1889	Dr. J. A. ...
1890 in 1890	Dr. J. A. ...
1891 in 1891	Dr. J. A. ...
1892 in 1892	Dr. J. A. ...
1893 in 1893	Dr. J. A. ...
1894 in 1894	Dr. J. A. ...
1895 in 1895	Dr. J. A. ...
1896 in 1896	Dr. J. A. ...
1897 in 1897	Dr. J. A. ...
1898 in 1898	Dr. J. A. ...
1899 in 1899	Dr. J. A. ...
1900 in 1900	Dr. J. A. ...

Dr. J. A. ...

1874

1874

13,-

LATVIJAS NACIŅĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309037000

